

SVOBODNA BESEDA

maj 2017

cena 3 eur

Letnik III

ISSN 2463-8218

9 772463 821805

19 / REVIJA ZZB ZA VREDNOTE NOB SLOVENIJE /

Pohod Ob žici

Kolumna / Jože Poglajen

**Provokacije
in sabotaža**

STRAN 6

Kolumna / Martin Premk

**Zmaga in
konec vojne**

STRAN 7

Aktualno / dr. Marjan Toš

**Je holokavst res »plod
judovske zarote«?**

STRAN 12

Ob obletnici zmage nad fašizmom in nacizmom

Slovesno v Ljubljani, Topolšici, na Poljani ...

S slovesnostjo na Poljani pri Prevaljah so se končala letošnja praznovanja ob 72. obletnici konca druge svetovne vojne in zmage nad fašizmom in nacizmom. Pred tem so se podpisa kapitulacije spomnili tudi v Topolšici, kjer je 9. maja 1945 general Alexander Löhr, poveljnik nemške armadne skupine E in sil jugovzhodne Evrope, podpisal dokument o vdaji. Posebno slovesno je bilo letos v Ljubljani, saj se je na 61. pohod Pot ob žici podalo rekordno število ljudi, več kot 40 tisoč so jih našteali organizatorji.

// BESEDILO: Jožica Hribar, Stanislav Ovnič

Pohodniki so opoldne z roko v roki simbolno sklenili obroč okrog glavnega mesta v spomin na 721 dni trajajočo žično zaporo Ljubljana med drugo svetovno vojno. Na to nikoli ne pozabijo na Mestni občini Ljubljana, ko ob 9. maju, dnevu zmage, dnevu Ljubljane in dnevu Evrope slovesno razglasijo častne meščane ter podelijo plakete in nagrade glavnega mesta. Častna meščana Ljubljane sta letos postala poslovnež in gospodarski vizionar Jože Mermal, generalni direktor BTC Ljubljana, in Anica Mikuš Kos, dr. medicine, pediaterinja in psihiatrinja ter strokovnjakinja za duševno zdravje otrok in mladostnikov. Plaketo glavnega

Slovesnost na Poljani
(Foto: Savo Veselinovič)

Nagrajenci Mestne občine Ljubljana z županom Zoranom Jankovičem (Foto: Jožica Hribar)

mesta je med drugim prejela legendarna glasbena skupina Pankrti ob 40-letnici svojega delovanja, nagrado glavnega mesta pa med drugimi tudi prof.

Ivica Žnidaršič, dolgoletna predsednica Društva izgnancev Slovenije.

ZZB za vrednote NOB Mežiške doline je s pomočjo koroških občin na Poljani

Pesnica Svetlana Makarovič s tradicionalno rdečo zvezdo in glasbenik Mojmir Sepe, oba častna meščana Ljubljane leta 2011
(Foto: Jožica Hribar)

pri Prevaljah pripravilo proslavo Svobodi in miru ob spominu na 72. obletnico osvoboditve in zadnjih bojev druge svetovne vojne v nekdanji Jugoslaviji in v Evropi. Spomenik na Poljani predstavlja na betonskem podstavku postavljeno razpočeno granato, iz katere leti jata

golobov. Spomenik je delo akademskega kiparja Stojana Batiča in je bil postavljen na Poljani leta 1985 ob štiridesetletnici zadnjih bojev in osvoboditve.

Poleg obiskovalcev, ki so na Poljano prispeli z avtobusi in avtomobili, so se prireditve udeležili tudi pohodniki iz Mislinje, ki so se na 40 km dolgo pot odpravili že prejšnji večer, ter približno sto pohodnikov letos že 25. tradicionalnega pohoda Svobodi in miru Holmec, ki so se na krožno pot po bližnjih kmetijah na Holmcu odpravili jutraj.

Na slovesnosti so nastopili združena pevska zborova Kristl Markovič Mate in Mežiški knapi pod vodstvom Metke Dobnik, Pihalni orkester Rudnika Mežica in Harmonikarski orkester pod vodstvom Alena Rožeja ter recitatorja KD Svoboda Črna Saša Potočnik in Maruša Stane. Slavnostni govornik je bil zgodovinar in kustos vojaškega muzeja v Pivki dr. Martin Premk (več na strani 7) ●

V duhu iskanja nove resnice

// PIŠE: **Aljaž Verhovnik**, generalni sekretar ZZB za vrednote NOB Slovenije

Vsakoletne majske prireditve borčevsko in širšo javnost spomnijo na pomembne in prelomne dogodke polpretekle zgodovine. Osrednjega pomena sta vsekakor dan zmage – 9. maj in v okviru tega spomin na zadnje boje druge svetovne vojne na evropskih tleh, ki so potekali na Koroškem. Žal v duhu iskanja nove resnice vsako leto potekajo razprave o tem, ali je to sploh bila zmaga.

ZZB NOB se vse od osamosvojitve Slovenije dalje sooča z zgodovinsko neutemeljenimi in žaljivimi napadi na organizacijo in njene člane ter tudi na vrednote, ki jih zastopamo v širši družbi. Za iskalce nove resnice bi lahko rekli, da se je štetje časa zanje začelo kar leta 1991. Iskalci resnice pa niso žaljivi zgolj do Zveze borcev, temveč pri vsiljevanju nove zgodovinske resnice omadežujejo tudi veterane vojne za osamosvojitve Slovenije. Za piko na i so iskalci nove resnice ustanovili celo svojo parastrankarsko veteransko organizacijo, saj tiste organizacije, ki so delovale dotlej, zanje niso dovolj dobre. To pa zato, ker hodijo na prireditve, na katerih se pojavlja simbol zvezde.

Da je položaj z javnim vrednotenjem NOB v Sloveniji še bolj žalosten, smo v Zvezi borcev zadnje čase priče vse bolj agresivnim skrunitvam spomenikov in znamenj iz obdobja NOB. Skoraj vsak mesec nam lokalna združenja borcev pošiljajo žalostne fotografije razbitih pročelij simbolov zmage slovenskega naroda v drugi svetovni vojni. Ob tem pa se oblastniki odzivajo, kot da jih to sploh ne zanima. Spomnimo se samo, da se je ob zadnji skrunitvi spomenika v Jelenovem žlebu odzval samo predsednik državnega zbora. Organi pregona pa glede skrunitev v zadnjem času vodijo zgolj in samo statistiko.

Tistim, ki še vedno iščejo novo resnico, sporočamo, da je ta že dolga leta znana, natančno bi lahko rekli od maja 1945, ko so partizani zmagovito osvo-

bodili Ljubljano, in nekaj dni po tem, ko so prenehale zadnje osvobodilne aktivnosti na Koroškem. Slovenci smo se v povojno Jugoslavijo vključili na podlagi pravice do samoodločbe naroda. Prav na to pravico smo se ob osamosvajanju države tudi sklicevali. Zgodovinska resnica je pač ena in nam vsem dobro znana. Dejstvo je, da brez narodnoosvobodilnega boja ne bi bilo slovenske države, še več, sploh ne bi bilo več slovenskega naroda. Iskalce resnice je treba spomniti, da je okupator prišel v naše kraje z namenom, da naš narod črta z obličja Zemlje. Zato brez upora ne bi bilo naroda in brez naroda ne bi bilo slovenske države. Med NOB so se izbojevali trdni temelji, na podlagi katerih smo se Slovenci odcepili od Jugoslavije. Dejstvo je tudi, da je nasproti temu stal okupator in da so temu prisegle nekatere skupine Slovencev, torej izdajalcev naroda. To morda lahko oprostimo, ne bomo pa nikoli pozabili!

Ob vsem tem se partizani in njihovi svojci danes počutijo kot največji izdajalci slovenske družbe. Kot da bi bili oni tisti, ki so napadli svoj lastni narod! Kot da nas ne bi napadel okupator in kot da se Osvobodilna fronta ne bi ustanovila kot odgovor na okupatorjevo nasilje in namero o izbrisu slovenskega naroda. In tisti, ki so okupatorju mahali z rožicami, so danes naši heroji. Preprosto rečeno narobe svet.

Zloraba preteklosti v politične namene je zelo škodljiva in se kaj hitro lahko obrne tudi proti snovalcem iskanja nove resnice. ZZB NOB odločno nasprotuje manipulaciji z žrtvami druge svetovne vojne. Takšna ravnanja so žaljiva tudi do preživelih v vojni in do svojcev žrtev. Zato ne bomo dopustili manipuliranja s predniki, ki so nam pribojevali danes samoumevno svobodo. Iskalcem resnice pa sporočamo, naj se raje usmerijo v sedanjost in prihodnost. Do obljubljenе druge Švice je namreč še daleč, za kar so med drugim zaslužni tudi iskalci nove resnice. ●

SVOBODNA BESEDA

6 – 7: Kolumni

Jože Poglajen: Provokacije in sabotaža

Martin Premk: Zmaga in konec vojne

9 - 15: Aktualno

Slovenci ob dnevu zmage v Moskvi

Slavnostna seja ZZB pred dnevom upora

Je holokavst res »plod judovske zarote«?

14 – 15: Naš pogovor

Peter Lovšin, Pankrti

16 – 19: V metežu zgodovine

Položaj in vloga ZZB NOB

Slovenije v ZZB NOB Jugoslavije

Postavna fanta iz šentviškogorske fare

Brošura o bolnišnici Cafa

22: Reportaža

Po poti narodnega heroja Marka Radelonghija

23 – 28: Dogodki

Fotografija na naslovnici:

61. pohod Pot ob žici v Ljubljani
(Foto: Dunja Wedam)

SVOBODNA BESEDA je revija ZZB za vrednote NOB Slovenije za domoljubna, socialna, gospodarska, politična, zgodovinska in kulturna vprašanja doma in po svetu. Izhaja vsak zadnji petek v mesecu.

Izdajatelj: ZZB za vrednote NOB Slovenije

Zanj: Tit Turnšek, predsednik

Uredniški odbor: Janez Alič (predsednik), dr. Maca Jogan, Božo Kovač, Mitja Meršol, Franc Štibernik.

Odgovorna urednica: Jožica Hribar
telefon: (01) 434-46-17

elektronski naslov: svobodna.beseda@gmail.com

Jezikovni pregled: Mirjam Furlan Lapanja

Naslov uredništva in naročnin:

ZZB za vrednote NOB Slovenija,
Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana
telefon: (01) 434-44-45; fax: (01) 434-41-17
romana.jemec@zsb-nob.si

Cena: 3 €

letna naročnina: 36 evrov,
trimesečna naročnina: 9 evrov
ISSN 2463-8218.

Transakcijski račun: SI56 0201 0001 8541 225

Davčna številka: SI 84151714

Tisk: Schwarz print, d. o. o. Ljubljana

Spet poškodovali partizanski spomenik

Neznanci so pred prvim majem na spomeniku pri Zelenaku blizu HE Fužine odstranili spominsko ploščo. Spomenik je postavljen med Selom in Trebijo oziroma HE Fužine, ob potoku Poljanska Sora nad cesto, in je precej slabo viden. Besedilo na spomeniku oziroma odstranjeni plošči se glasi: Poljanska četa I. grupe odredov slovenske partizanske vojske je dne 19. 6. 1942 v Zelenakovi grapi napadla in uničila nemški avtobus in ubila 3 nemške orožnike. Žirovska in Poljanska četa Gorenjskega odreda pa sta dne 5. 5. 1943 v Maherjevi grapi napadli in uničili dve nemški policijski vozil in ubili 6 nemških policistov. /1988 KS Trebija. Od spomenika je ostal samo kamnit podstavek,

neznanci so odstranili ploščo. Spomenik je registriran na http://www.geopedia.si/#T105_F14705:440x432254.0115_y101860.859_s14_b4.

Mira Hladnik

Holokavst ni problem

V Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) so februarja, na mednarodni dan spomina na holokavst, na policijo vložili ovadbo zoper slovenskega uporabnika Twitterja (@ staroverec), ki je namesto o holokavstu pisal o »holohoaxu« in trdil, da so »vsilni glavni elementi holokavsta popolni nateg«, da so plinske celice »laž« in da »plinskih celic, 6M (milijonov pobitih Judov – op. a.) in nazi politike masovnega pobijanja ni bilo ... tifus je pa bil«. V 297. členu kazenskega zakonika namreč piše, da se z dveletno zaporno kaznijo kaznuje tisti, ki »zanika, zmanjšuje pomen, odobrava, omalovažuje, smeši ali zagovarja genocid, holokavst«.

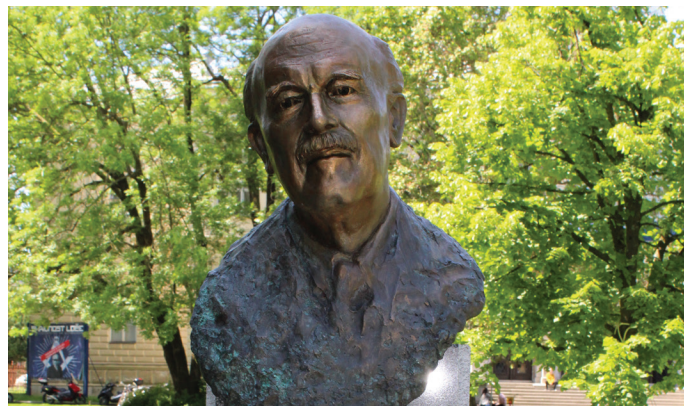
A okrožno državno tožilstvo je ovadbo zavrglo, »ker naznanjeno dejanje ni kaznivo dejanje«. V obrazložitvi je tožilka Alenka Jesenko zapisala, da je kaznivo dejanje le tisto dejanje, ki glede na konkretne okoliščine ogrozi ali moti javni red in mir: »Ravnaje storilca mora biti usmerjeno tako, da hude besede preidejo v nasilna dejanja.« Po njenem mnenju ti elementi niso bili podani, »avtor je le izrazil svoje mnenje, zato zapisano ni bilo usmerjeno na širšo javnost z namenom vplivanja na širši krog ljudi, da preidejo k nasilnim dejanjem«.

Vir: Mladina

Spomenik Francetu Bučarju

Na Trgu narodnih herojev v parku ob zgradbi državnega zbora v Ljubljani so na dan zmage nad fašizmom in nacizmom in ob dnevu Evrope odkrili spomenik prvemu demokratično izvoljenemu predsedniku slovenske skupščine, Francetu Bučarju. Doprsni kip iz bron je delo kiparja Metoda Frlica, stoji pa ob kipu Staneta Kavčiča.

Zbrane sta na krajši slovesnosti, ki so se je udeležili tudi

Bučarjevi svojci, nagovorila predsednik DZ Milan Brglez in ljubljanski župan Zoran Janković. Ta je poudaril, da je bil Bučar »oče slovenske parlamentarne demokracije« in »za Ljubljano legenda«. Milan Brglez pa je poudaril, da je bil France Bučar tudi mislec, ki je videl več; bil je človekoljub, ki je verjel v sočloveka; in bil je domoljub, ki je vse do svoje smrti delal le v korist naše države. In končno, a ne nepomembno, bil je velik Evropejec.

France Bučar se je rodil 2. februarja 1923 in se je kot dijak med drugo svetovno vojno pridružil NOB, zaradi česar ga je italijanska policija aretirala in poslala v koncentracijsko taborišče Gonars. Med prevozom v nemško taborišče pa je pobegnil, se vrnil domov in vstopil v Kokrški odred. Po izobrazbi je bil pravnik in po letih službovanja v državnih organih je postal profesor na Pravni fakulteti. Leta 1989 je bil med ustanovitelji Slovenske demokratične zveze in z njimi je kot del koalicije Demos zmagal na prvih demokratičnih volitvah v Sloveniji. Postal je prvi predsednik novoizvoljene Skupščine Republike Slovenije v obdobju 1990–1992. Veljal je za eno vodilnih osebnosti v procesu osamosvajanja Slovenije. Umrl je 20. oktobra 2015.

Foto: Jožica Hribar

Spominska slovesnost v Mauthausnu

Tudi letos se je slovenska delegacija udeležila spominske slovesnosti ob osvoboditvi koncentracijskega taborišča v Mauthausnu. Venec k sarkofagu je v imenu Slovenije na osrednji slovesnosti položila Marjana Prvinšek Bokal, namestnica slovenskega veleposlanika v Avstriji, slavnostni govornik pred slovenskim spomenikom pa je bil pisatelj **Tone Partljič**. V imenu nekdanjih taboriščnikov je zbrane udeležence nagovoril tudi Dušan Štefančič, častni predsednik mednarodnega taboriščnega odbora Mauthausen. Dan pred osrednjo slovesnostjo pred sarkofagom v Mauthausnu je slovenska delegacija položila venec tudi k plošči v spomin slovenskim žrtvam v taborišču Gusen.

Druga generacija

Marjeta Kidrič, hči Borisa Kidriča, Živa Vidmar, hči Josipa Vidmarja, Anton Bebler, sin Aleša Beblerja, in Marko Polič, sin Zorana Poliča, so nekaj dni pred dnevom upora in v spomin na ustanovitev OF na odlično obiskanem pogovoru, ki ga je v organizaciji Progresivne akademije vodil Igor Lukšič, spregovorili o svojih revolucionarnih očetih in o svojem pogledu na OF in zgodovino. Pri tem so se prepletali človeški spomini na aktivistične starše s pogledi današnjih zrelih ljudi in intelektualcev na prelomno obdobje naše zgodovine, ki so jo soustvarjali tudi njihovi očetje. Strinjali so se, da je bila ustanovitev OF tiste zgodovinske noči s 26. na 27. april 1941 izjemno zgodovinsko dejanje, njenega pomena se tedanji akterji seveda niso

zavedali, dobro pa so vedeli, da je država okupirana in prihodnost ogrožena in da je potreben odpor. »OF je največje dejanje slovenskega naroda, tega ne more nihče izbrisati,« smo med drugim slišali in tudi, da tistega davnega dne seveda nihče od teh ljudi ni razmišljal o prevzemu kakršne koli oblasti. Je pa ustanovitev OF ljudem prinesla samozavest in zavest, da se v narodu oblikuje spontan odpor, ki je dobra štiri leta pozneje pripeljal do zmage in konca druge svetovne vojne.

Foto: Jožica Hribar

Priznanje Ivici Žnidaršič

Prof. Ivica Žnidaršič, predsednica Društva izgnancev Slovenije, je letos za svoje človekoljubno delo dobila nagrado glavnega mesta Ljubljane. »Pedagoginja po izobrazbi se je pri 25 letih scela posvetila delu v Rdečem križu Slovenije – ta je pod njenim vodstvom napredoval na vseh področjih –, v samostojni Sloveniji pa prizadevanjem za popravo krivic žrtvam druge svetovne vojne. Spodbujena z lastnimi bridkimi izkušnjami iz nacističnih taborišč je s svojim širokim znanjem ter vztrajnim in dosledno argumentiranim delovanjem v imenu Društva izgnancev Slovenije in v pristojni državni komisiji pogloblavitno

prispevala k zakonski ureditvi statusa žrtev vojnega nasilja in k poravnavi odškodnin,« so zapisali v obrazložitvi.

Ivica Žnidaršič pa je na proslavi ob 75. obletnici spomina na nasilno izselitev približno tisoč Slovencev z avstrijskega Koroškega (14. in 15. aprila 1942) v kulturnem domu Danica v Šentprimozu koroški Zvezi slovenskih pregnancev podelila spominsko listino. To se je zgodilo na osrednji proslavi, na kateri so koroški pregnanci pod geslom »Če pripovedujemo, smo« predstavili pomembnost spominov in besed, »s katerimi bomo ohranjali svojo kulturo iz generacije v generacijo«. Listino je sprejel Gregor Krištof, predsednik Zveze slovenskih pregnancev. Ob tem so opozorili, da boj za pravice, jezik in kulturo manjšine ni končan. Župan Železne Kaple Franc Jožef Smrtnik je nad Koroško razočaran, saj ne more priznati, da koroški Slovenci obstajajo. S tem so začrtali glavni cilj, in sicer ohranitev slovenskega jezika, kulture in vrednot. Na fotografiji: Jože Mermal, častni meščan Ljubljane, Ivica Žnidaršič, njen brat Franci Žnidaršič in Milan Brglez, predsednik DZ

Foto: Jožica Hribar

Ob proslavljanju obletnice osvoboditve Italije

Osrednje vodstvo ANPI – Vsestržavne zveze partizanov Italije je kot organizator vsakoletnega proslavljanja obletnice osvoboditve Italije (25. april) vnaprej slutilo, da bo letošnje proslavljanje potekalo v nekoliko zadržljivem ozračju.

Predsednik Carlo Smuraglia je v svojih člankih in govorih opozarjal, da proslava osvoboditve ni priložnost za medsebojne strankarske obračune in za spor zaradi razlik v vrednotenju zgodovine Italije. Vztrajno je opozarjal na te – tudi sicer zelo pogoste – italijanske »navade«. Računal je na možnost, da bi lahko člani Demokratične stranke (PD) Mattea Renzija bojkotirali proslavo v Rimu kot akt »maščevanja« proti vodstvu in članstvu ANPI, ki je na decembrskem ustavnem referendumu množično glasovalo proti predlogu vlade za ukinitve kar 47 členov italijanske ustave (zraslih iz odpornišva!).

To, na kar je opozarjal predsednik Smuraglia, se je tudi zgodilo. Vodstvo Renzijeve PD je že dan pred praznikom sporočilo, da se stranka »ne bo udeležila sprevoda ob 25. aprilu, ki ga v Rimu prireja ANPI«.

V zvezi s praznikom osvoboditve Italije se je v Rimu dogodil še dodaten zaplet. Rimska judovska skupnost, ena najštevilnejših v Evropi, je odpovedala svoje sodelovanje v slavnostnem sprevodu. Vzrok njene protestne odločitve naj bi bila prisotnost delegacije Palestincev, ki se shoda udeležujejo vsako leto, skupaj z delegacijami drugih zatiranih narodov. Judovska skupnost se je tokrat odzvala nenavadno ostro. Palestince je označila kot »potomce tistega jeruzalemskega visokega muftija, ki je skupaj s Hitlerjem načrtoval iztrebljenje Judov«. Skupnost je priredila svoj shod. približno 200 udeležencev je vihtelo zastave Izraela, ZDA in Velike Britanije. Glavni rabin rimske skupnosti je novinarjem in drugim dejal, da so Palestinci »šola, iz katere se je razvil terorizem, ki danes uničuje Evropo«!

Kljub tem zapletom je slavnostni sprevod ANPI–VZPI pod geslom Za izvajanje Ustave, ki je izšla iz odpornišva, uspel. Udeležilo se ga je približno pet tisoč ljudi. Udeleženci so judovsko skupnost pozvali k preseganju nesmiselnih polemik. Poudarjen je bil tudi pomen odporniške judovske partizanske brigade. Proslavljanje 72. obletnice osvoboditve Italije je v drugih italijanskih mestih potekalo brez posebnih zapletov, a ob običajnem nerganju manjših neofašističnih skupin.

Štefan Cigoj

Jože Poglajen

Provokacije in sabotaže

Če poslanec ali poslanka SDS v našem parlamentu v samo nekajminutnem uvodu h kakšni temi kar sedemkrat reče, »danes se ne bomo šli ideoloških tem«, potem lahko pričakujete prav to. Niz ideoloških provokacij torej. Natančno to se je tudi zgodilo na nedavni 49. nujni seji odbora za obrambo, na kateri so poslanci razpravljali o financiranju veteranskih organizacij. Kot je postalo že folklor, so o tej »nujni« temi razpravljali predvsem poslanci iz SDS. Večina v njihovih razpravah povedanega je prej kot ne iz trte izvita, je zmes polresnic, tudi laži, prirejenih števil in dejstev, demagogije in paranoičnega sovraštva do vsega, kar od daleč zares ali zgolj v njihovi domišljiji diši po prejšnji »totalitarni« državi.

Pravzaprav so še najmanj govorili o financiranju veteranov. Če pa so že, so trdili, da veteranske organizacije niso (dovolj) domoljubne. Da niso prave. In si ne zaslužijo državnega sofinanciranja, ker podpirajo neprave vrednote, totalitarizem, lažejo o številu članov, da bi dobile čim več državnega denarja, potem pa njihovi člani sodelujejo na demonstracijah po slovenskih ulicah, kjer so letele granitne kocke ... Izjema je seveda njihovo združenje za vrednote slovenske osamosvojitve, ki je, kot trdijo, edina prava domoljubna organizacija, kajti ustanovili so jo prav zato, ker »vrednote osamosvojitve niso šle več v pravi smeri«. Povedano drugače, napol uniformirano VSO je SDS ustanovila (še) leta 2011, ker je takrat Janša ocenil, da je čas za križarsko vojno zoper vse, ki javno dvomijo, da je bil on glavni osamosvojitelj, vsi drugi pa so bodisi odigrali nepomembne vloge, so bili pasivni ali so aktivno nasprotovali osamosvojitvi oziroma jo celo sabotirali.

Skratka, deset let pozneje je torej napočil čas za revizijo zgodovine. Ne le novejša, ampak vsaj sto let nazaj. Kar naenkrat jim je v napoto celo general Maister, da seveda o partizanih sploh ne govorimo. Provokacij, kot so enačenje Tomaža Ertla, ki je preprečil »miting resnice« v Ljubljani, z »arhitektom« Hitlerjem ali pa da bi bilo treba organizirati drugi nürnberški proces proti komunistom, ker so ti med vojno pobili »kompletno meščanstvo«, ni bilo ne konca ne kraja. Tudi opozorilo generala Alojza Steinerja, da s takim »ravanjem generacija osamosvojitvenih veteranov tvega, da bodo nekoč označeni le kot borci, ki so pomagali nekaterim na oblast in

omogočili takšne in drugačne trgovine«, je šlo popolnoma mimo njihovih ušes.

Ob tem predsednik odbora Žan Mahnič predstavnikom veteranskih organizacij ni dovolil nobenih ugovorov zoper takšne nebulozne trditve, predsednika Zveze borcev Tita Turška pa je kar nagnal iz dvorane, ko je ta vendarle poskušal povedati, da poslanci SDS trosijo laži, da so torej lažnivi ... Kaj je domnevno žaljivega do poslancev res rekel, ve samo on, kajti iz zvočnega posnetka ni razbrati, da jim je zabrusil, da so lažnivi kurci, kot je trdil Mahnič. Tega ni videti niti v uradnem stenogramu te seje. Kakor koli že, Turnšek je dogodek v pogovoru s predsednikom parlamenta Milanom Brglezom obžaloval, Janšev mladinec, ki je bil junija 1991 še v plenicah, star natančno 514 dni, kot je ironično pripomnil poslanec DeSUS Jurša, pa je nasprotno Brgleza javno ozmerjal z velikim inkvizitorjem, ker si je ta drznil opozoriti ga, naj svoje vloge predsednika odbora ne izrablja za politična obračunavanja.

Toda tisto, kar nas lahko ob vsem tem skrbi, je tiha privolitev parlamentarne večine v to, da tako – tudi mednarodno – pomemben odbor vodi golobradi mladenič, ki med drugim mahničevsko, le da z boljševističnim besednjakom, obračunava s političnimi nasprotniki in ob vsaki priložnosti Rusiji napoveduje vojno.

Toda tisto, kar nas lahko ob vsem tem skrbi, je tiha privolitev parlamentarne večine v to, da tako – tudi mednarodno – pomembni odbor vodi golobradi mladenič, ki med drugim mahničevsko, le da z boljševističnim besednjakom, obračunava s političnimi nasprotniki in ob vsaki priložnosti Rusiji napoveduje vojno. Odbor je pod njegovim predsedovanjem postal nekakšen generator izrednih razmer, kajti kar 51-krat se je sešel na izrednih sejah, na rednih pa samo

14-krat. Med Mahničevimi cvetkami, ki jih na takih sejah lahko slišimo, je najnovejša ta, da popolnitev kontingenta slovenske vojske za Natove vaje v Latviji sabotira ruska petokolonska agentura v ministrstvu za obrambo in v vojski oziroma v vojaški obveščevalni in varnostni službi. V resnici gre seveda zgolj za to, da »latvijci« za taborjenje ob ruski meji hočejo plače, podobne tistim, ki jih dobivajo vojaki na drugih misijah po svetu.

No, če bi sodili po tem, kako služabniški je Mahnič do Nata, bi zlahka rekli, da je on peta kolona; to, da prav on vodi odbor za obrambo, pa sabotiranje normalnega delovanja parlamenta. Za povrh delovanje naših obveščevalnih služb nadzoruje Mahničev idejni mentor Branko Grims. Poslanska večina pa ob tem tišči glave v pesek. Do kdaj?

Martin Premk

Zmaga in konec vojne

Kot se je vojna v Jugoslaviji in Sloveniji začela z zločinom, z bombardiranjem nebranjenega Beograda brez vojne napovedi, se je tudi končala z zločinom: z bojem nemških sil in njihovih plačancev po kapitulaciji Nemčije, ko je v Evropi že vladal mir. Armade zavezniških držav so se ob koncu vojne srečale prav v Sloveniji, kjer je vojno končalo osem zavezniških armad: štiri jugoslovanske, dve sovjetski, britanska in bolgarska. Prav v Sloveniji se je vojna končala tudi za vse nemške sile z območja Jugoslavije in za razne ustaše, četnike in domobrance, ki so skupaj s svojimi gospodarji bežali pred svojimi zločini in svojo vestjo.

Do popolnega konca druge svetovne vojne pa je bilo treba počakati še štiri mesece, da se je po vsem svetu končal največji in najokrutnejši spopad v zgodovini človeštva. Spopad, v katerem je umrlo več kot petdeset milijonov ljudi, porušene in požgane so bile celotne dežele, mesta in vasi. Tisti, ki so ta pekel na zemlji povzročili, so bili takrat pred celotnim svetom krivi za smrt in opustošenje, ki so ga povzročili. To so bili nacistična Nemčija, fašistična Italija in Japonska ter vsi tisti, ki so se bojevali pod njihovim vodstvom. Mir in svobodo je takrat svetu prinesla zavezniška koalicija Sovjetske zveze, Združenih držav Amerike in Velike Britanije pod vodstvom Stalina, Roosevelta in Churchilla.

Na temeljih zavezniške zmage je ustvarjen svet, kakršnega poznamo še danes in v katerem naj ne bi bilo prostora za nacizem in fašizem; v katerem naj bi bila znana ločnica med dobrim in zlom, med pravico in zločinom.

Tudi v Sloveniji je bil položaj med drugo svetovno vojno enak kot po vsem svetu: za mir in svobodo se je bojevala zavezniška partizanska vojska, in to skupaj z vsemi drugimi zavezniški narodi. Partizanska vojska je Slovenijo tudi osvobodila, skupaj s Primorsko, osvoboditev pa je prinesla tudi nastanek Republike Slovenije, ki se je pol stoletja pozneje osamosvojila. Kot je povsod po svetu zavezniška zmaga postavila temelje povojnega sveta, kakršnega poznamo danes, tako je tudi v Sloveniji partizanska zmaga postavila temelje vsega, kar imamo danes.

Danes, dobrih sedemdeset let po koncu druge svetovne vojne, je res čas, da na podlagi resnice in dejstev lahko odpustimo vsem, tudi napadalcem in celo izdajalcem. To pa ne pomeni, da moramo na dogajanje in trpljenje med drugo svetovno vojno pozabiti, še najmanj pa to pomeni, da moramo vse strani v drugi vojni kar enačiti ali pa v

imenu odpuščenja ali »sprave« lagati in spreobračati dejstva o drugi svetovni vojni. Napadalcem je seveda jasno, da so bili med to vojno napadalci. Izdajalci pa svojo neminljivo sramoto in bolečino izdajstva skušajo oprati z vsemi mogočimi lažmi in izgovori. Laganje in spreobračanje dejstev o drugi svetovni vojni sta zloraba zgodovine v politične namene.

To žal pri nas vsak dan počnejo proslule ponarejevalske politične stranke in razni duševni ubožki – vse samo zato, ker mislijo, da jim bo to prineslo več glasov na volitvah. Ne deli ljudi zgodovina, ampak lažnivi politiki danes z zlorabo dogodkov in žrtev druge svetovne vojne delijo ljudi zaradi lastnih koristi, saj si očitno ne želijo, da bi bili ljudje složni. Prišli smo celo do zanikanja holokavsta, kar je tudi po naši zakonodaji kaznivo dejanje, in upajmo, da bosta policija in pravosodje dosledna. Prav druga svetovna vojna nas uči, kam privedeta širjenje laži v propagandne namene in spodbujanje nestrpnosti in nasilja. Ločnica med dobrim in zlom mora biti vedno jasna, tudi v primeru druge svetovne vojne. »Sprava«, ki enači napadalce in

tiste, ki so se branili; ki enači zločince in žrtve; ki enači tiste, ki so se bojevali za okupatorja, in tiste, ki so se bojevali proti njemu, je nemogoča in se ne bo zgodila. V Sloveniji smo med drugo svetovno vojno imeli le zavezniško partizansko vojsko pod poveljstvom maršala Tita, ki se je skupaj z drugimi svobodoljubnimi narodi bojevala proti okupatorju, in domobranske sile, ki so se pod poveljstvom zločinskih organizacij SS in gestapa borile za okupatorja.

To je resnica in dogodke iz druge svetovne vojne moramo ceniti in spoštovati na podlagi dejstev in resnice, saj tudi če bo vse minilo, resnica ostaja večna.

Resnica o drugi svetovni vojni je, da je bil tedaj slovenski narod obsojen na smrt, nemški in italijanski okupatorji so ga obsodili na izginotje. Zato je bilo med Slovenci žrtev več kot med drugimi narodi v okupirani Evropi, ki niso bili tako kot mi označeni za manjvredne. Resnica je, da so Slovenci čutili sveto dolžnost, da se napadalcem uprejo, in so to storili med prvimi v Evropi. V tem boju proti največjemu zlu v zgodovini človeštva so prispevali več, kot bi svet od njih lahko pričakoval, zato so bili že med samo drugo svetovno vojno med zavezniki cenjeni in spoštovani. Vsak upor proti nacizmu je v svetu še danes spoštovan in cenjen, vsak narod, ki se je bojeval proti nacizmu, je na ta boj ponosen.

Resnica o drugi svetovni vojni je, da je bil tedaj slovenski narod obsojen na smrt, nemški in italijanski okupatorji so ga obsodili na izginotje. Zato je bilo med Slovenci žrtev več kot med drugimi narodi v okupirani Evropi, ki niso bili tako kot mi označeni za manjvredne.

Slovenska gospodarska politika od novembra 2008 do februarja 2012

dr. France Križanič

Socialdemokratsko koalicijsko vlado so z mandatom, pridobljenim na volitvah v Državni zbor Republike Slovenije 21. septembra 2008, sestavili: SD (30 odstotkov glasov), Zares (9 odstotkov glasov), DeSUS (7 odstotkov glasov) in LDS (5 odstotkov glasov). Vlada je začela delati 7. novembra 2008, ko je že vladala velika svetovna finančna in gospodarska kriza. Sprožil jo je finančni minister ZDA v drugi Bushovi administraciji Henry Paulson s tem, da očitno sistemski banki Lehman Brothers ni omogočil državne pomoči in preprečil njenega stečaja. Nato je pričakovano (tako kot o naravi sistemskih bank pišejo učbeniki) sledil učinek snežne kepe s prekinitvijo kreditnih linij, s padcem vrednosti delnic, z zmanjšanjem povpraševanja po dobrinah in z najglobljo svetovno recesijo po letu 1929.

Slovenska gospodarska politika se je na krizo odzvala takoj, država je prevzela neomejeno poroštvo za hranilne vloge v bankah, poroštvo pri zadolževanju bank na medbančnem trgu (skupaj realizirano za 2,2 milijarde evrov), poroštvo za bančne kredite podjetjem (povezano z odobrenimi krediti gospodarstvu v vrednosti 0,8 milijarde evrov) ter v manjšem obsegu tudi za kredite prebivalstvu (povezano z odobrenimi krediti v vrednosti 35 milijonov evrov). Slovenska izvozna družba (SID) je povečala obseg razvojnih kreditov gospodarstvu za 1,7 milijarde evrov (za 84 odstotkov). NLB je bila dokapitalizirana z 250 milijoni evrov, SID s 160 milijoni evrov in NKBM s 104 milijoni evrov (privatna sredstva). Dokapitalizacija kapitalske družbe (KAD) in Slovenske odškodninske družne (SOD) v vrednosti 180 milijonov evrov je omogočila dodatno dokapitalizacijo NLB v letu 2012. Država je z depoziti bančnemu sistemu zagotovila od dve do tri milijarde evrov dodatnih sredstev in z njimi nadomestila odliv kratkoročnih kreditov iz bank na začetku leta 2009. Skupen obseg ukrepov slovenske ekonomske politike za blažitev učinkov finančne krize na bančni sistem je med letoma 2008 in 2011 znašal dobrih osem milijard evrov. Slovenske poslovne banke so od septembra 2008 (zadnji mesec pred finančno krizo) do julija 2010 (začetek organizirane bančne krize) povečale kredite gospodarstvu (t. i. »nefinančne družbe«) za milijardo evrov (5 odstotkov).

Socialdemokratska koalicijska vlada je v okviru odpravljanja posledic svetovne finančne in gospodarske krize izvajala tudi ukrepe socialne politike (sredstva, namenjena transferjem nezaposlenih, so se povečala za 120 odstotkov, za štipendije pa za 26 odstotkov) ter z državnimi pomočmi zasebnemu sektorju (povečanje za 33 odstotkov je odločilno vplivalo na preživetje izvoznikov) preprečila spiralno poglobljanje krize.

Strateško enako pomembna je bila spodbuda razvoju (neokeynesijski vidik delovanja socialdemokratske koalicijske vlade). V ta namen so nosilci slovenske ekonomske politike povečali subvencioniranje raziskav in razvoja, davčne olajšave za investicije podjetij v raziskave

in razvoj ter razvojne kredite SID, tako da so se investicije za raziskave in razvoj od leta 2008 do 2011 povečale za 45 odstotkov in na koncu mandata socialdemokratske koalicijske vlade dosegle 0,9 milijarde evrov ali 2,4 odstotka BDP. Intenzivna razvojna politika Slovenije se je nadaljevala tudi v naslednjih letih, saj je bila v veliki meri povezana s plasiranjem sredstev EU, predvidenih za daljše obdobje.

Prilagoditev slovenskega gospodarstva razmeram po finančni krizi je privedla do rasti izvoza, nato do rasti BDP, z zamikom do rasti zaposlenosti in na koncu še do stabilizacije javnofinančnega ravnotežja. Zakon o uravnoteženju javnih financ iz 2012 in organizirana bančna kriza sta proces okrevanja našega gospodarstva upočasnila.

Stabilna rast izvoza od leta 2010 do 2016 in njen vpliv na izboljšanje drugih makroekonomskih rezultatov Slovenije nista bila le posledica razvojnega preobrata po 2008, ampak tudi vlaganje v kulturo, izobraževanje in zdravstvo (v človeški kapital) v obdobju delovanja koalicij pod vodstvom LDS ter ustrezne politike deviznega tečaja tolarja na

Prilagoditev slovenskega gospodarstva razmeram po finančni krizi je privedla do rasti izvoza, nato do rasti BDP, z zamikom do rasti zaposlenosti in na koncu še do stabilizacije javnofinančnega ravnotežja.

čelu z ustreznim menjalnim razmerjem pri prevzemu evra, tako da je Slovenija zadržala dovolj velik izvozni sektor in industrijska podjetja.

V obdobju delovanja socialdemokratske koalicijske vlade in v letih do 2016 sta se v Sloveniji prepletala in si nasprotovala učinka izrazito neustrezno vodene kreditne politike Banke Slovenije ter uspešno izvedenega razvojnega preobrata. Banka Slovenije je julija leta 2010 povišala zahtevano kapitalsko ustreznost bank ter s tem začela omejevati kreditno delovanje. Posojila realnemu delu gospodarstva so se do leta 2016 zmanjšala za dobrih 12 milijard evrov (58 odstotkov). Po drugi strani je slovensko gospodarstvo v obdobju delovanja socialdemokratske koalicijske vlade uspešno prevzelo evropski razvojni model (uvajanje novih tehnologij deloma s pomočjo državnih subvencij, v žargonu povedano, »s koriščenjem evropskih sredstev«, in od leta 2011 do 2016 ustvarilo 10 milijard evrov presežka na tekočem računu plačilne bilance ter tako pretežno amortiziralo odliv posojil iz bančnega sistema.

Slovenci na paradi ob dnevu zmage nad fašizmom v Moskvi

Ura zgodovine in ura resnice

Moskva se je odela v barve, ki simbolizirajo preboj Rusov na nemški fronti in zmagovalni pohod na Berlin, kjer se je tik pred koncem druge svetovne vojne skrival največji vojni zločinec vseh časov. Seveda ne smemo pozabiti, da je ruska vojska na svoji poti osvobodila mnogo držav in številna taborišča smrti, v katerih so Nemci izvajali genocid nad pripadniki nekaterih narodov. Nacisti so zaplinili in na številne druge načine uničili nekaj milijonov Judov, članov odporiških gibanj in tistih, ki so se postavili po robu nemškemu rajhu.

// PIŠE: Marjan Križman // FOTO: Guido Bertok

Sovjetska zveza je v drugi svetovni vojni izgubila devet milijonov vojakov, preden je zmagoslavno vkorakala v Berlin in skupaj z zavezniki izbojevala svobodo in mir v Evropi in svetu. Nacistični vodja Adolf Hitler se je s strelom v glavo izognil odgovornosti za morijo in s tem dejanjem je tretji rajh končal na smetišču zgodovine.

Njegove generale in duhovne voditelje genocida je obsodilo sodišče v Nürnbergu in s tem zgodovinskim dejanjem obsodilo nacizem, fašizem in njune služabnike. Njegovo sporočilo je aktualno tudi danes, ko po Evropi nacifašizem znova dviga glavo in poskuša izničiti vrednote in izročilo miru. Rdeči trg je donel pod koraki deset tisoč vojakov, ki so v mimohodu pozdravili povabljenca na častni tribuni, na kateri smo sedeli tudi Slovenci. Sledile so motorizirane enote in druga bojna tehnika. Bilo je veličastno.

Zvečer na dan zmage smo bili gostje ruskih veteranov v hotelu Prezident, kjer smo se družili pozno v noč.

Parada na Rdečem trgu

Lepo je bilo prisostvovati tako pomembnemu dogodku, kot je 9. maj - dan zmage nad fašizmom in nacizmom, kar je za marsikoga lahko ura zgodovine, za druge pa ura resnice. ●

Skupinska fotografija s predsednikom Putinom

vine. Njegove generale in duhovne voditelje genocida je obsodilo sodišče v Nürnbergu in s tem zgodovinskim dejanjem obsodilo nacizem, fašizem in njune služabnike.

Na letošnji 72. paradi zmage nad fašizmom in nacizmom smo bili prisotni tudi Slovenci, ki smo v Moskvo pripotovali na povabilo ruskega predsednika Vladimirja Putina. Rdeči trg je bil pripravljen na slovesno parado, ki se je začela natanko ob deseti uri, ko je obrambni minister Sergej Šojgu opravil pregled

Delegacijo iz Slovenije je v Moskvo na dvodnevni obisk povabil ruski predsednik Vladimir Putin. Po paradi se je naša delegacija udeležila državnškega sprejema v Kremlju, namenjenega visokim predstavnikom ruske politike, kulture, gospodarstva in veteranom. Po sprejemu se je s slovensko delegacijo Putin sešel še posebej ter se zahvalil za pozornost, ki jo v Sloveniji namenjamo spomenikom ruskim vojnim ujetnikom ter vsem padlim v prvi in drugi svetovni vojni. Zahvalil se je tudi za topel sprejem, ki ga je bil deležen ob lanskoletni slovesnosti pri Ruski kapelici pod Vršičem. Slovenska delegacija se je srečala tudi z ruskimi veterani, med katerimi so se številni že udeležili slovesnosti pod Vršičem. Ob častni četi in z državnškim protokolom so člani delegacije skupaj s slovenskim veleposlanikom v Moskvi Primožem Šeligom položili venec na grob neznanemu junaku na kremeljskem obzidju. V delegaciji, ki jo je vodil Stanislav Dolgan iz ZZB NOB Slovenije, so bili tudi člani Društva Slovenija-Rusija, ki vrsto let sodelujejo pri organizaciji spominske slovesnosti pri Ruski kapelici pod Vršičem, ter nekdanji predsednik republike Milan Kučan kot častni član društva in udeleženec vseh dosedanjih slovesnosti pod Vršičem, in Saša Geržina, predsednik društva. Putin je po delegacijo poslal posebno državno letalo, njegov kabinet pa je prevzel tudi vse stroške, povezane z obiskom.

Slavnostna seja ZZB za vrednote NOB Slovenije pred dnevom upora proti okupatorju

Listini ZZB Zori Konjajev in Francu Severu

»Resnično, za hlapca nisem rojen. Morda bi rad bil napojen in nasičen, morda bi rad sladko počival pod gospodarjevo streho, ali moje koleno je tako ustvarjeno, da se ne upogne rado; ne uboga, pa če mu sam ukažem. Ni bilo treba, da ste mi prišli oznanit, sam sem vedel, kakšna sodba mi je govorjena. Za mučenca nimam veselja, za junaka ne daru, ali zgodi se, kar se mora zgoditi – oskubite jastreba, v goloba se le ne bo spremenil; in naj se škrijanec devetkrat zakolne, lajal ne bo nikoli. Zato sem vam res od srca hvaležen. Pokazali ste mi, kaj je moj posel – iz hlapcev napraviti ljudi!«

// PIŠE: Jožica Hribar // FOTO: Iztok Pipan

S temi besedami je voditeljica Andreja Buh začela letošnje slavnostno sejo ZZB za vrednote NOB Slovenije v viteški dvorani Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani, na kateri so podelili tudi najvišja priznanja organizacijam in

lju in združenju; za ohranjanje velikosti organizacije s sprejemom novih, zlasti mladih članov; za skrb za vzdrževanje in urejenost spomenikov in spominskih znamenj na svojem območju.« Devet zlatih plaket so podelili posameznikom

Zora Konjajev, Tit Turnšek in Franc Sever Franta

Konjajev ter partizan in nosilec partizanske spomenice Franc Sever - Franta.

Prireditve so se udeležili člani predsedstva in sveta ZZB, člani glavnega

Predstavniki KO ZB, ki so dobili priznanja.

Dobitniki zlatih plaket ZZB

posameznikom. Priznanja je dobilo 15 krajevnih organizacij za »uspešno promocijo vrednot, dogodkov in osebnosti narodnoosvobodilnega boja; za ugledno uresničevanje vloge ZB v svojem oko-

za dolgoletno predano in uspešno delo v Zvezi borcev in za pomemben prispevek za ohranjanje in promocijo vrednot ZZB NOB Slovenije. Najvišje priznanje, listino ZZB, pa sta letos dobila zdravnica Zora

V imenu nagrajencev se je za priznanja zahvalila Zora Konjajev:

»Zvezi združenj borcev za vrednote NOB Slovenije se zahvaljujem v imenu nas vseh za odličja, ki smo jih danes dobili za svoje delo. Ta odličja so toliko žlahtnejša, ker jih podarja Zveza, ki s svojim programom in imenom ohranja vrednote NOB. Naš dolgoletni voditelj in naš zgled Janez Stanovnik nas je vselej opozarjal, naj ne pozabimo na vrednote, ki so nam pomagale preživeti in zmagati. Te so: mir, človeško dostojanstvo, demokracija, nacionalna varnost in solidarnost. S teptanjem teh vrednot se je današnji svet v temeljih zamajal. Priče smo katastrofalni begunski krizi, ko so milijoni ljudi, med njimi skoraj polovica otrok, izgubili domovino, ki je zaradi vojne razrušena. Živijo v nečloveških razmerah, in kar je najhuje, brez vsake perspektive, da bi dosegli dostojno življenje. Po Evropi se širita neonacizem in ksenofobija in Evropa se odziva na trpljenje milijonov ljudi z žičnimi smrtonosnimi ograjami in zakoni, ki niso v skladu s človekovimi pravicami in demokracijo. Žal naša država ni izjema. Zato smo člani ZZB in predvsem današnji odlikovanci dolžni ohranjati vrednote, jih širiti med ljudmi in predvsem med mladino.«

erju - Franti

Za glasbeni program so poskrbeli učenci Osnovne šole Notranjskega odreda Cerknica.

odboru in številni gostje. Vsi so uživali v izjemnem nastopu mladih pevcev in glasbenikov, učencev Osnovne šole Notranjskega odreda iz Cerknice pod vodstvom mentorice Daše Jozelj Kranj. Z dvema partizanskima pesmima pa sta nastopila še Jadranka in Simon. Zbrane je nagovoril **Tit Turnšek**, pred-

sednik ZZB za vrednote NOB Slovenije, ki je spregovoril o pomenu OF in o tem, da smo naivno mislili, da sta fašizem in nacizem za vedno premagana, a žal nista. »Danes klerofašizem znova vstaja in postaja vse agresivnejši. Prepoznamo ga v širjenju laži o naši preteklosti, v sovražnem govoru in različnih oblikah nasilja. Skrb pa vzbuja to, da večina politikov in vrh naše države – molčita!« je med drugim poudaril Turnšek.

Priznanja ZZB NOB so dobili: KO ZB NOB Vinica, KO ZB NOB Stična, KO ZB NOB Kanomlja, KO ZB NOB Preddvor, Kokra in Bela, KO ZB NOB Lenart, KO ZB NOB Škofljica, KO Tabor - Ledina, KO ZB NOB Laze, KO ZB NOB Lovrenc na Pohorju, KO ZB NOB Bodonci, KO ZB NOB Kanal, KO ZB NOB Straža, KO ZB NOB Mislinja, KO ZB Mirna in KO ZB Prebold.

Zlate plakete ZZB NOB so dobili: Jože Kveder, Frančiška Lapanje, Robert Martinčič, Anica Meh, Jože Mirtič, Anton Podobnik, Mojca Slovenc, Stanislav Janez Zadnikar in Osnovna šola Notranjskega odreda Cerknica. Zlato plaketo za življenjsko delo pa je dobil Jože Muhič, župan Občine Dolenjske Toplice. ●

Osrednja proslava v Trbovljah

Na predvečer praznika dneva upora proti okupatorju je tokrat državna proslava prvič potekala v Trbovljah, na njej je kot slavnostni govornik nastopil predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, dr. Milan Brglez. Ta je v svojem govoru med drugim poudaril pomembnost ohranjanja uporniškega duha, ki v rdečih revirjih kljub številnim družbenim spremembam ni zamrl in se izraža na številne načine, kar

je tudi predstavljalo rdečo nit celotne proslave. V nadaljevanju so se s krajšo predstavo o fiktivnem srečanju nekdanjega predsednika vlade in republike dr. Janeza Drnovška ter rudarja Mehmedalije Alića razgrnile podobe novodobnih upornikov, ki tako ali drugače kljubujejo zobovju časa in z lastnim aktivizmom in ustvarjanjem opozarjajo na prisotnost družbenih krivic in na pomembnost ohranjanja ognja uporništva.

Proslavo, ki jo je režiral **Iztok Kovač** v sodelovanju z dolgoletnim ustvarjalnim kolegom **Sašem Podgorškom**, so zaznamovali nepozabni nastopi unikatne plesne skupine En Knap ter legendarne glasbene zasedbe Laibach z moderno preobleko njihove starejše skladbe Ti, ki izzivaš. Tudi ob tej priložnosti niso manjkali zvoki Delavske godbe Trbovlje in Policijskega orkestra, ki sta z notami ogrela uporniško kri v Zasavju. Kulturnem programu so sledili še nastopi posameznikov, ki vsak na svoj način simbolizirajo moč upora in širjenja kritičnega razmišljanja v Zasavju; predsednika sindikata Rudnika Trbovlje - Hrastnik Antona Lisca, vizualne umetnice Maše Jazbec in okoljskega aktivista in vodje skupine Ekokrog Uroš Macerl.

Proslava je zaradi nekoliko drugačnega koncepta in modernejšega pristopa požela veliko pohval, obenem pa je dokazala, da je stisnjena pest upora še vedno živa in da je nanjo vedno mogoče računati prav v rdečih revirjih. ●

Vid Šteh, foto: Mitja Ličen

Kar je preveč, je preveč: je holokavst res »plod judovske zarote«?

Kako je sploh mogoče, da medij, ki javno poudarja pluralnost, demokratičnost in uravnovešanje vsebin, pristransko objavi neko javno izjavo in brez dodatnega komentiranja ali obrazložitve javno zanika holokavst? Drugače si namreč ne znam razlagati poteze NOVE24TV, ki je na spletni strani objavila podporo Bernardu Brščiču, podpisal jo je anonimni avtor Kavarna Hayek. V tem spletnem zapisu je namreč mogoče najti več »poglobljenih« dvomov o vzrokih in obsegu holokavsta. Nimam pravega odgovora, si pa lahko mislim svoje, posebno ker nekaj malega poznam novodobne poskuse zanikanja holokavsta po Evropi, in to v kontekstu radikalne relativizacije krivde za največji genocid v zgodovini človeštva, vključno z izena-

je okrutno širila s propagando sovraštva in z množičnimi poboji, ki so dosegli vrhunec v iztrebljanju evropskih Judov in njihove kulture. Brutalnost, krutost brez milosti in hladen, industrijski značaj množičnih pobojev v času holokavsta so neverjetni, številke o žrtvah tega zločina pa strahotno visoke. In še vedno ne dokončne, tudi ko gre za slovenske Jude, ki so bili prav tako med žrtvami genocida. Zaradi majhnosti predvojne skupnosti so bile posledice toliko pogubnejše, saj so od maloštevilne skupnosti ostali le ostanki ostankov. To so nesporna zgodovinska dejstva.

Treba je poudariti, da je vsako rasiščno nasilje za človeško dostojanstvo posebno žaljivo, nestrpnost pa začetek odkritega sovraštva. Zaradi nevarnih posledic tovrstnih nastavkov, ki so z

ti, ksenofobiji, rasizmu in rasističnemu nasilju izkoristiti vsa pravna sredstva in tako okrepiti demokratično vizijo družbe, v kateri je drugačnost razumljena kot obogatitev in ne kot grožnja. Vse sodobne pojave nestrpnosti, ksenofobije in rasnih sovražnosti je treba takoj in povsod zaznavati, se nanje takoj odzvati in jih tudi pravno sankcionirati.

Sicer bo res kmalu pozabljeno vse, kar se je dogajalo med drugo svetovno vojno, ko so nacisti prebivalstvu podjarmljenih dežel vsilili zatiralski režim. Nacistični teror je bil brezmejen in nacisti so lahko brez ovir izvajali politiko »dokončne rešitve« judovskega vprašanja in sistematično uničevali nasprotnike v koncentracijskih in uničevalnih taboriščih (za katere je svetovna javnost vedela, pa se ni odzvala). Vsi so vedeli in vsi so si zatiskali oči pred kruto resnico, vse do končnega zloma nacizma, ko so strahotne podobe koncentracijskih in še zlasti uničevalnih taborišč šokirale svetovno javnost. Holokavst torej ni noben plod judovske zarote, kot si to domišljajo novodobni razlagalci, ampak zločin brez primere. Zanikanje tega zločina je kaznivo dejanje, in tudi sovražni govor na to temo je običajno ustrezno pravosodno obravnavan in sankcioniran. Razen v Sloveniji in pri naših južnih sosedih, kjer za falsifikate o Jasenovcu podeljujejo zveneče nagrade. Razumi, kdor more.

Dr. Marjan Toš,

Lenart v Slovenskih goricah

Najprej so prišli ...

*Ko so nacisti prišli po komuniste,
sem ostal tiho;*

nisem bil komunist.

*Ko so zaprli socialne demokrate,
sem ostal tiho;*

nisem bil socialni demokrat.

*Ko so prišli po sindikaliste,
nisem spregovoril;*

nisem bil član sindikalistov.

*Ko so prišli po Jude,
sem ostal tiho;*

nisem bil Jud.

Ko so prišli po mene,

ni bilo nikogar več, ki bi spregovoril.

Martin Niemoeller 1976

čevanjem krivde med žrtvami in njihovimi rablji. Tako preprosto pa to le ni in dobro bi bilo, da bi tisti, ki o teh temah javno razpravljajo, o tem nekaj malega tudi vedeli.

O zgodovinski resnici holokavsta, ki je najhujša oblika kršenja temeljnih človekovih pravic in svoboščin do zdaj, ni mogoče dvomiti. Zgodovinske sodbe o krvnikih in žrtvah so jasne kot beli dan. Nacistična politika rasnega sovraštva se

evropsko begunsko krizo doživeli neverjeten razmah, bi od urednikov pričakovali več pozornosti in odločen odziv. Zdaj je, kar je, menim celo, da so na potezi tudi oblast in njeni organi pregona zaradi sovražnega govora. Morda bomo tokrat priče učinkovitejšemu ukrepanju kot pred leti, ko je bilo procelje mariborske sinagoge popisano s protijudovskimi gesli in z nacističnimi simboli. Oblasti bi morale v boju proti nestrpnos-

Savdska Arabija, diskriminacija žensk in OZN

Naznanilo kaznivega dejanja zanikanja holokavsta

Skupina Kazenska ovadba, Judovski kulturni center Ljubljana in še nekateri posamezniki, med njimi tudi Svetlana Makarovič, so na pristojno državno tožilstvo te dni naslovili naznanilo kaznivega dejanja zoper Bernarda Brščiča, političnega analitika, in Igorja Gošteta, odgovornega urednika televizije ETV, zaradi suma storitve kaznivega dejanja z javnim spodbujanjem sovraštva, nasilja in nestrpnosti po 2. in 3. odstavku v zvezi s 1. odstavkom 297. člena Kazenskega zakonika Republike Slovenije (Ur. l. RS št. 8/19/2014 – KZ-1-UPB2).

Bernardu Brščiču očitajo, da je 26. aprila 2017 kot gost nastopil v televizijski oddaji z naslovom Sreda v sredo, predvajani na na televiziji ETV (posnetek je dostopen na strani Youtube), in med drugim zelo razvidno in naravnost zanimal holokavst z naslednjo izjavo: »Nemški narod je žrtev židovskega vsiljevanja in kurjenja možganov s tako imenovano holokavstologijo. Sprašujem vas, kaj ima moja generacija Nemcev s Kajnovim znamenjem genocida, domnevnega, oziroma holokavstom. Dejansko gre za zelo perfiden način Židov, da so želeli nemški um zapreti, ustvariti kolektivno krivdo, in ustvariti načrt raznemčenja, razfrancozenja, razangleženja in vzpostaviti multikulti distopijo.« Igorju Goštetu pa očitajo, da je kot odgovorni urednik dopustil predvajanje te vsebine na lokalni televiziji ETV in navedene televizijske oddaje ni revidiral, temveč je dopustil njeno distribucijo.

Negiranje holokavsta ali odkriti antisemitizem je v večjem številu držav po svetu kaznivo dejanje. Mednarodna pravna podlaga za to je Splošna deklaracija o človekovih pravicah iz leta 1948. Generalna skupščina Organizacije združenih narodov je 26. januarja 2007 sprejela Resolucijo o obsodbi vsakršnega zanikanja holokavsta (A/61/L.53). V Evropski uniji je bil istega leta sprejet predpis, ki za zanikanje holokavsta zahteva zaporno kazen (<http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex:32008F0913>). ●

Savdska Arabija je bila 24. aprila leto izvoljena v komisijo OZN za pravice žensk za dobo štirih let z začetkom dela leta 2018. Kraljevina je postala ena od 45 članic Komisije OZN za status žensk, ki »spodbuja pravice žensk, dokumentira življenje žensk po vsem svetu in oblikuje globalne standarde na področju enakosti spolov in opolnomočenja žensk«. Vendar ni povsem jasno, kako je lahko prišlo do izvolitve Savdske Arabije, ultrakonservativne monarhije, v kateri ženske ne smejo voziti avta ter morajo imeti moškega skrbnika, ki ženskam določi in odloča, preden lahko potujejo v tujino, delajo ali se poročijo.

Članstvo v komisiji določa 54 držav v Ekonomskem in socialnem svetu OZN. Običajno se izvolitev ne določa in ne preverja na podlagi glasov in so države soglasno sprejete, vendar se je v tem primeru zgodilo nekaj izjemnega. Združene države so zahtevale razkritje volilnih glasov, novinarji pa so odkrili, da je za Savdsko Arabijo glasovalo 47 držav, kar je zadoščalo, da je bila izvoljena v komisijo. Nobena od držav ni nasprotovala, to je očitno nemogoče v skladu s protokolom OZN, vendar se je sedem držav vseeno vzdržalo glasovanja. Hkrati pa se je pod pritiskom organizacije UN Watch razkrilo, da je kar nekaj evropskih držav volilo in podprlo izvo-

litev Savdske Arabije v komisijo za pravice žensk. Te države so Belgija, Velika Britanija, Francija, Švedska, Norveška.

Zanimivo je tudi, kako so se določene omenjene države odzvale in zagovarjale svoj glas za Savdsko Arabijo. Tako je denimo švedska zunanja ministrica Margot Wallström (Švedska se ima za državo, ki vodi »feministično zunanjo politiko«) svoj glas zagovarjala: »Če je kje mesto, kjer se mora Savska Arabija nekaj naučiti o ženskah, je to prav v Komisiji za pravice žensk.« Tudi belgijski minister za zunanje zadeve Didier Reynders, je sprva zagovarjal odločitev svoje države, pozneje pa se je premislil in opravičil. Irski zunanji minister Charlie Flanagan pa ni hotel razkriti, kako je volil, iz izgovorom, da je praksa, da se o tem, za koga država glasuje, v skladu s protokolom ne pove.

Ogorčenje nad izvolitvijo Savdske Arabije pa je zlasti veliko med borci in borkami za človekove pravice. Direktor organizacije UN Watch Hillel Neuer, ki je tudi razkril ta fiasko, je izvolitev Savdske Arabije, ki je ena najbolj mizoginih držav na planetu, opisal kot »absurdno in moralno zavržno ter podal naslednjo metaforo: »Kot da bi požigalca imenoval za poveljnika gasilcev!« ●

Katarina Majerhold

O domovina

*Kraljica stvarstva si narave,
ustvarjalnih, poštenih ljudi.
Ko treščil je okupatorjev pogrom,
nisi umirala na kolenih,
te ni razjedal dvom.*

*V svetlobi svitanja
naša si poti, da v svobodi
narod sam si kuje srečo,
da sam sebi pošten bo gospodar.*

*A danes, se ti ne zdi, da nekaj zaudarja?
Na slabo diši?
Ali zdrave kmečke logike več ni,
da najboljša krava se ne proda,
ta vedno ostane doma?*

*O domovina naša,
je danes domoljubje to,
da te okradejo?
Le kaj in kako naj storimo,
da te v pravi podobi zadržimo?*

Albina Tošeska

Peter Lovšin, pevec glasbene skupine Pankrti

Gospodje, jest vam ne verjamem

Kultno skupino Pankrti, ki je pomembno vplivala na razvoj slovenske glasbene kulture, sta leta 1977 ustanovila Gregor Tomc in Peter Lovšin. S svojimi provokativnimi besedili in nezgredljivo energijo je postala gonilna sila pankerske subkulture in novega glasbenega vala po vsej nekdanji skupni državi. Imenovali so jo tudi »prva punk skupina za železno zaveso«. Tako so med drugim zapisali v obrazložitvi ob podelitvi plakete glavnega mesta Ljubljane, ki jo je skupina dobila maja.

// POGOVARJALA SE JE: **Jožica Hribar** // FOTO: **Matej Mitruševski**

Pankrti letos praznujejo 40 let obstoja, kar bodo proslavili z velikim koncertom oktobra v Stožicah. Potekal bo pod sloganom *Gospodje, jest vam ne verjamem*, kar pomeni, da skupine še ni zapustil provokativen in družbenokritični duh. **Peter Lovšin** je idejni oče skupine, njen pevec in obraz Pankrtov. Spomladi je v povsem razprodanem Cankarjevem domu navdušil s koncertom pod naslovom *Območje medveda* ob spremljavi skupine Španski borci. Lovšin, ki je po poklicu diplomirani novinar, je tudi avtor glasbe in besedil večine njihovih pesmi, znan pa je še kot zagrizen športnik, velik domoljub in, kot zase pravi, »aktiven državljan«.

Nekoč ste Pankrti peli *Lublana je bulana*, letos ste dobili plaketo glavnega mesta. Razmere v Ljubljani so se očitno zelo spremenile. Kako dojemate to priznanje?

Našo glasbo smo vedno delali s strastjo, tako da smo se ob tem počutili dobro. Sam sem Ljubljčan, doma s Kodeljevega v Mostah, vedno poudarjam to svojo pripadnost in sem na to ponosen. Kar pa ne pomeni, da nisem kritičen do dogajanja in da se na nepravilnosti ne odzovem – včasih tudi provociram. Pankrti smo to počeli z glasbo, tako smo pokazali svojo aktivno držo. Prav to, aktivna drža, je zame najpomembnejše. Na živce mi gredo ljudje, ki kritizirajo vse počez, potem pa ne gredo niti na volitve.

Če je bila pesem *Lublana je bulana* torej vaša kritika in provokacija, ali pomeni, da ste dosegli svoj namen glede na današnjo podobo glavnega mesta?

Ljubljana danes res zelo lepo napreduje in že dolgo ni več bela, dolgočasna Ljubljana. Postala je zelena prestolnica Evrope, kar nam mora biti vsem v ponos. Očitno se nismo zavedali, kakšne bisere in lepote skriva naše mesto, ki

doživlja neverjeten gospodarski in turistični razcvet. V njem imamo tudi veliko odličnih prostorov za glasbene izvajalce, od Metelkove do Kina Šiška, Pankrti smo bili eni prvih podpisnikov za ureditev tega prostora. Država bi se lahko zgledovala po Ljubljani.

Imate pa tudi pesem *Adijo, Ljubljana*. Kaj pa to pomeni?

To je naš najbolj pacifistični komad in odpira druga vprašanja – recimo, da nas malo daje nostalgija po »našem« mestu.

Vaša najbolj radikalna pesem pa ostaja *Bandiera rossa*, narejena pred mnogo leti, a je spet zelo aktualna.

To je pesem, s katero smo res provocirali. Videa, ki smo ga posneli zanjo, v drugih jugoslovanskih republikah niso predvajali, ker so nekateri menili, da z njim blatimo svete pridobitve tedanje družbe. A čim postane nekaj »sveto«, neke vrste religija, nedotakljivo, pa ni več v redu. Čeprav smo bili na ozemlju celotne Jugoslavije zelo dobro sprejeti, pa denimo v Bosni in Hercegovini Pan-

Ena vaših zadnjih pesmi ima naslov *To ni več Slovenija*. Žalosten naslov v primerjavi s tistim, ko ste peli *Slovenija gre naprej ... se strinjate?*

Naslov *To ni več Slovenija* je zelo radikalen, a sam vidim vlogo roka v tem, da z glasbo in besedili vznemirja in provocira in s tem vzpostavlja tesen odnos z družbo. Ker nam ni vseeno, to povemo s pesmijo. Mislim, da je naloga vsake umetnosti, da želi vplivati na spremembe, da zareže v nekaj, kar nas vznemirja. Ne želimo pa samo rušiti.

krti dolgo nismo mogli nastopiti. Šele Emir Kusturica nam je pomagal, da smo zaigrali tudi v Sarajevu.

Dobili pa ste nagrado 7 sekretarjev Skoja, v nekdanji Jugoslaviji eno najprestižnejših glasbenih nagrad.

Treba je povedati, da je bila v 80. letih prejšnjega stoletja Jugoslavija država, ki se je spreminjala in razvijala v pozitivno smer. Zagreb, Beograd, Sarajevo so bila mesta z močnim kulturnim utripom, s prevratniškim nabojem, v teh mestih so se soočale različne ideje. Nagrada 7

sekretarjev Skoja je bila najbolj cenjena glasbena nagrada, podeljevali so jo mladi in podelili so jo nam in bili smo zelo ponosni. In še vedno smo. Ne tako kot mnogo današnjih desnih politikov, ki so bili v tistih časih v dobro plačanih službah, večina med njimi je bila komunistov. In danes imajo toliko povedati čez tisto državo. Po svoje se mi zdi to zabavno, hkrati pa odvrtno. In ne pozabimo umetnosti, ki je nastala v nekdanji Jugoslaviji, celotnega filmskega črnega vala, ki je bil svetovni unikat. Dajmo se malo prešteti in povejmo, kdo je kdaj kaj bil!

Rdeča nit večine vaših pesmi je kritičen odnos do domovine, države, družbe. Zase pa pravite, da ste velik domoljub – s svojimi besedili torej kritizirate, provocirate?

Danes je pri nas pač moderno govoriti slabo o prejšnji državi. Govorimo o povojnih pobojih, jaz pa bi rekel takole: pa dajmo potem pogledati vso zgodovino, koliko milijonov, kaj milijonov, milijard ljudi je že umrlo po svetu v vseh teh nesmiselnih vojnah, ki potekajo v imenu različnih bogov in religij! Koliko resnic se torej skriva za vsemi verskimi vojnami, kaj vse se dogaja danes! Zakaj se tako strahovito razraščajo razlike med bogatimi in revnimi, ljudje zagotovo nočejo tega? Večina ljudi sploh ne ve natančno, kaj se dogaja, ko se začne vojna, ljudje vojne nočejo. Zakaj torej danes toliko pljuvanja po pridobitvah in idealih NOB, ko pa je nekaj najbolj normalnega, da se narod bojuje za svobodo, ljudje pa za svoj kruh? Na to opozarjam v svojih pesmih.

Svojo aktivno držo ste dokazovali tudi s podporo slovenskim športnikom. Tudi sami ste igrali nogomet in ste predsednik Nogometnega kluba Kodeljevo.

Če je šel kdo na tekmo z zastavami, smo bili to mi, navijači s Kodeljevega. Tudi o tem govori pesem *To ni več Ljubljana*. Bili smo navijači ljubljanskih klubov, Slovana, Olimpije, navijači Jugoslavije, naših športnikov, navijači partizanov v filmih, kadar smo topli Nemce. Bodimo odkriti in povejmo, da je bilo čisto nekaj drugega, kako so se politiki obnašali v nekdanji Jugoslaviji, čeprav vemo, kaj so politiki zakuhali v 80. letih. Sicer pa 80. leta v Jugoslaviji niso bila slaba. Če primerjamo gospodarstvo zdaj in prej, postaja jasno, da smo bili v očeh velikih sil zmeraj nekako nižjerazredni. Če smo imeli kdaj politika, ki se je znal postaviti zase in za državo, ki je znal dobiti posojila, je bil to Tito. Danes, ko se govori o Evropi dveh hitrosti, je jasno, kam spadamo: eni bodo Evropi in svetu dirigirali, drugi bomo pa capljali zadaj. Mislim pa, da si

je treba priznati, da imamo v državi ogromno kvizlingov, ljudi, ki se prodajajo tujcem, da jim zaradi posredovanja pri razprodaji države pade kakšen drobiž ali kakšna služba v Bruslju.

Vaša spremljevalna skupina se imenuje Španski borci, po Pankrtih so bili še Sokoli – sama simbolna imena, je tako?

Ime Španski borci so dobili po naključju, ker smo takrat posneli album *Tečaj romantike* z akustičnimi kitarami, ki so bile v glavnem španske, to je moj najbolj romantični album. Pa smo se spontano poimenovali Španski borci. Potem so nas pa vsi začeli povezovati s praviimi borci, s tistimi, ki so se pred drugo svetovno vojno v Španiji bojevali proti Francu, pa smo rekli, da je bila to zelo pomembna faza v zgodovini z močnim revolucionarnim nabojem, s tem gibanjem so se solidarizirali vsi napredni ljudje tistega časa. Ko sem bil v Španiji, mi je postala ta simbolika še bolj jasna, saj so se tedaj tam spopadali z neverjetno revščino na eni strani in z močjo bogatašev in klera na drugi strani.

Tudi Sokoli so imeli svoj pomen, šlo je za tako rekoč pozabljeno društvo, ki je bilo pa zelo močno in napredno in zelo pomembno za Slovenijo. Meni so blizu, ker so bili športno aktivni, socialni in napredno usmerjeni. Tudi ta tradicija je žal pozabljena in smo jo premalo negovali. Sam nisem bil nikoli član nobene stranke, z vidika rokenrola se mi zdi najboljše, da si neodvisen.

Ne moreva pa mimo slavne »himne« Slovenija gre naprej, ki je posrečeno združila vas kot zapriseženega športnika in glasbenika ter Slovenijo.

Mislim, da je bilo to obdobje vrhunec naše države. Takrat je bilo še videti, da lahko gremo samo še naprej. Ne vem, koliko je bilo že tedaj nastavkov tega razlaščanja in privatiziranja, ampak razpoloženje je bilo absolutno pozitivno. Takrat si je več kot 10.000 ljudi lahko privoščilo, da so si šli ogledat nogometno tekmo med Slovenijo in Španijo v Amsterdam, kjer smo bili Slovenci povsem enakovredni zahodnim Evropejcem. In doma smo bili enotni. Sam menim, da so samo še naši športniki sposobni doseči to poenotenje doma in pa takšno izenačenje z drugimi v svetu: Tina Maze, bratje Prevc, rokometaši, mislim, da tudi še nogometaši. Pa takšni ljudje, kot je Uroš Macerl. Na njegovem primeru se lepo vidi, kdo ga je v tej državi podpiral in kdo ga ni. In kako so se obnašali do njega in se udinjali francoskim lastnikom Lafargea.

O tem govorim v pesmi *To ni več Slovenija*, ker tega, kar imamo zdaj, zagotovo nismo hoteli, ko smo glasovali za neodvisnost. Mislim, da smo vsi pričakovali sicer moderno kapitalistično novo ureditev, najbrž pa res nismo vedeli, kam točno gremo. Še vedno pa mislim, da smo Slovenci socialno bolj zavedni, kot je trenutno videti, in da je nekaj odstotkov ljudi ob pomoči kapitala, medijev in z marketingom uspelo obrniti zgodovino v nasprotno, napačno smer. In da moramo pogledati, ali je ta sistem, ta neoliberalizem, to, kar hočemo, ali smo bili vanj pahnjeni in kaj lahko storimo.

Oba z ženo sta člana Zveze borcev. Kaj vama to pomeni? Kolikor vem, ne prihajate iz partizanske družine.

Ne, moj oče je bil mlajši, po prepričanju pa je bil socialist. In mislim, da sam v tem smislu nadaljujem to družinsko tradicijo. Član ZZB sem zato, ker se mi zdi, da je tradicijo NOB treba spoštovati. Seveda ne verjamem v popolno svetost tega gibanja, ker v vojni nastajajo napačne in hude stvari. Ampak v tej vojni je šlo za boj med našimi in okupatorji – in jaz vedno navijam za naše.

Mislim tudi, da je nujno svoj dom braniti. Če ne spoštuješ svojega doma, če ti je zanj vseeno, če ti je vseeno, kje živiš, no, potem se zgodijo take reči ... Na naši hiši ob praznikih, posebno ob dnevu upora, vedno visi zastava. Na edini hiši v vsej ulici. S tem izražam svoje spoštovanje do zgodovine in svoj odnos do države.

Slogan vašega koncerta oktobra je »Gospodje, jst vam ne verjamem«.

S tem sloganom in z našo držo provociramo, to smo vedno najrajši počeli. Za vstop v Evropsko unijo smo glasovali tudi zato, ker je bilo zelo jasno povedano, da bo Unija podpirala kulturo manjših narodov, pa nima slovenska glasba nobene podpore lastne države, na komercialnih postajah se vrti več kot 95 odstotkov tuje glasbe. Če ne bomo peli v svojem jeziku, če ne bomo imeli slovenskih knjig, nas ne bo več! Tudi sam sem posnel pesmi v angleščini in sem šel na tuji trg, a govorim o tem, kaj se dogaja doma. Majhnim otrokom ponujajo tuje otroške slikanice in literaturo v angleščini, to vidim pri svojih vnukinjah, saj nihče ne podpira domačih del. Pa imamo krasne zgodbe, slikanice, denimo Mačka Murija, nekaj najboljšega, kar lahko ponudimo otrokom. Ampak mi smo obdavčili slovensko knjigo, slovensko ploščo! Meni je to grozno. In zdaj bi prodali Mladinsko knjigo, ker ni nikomur mar za nič in o vsem odloča le kapital. ●

Položaj in vloga ZZB NOB Slovenije v jugoslovanski borčevski organizaciji

Spopad različnih stališč o razvoju Jugoslavije

Bogo Gorjan je slovensko borčevsko organizacijo vodil v letih od 1984 do 1988, v času, ko so se v nekdanji skupni državi Jugoslaviji začele pojavljati težnje po centralizaciji, kar je imelo za posledico zahteve po večji samostojnosti posameznih republik. Posebno vlogo so imele tedanje družbenopolitične organizacije, med katerimi je bila zelo močna Zveza združenj borcev Jugoslavije (SUBNOR). Ta se je zavzemala za večjo centralizacijo zaradi ohranjanja pridobitev socialistične revolucije in druge svetovne vojne, a z neskritimi željami po politični nadvladi enega (srbskega) republiškega odbora.

// PIŠE: **Božidar Gorjan - Bogo**

V letih od 1984 do 1988 smo borci sodelovali v ostrih delitvah in polemikah o razvoju in usodi naše državne skupnosti.

Zavzemali smo se za uveljavljanje stališč Zveze združenj borcev Slovenije, organizacije, ki je bila družbenopolitična in je delovala v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL) Slovenije, bila je prisotna v predsedstvu Zveze komunistov in kot samostojna organizacija v slovenski javnosti ter v jugoslovanski borčevski organizaciji. V osemdesetih letih se je že zelo čutila resna kriza v zvezi z vprašanji našega nadaljnjega razvoja. Morda ni odveč na začetku opozoriti, da je jugoslovanska javnost veliko bolj zavzeto spremljala dogajanje v naši organizaciji kot pa slovenska, in sicer zato, ker naj bi borcem že po njihovem statutu pripadla vloga, da »čuvajo jedinstvo in tekovine naroda Jugoslavije«, s tem je bilo mišljeno tudi revolucionarno izročilo, predvsem pa vse tisto, kar je zajemal pojem »bratstvo in enotnost«.

Tako smo se slovenski delegati v predsedstvu Zveze združenja borcev Jugoslavije (SUBNOR) kmalu znašli sredi razprav, ki so bila v središču odločanja v državnih in političnih organizacijah. Delegati v zvezni borčevski organizaciji smo bili Bojan Polak, ki je bil v letih 1983-1984 predsednik SUBNOR Jugoslavije, Ela Ulrih - Atena in jaz kotpredsednik slovenske borčevske organizacije. V zadnjem letu se nam je pridružil še dr. France Hočevar, eden prvih zveznih tožilcev in podpredsednik vlade Staneta Kavčiča.

O pomembnosti naših odločitev priča dejstvo, da so se vseh naših sej udeleževali po trije generali ali polkovniki JLA, ki so predstavljali politično upravo generalštaba. Niso pogosto sodelovali v razpravah, v glavnem so spremljali in beležili naše razprave ter ugotavljali različna stališča posameznikov ter republik in pokrajin. Prisotni smo tako dobili jasno sporočilo, da smo nadzorovani in »da gre zares«.

Ni treba posebej poudarjati, zakaj so polemike potekale predvsem med delegati srbske in slovenske delegacije. Naša stališča so bila poznana v javnosti, enako tudi srbska, natančneje Miloševićeva. Nas so podprli nekateri delegati iz Hrvaške in Vojvodine, občasno tudi Makedonci in Bosanci. Hrvaška delegacija je bila že po tradiciji razdeljena: veliko je bilo med njimi Srbov iz Slavonije, Like, s Korduna, ki so navadno podprli srbska stališča, za katera je vse bolj postajalo jasno, da so ta stališča velikosrbska. Skupno nastopanje vseh Srbov iz različnih republik in pokrajin pa je že pomenilo težnjo po spremembi obstoječe federalne ureditve.

O vlogi Mihajla Švabića

Srbsko delegacijo v SUBNOR je vodil njen predsednik Mihajlo Švabić, ki je bil od leta 1986 predsednik SUBNOR Jugoslavije. Zanj je bilo znano, da je vnet privrženec politike Slobodana Miloševića, kot predvojni komunist in dobro poznan predvsem v mladinski organizaciji Jugoslavije pa je imel v Srbiji ve-

lik ugled in vpliv. Že na prvi seji predsedstva SUBNOR me je presenetil njegov nastop, seje pa sem se udeležil kot novi predsednik ZZB NOB Slovenije, potem ko sem na tem mestu zamenjal Janeza Vipotnika. Švabić je avtoritativno zahteval moje opravičilo, ker naj bi v Sloveniji obsojali Bojana Polaka zaradi njegovih stališč v času, ko je vodil zvezno organizacijo. Ta naj bi bila zgled delovanja v korist bratstva in enotnosti narodov Jugoslavije. Vsi prisotni so čakali, kako se bom ubranil tega nenavadnega napada. Poudaril sem velik ugled, ki ga ima tovariš Polak, ki je sedel poleg mene, v Sloveniji, in njegovo prisotnost v novem predsedstvu označil kot znak največjega zaupanja, ki ga uživa med slovenskimi borci.

S tem nastopom je Švabić hotel vnesti razdor med člane naše delegacije, ki je nato enotno nastopala vse do najtežjih sporov leta 1989. Takrat je predsedstvo Zveze borcev Slovenije za eno leto prevzel prav Bojan Polak, ki jo je vodil do osamosvojitve in je bil kot predsednik organizacije slovenskih borcev ob strani vseh sil, ki so pripomogle k naši samostojnosti.

Miloševićevo srbsko vodstvo in njegov zvesti zagovornik Mihajlo Švabić sta poskrbela, da smo na vseh sejah obravnavali tematiko, ki naj bi v celoti spremenila značaj organizacije in jo naredila za orodje izvrševanja politike »enotnosti« v državi in »enotnosti« v organizaciji. Ves čas smo govorili o »jedinstvu« države in organizacije. Švabić se je zavzemal, da bi imela organizacija še v času njegovega predsednikovanja kongres, na katerem naj bi sprejeli nov statut. Po novem naj SUBNOR Jugoslavije ne bi več sestavljale republiške in pokrajinske organizacije, ki so po obstoječem statutu delovale kot statutarno in programsko samostojne in volile enako število delegatov v zvezno predsedstvo. Po tem predlogu bi republiške organizacije volile enotno vodstvo, zastopane pa bi bile po številu članstva. Že v komisiji za pripravo statuta smo bili v manjšini, ko smo se uprli takemu predlogu, in tako smo porabili leto priprav na kongres, na katerem bi ohranili že uveljavljene pra-

kse samostojnih pokrajinskih in republiških organizacij. A smo na kongresu, ki mu je bila namenjena velika pozornost, čeprav bolj v jugoslovanski kot slovenski javnosti, uspešno zadržali staro organizacijo, z veliko večino smo glasovali za staro (obstoječe) stanje.

Kongres je ohranil demokratičnost

Referatu Mihajla Švabića na kongresu o potrebi po novi organizaciji, ki naj bi edina zadržala enotnost, bila zgled za spremembe v državi, preprečila protirevolucionarne pojave, ki po posameznih republikah že ogrožajo obstoj države, je sledila moja razprava. V njej sem odločno zahteval, da zadržimo samostojnost republiških in pokrajinskih organizacij. Tako je prvi dan kongresa izzvenel v razpravi o dveh koncepcijah razvoja organizacije in države, o centralizmu na eni strani in o demokratičnem razvoju narodov in narodnosti kot edinemu poroštvo za hitrejši razvoj demokracije v Jugoslaviji na drugi strani. Prvi dan kongresa so tudi v razpravi prišla močnejša do izraza stališča v podporo demokraciji. Tudi zato je Švabić za drugi dan razprav poskrbel, da so bili poklicani k razpravi predvsem njegovi somišljeniki. Kongres in razdvojenost sta bila slika takratnega stanja v državi.

Morda ni odveč na začetku opozoriti, da je jugoslovanska javnost veliko bolj zavzeto spremljala dogajanje v naši organizaciji kot pa slovenska, in sicer zato, ker naj bi borcem že po njihovem statutu pripadla vloga, da »čuvajo jedinstvo in tekovine naroda Jugoslavije«, s tem je bilo mišljeno tudi revolucionarno izročilo, predvsem pa vse tisto, kar je zajemal pojem »bratstvo in enotnost«.

Vse priprave na kongres so potekale ob vprašanju, ali so v državi na delu protirevolucionarni elementi. Na koncu se je govorilo predvsem o Sloveniji, kjer da so vidni pojavi kontrarevolucije in tudi že identificirane sile, ki predstavljajo kontrarevolucijo, med njimi Zveza socialistične mladine in nekateri intelektualni in vodstveni krogi. Švabić je hotel na vse načine doseči obsodbo kontrarevolucije, težnje za razbijanje države, da bi tako v javnosti dobil razlog za obsodbo teh pojavov, tudi za intervencijo.

Predvsem slovenski delegati smo ponavljali zahtevo po avnojski Jugoslaviji, s poudarkom na prostovoljnem združenju narodov in narodnosti in na razvoju demokratičnih odnosov. Tolikokrat smo to ponavljali, da je nekoč enemu izmed delegatov politične uprave JLA ušlo vprašanje: »Pa kaj vam je ta avnojska Jugoslavija, armada je edini porok za obstoj države?!«

Švabić je poskušal, usklajeno z vodstvom JLA, borčevsko organizacijo spremeniti v centralno vodeno in sestavljeno po večinskem principu. Ko je predal besedo predstavnikom politične uprave vojske, so nam obrazložili predlog, da bi se sile, ki so za Jugoslavijo, združile tako, da bi delovale pod okriljem generalštaba. V poštev bi prišli obe najbolj domoljubni organizaciji, to je naša, borčevska organizacija in pa organizacija rezervnih vojaških častnikov, vojska pa bi prevzela stroške za delovanje obeh organizacij. Pri tem so računali na to, da so v manj razvitih republikah v času gospodarskih težav nekatere družbenopolitične organizacije imele težave s pokrivanjem stroškov za svoje delovanje. Člani predsedstva smo se zavedali, da bi takšna rešitev pomenila izgubo neodvisnosti, zato smo bili v večini proti taki rešitvi.

Končno je Švabiću uspelo z izgovorom o pomanjkanju sredstev doseči, da

mokratičnem duhu, upošteva zahteve po večji demokraciji. Pod »avnojsko Jugoslavijo« smo si predstavljali tudi konfederalno ureditev. Člani našega takratnega predsedstva, oba generalpolkovnika, Stane Potočar in Hribernik - Svarun, narodni heroj Drago Flis - Strela, sicer podpredsednik naše organizacije, smo razpravljali tudi o predlogu, da bi nekateri rodove vojske morali biti pod poveljstvom republike Slovenije.

V Sloveniji borci postali »odsluženi«

Moj mandat je potekel leta 1988. V tem času sem sodeloval z Bojanom Polakom, novim predsednikom. Aktivno sem spremljal dogajanje v SUBNOR Jugoslavije in ugotavljal, kako daleč je segal vpliv Mihajla Švabića. Srbski borci so organizirali pohod na Novi Sad in s tako imenovano »jogurtno revolucijo« spremenili pokrajinsko oblast. Na sotočju Save in Donave je v govoru pred srbsko množico Mihajlo Švabić 9. novembra 1988 pošiljal Janeza Stanovnika in tiste, ki z njim soglašajo, iz Jugoslavije v »Kalifornijo«. Iste sile so nameravale organizirati tudi pohod na Ljubljano, kjer pa se je pokazala odločnost Slovenije, da ne bomo klonili pod pritiski. Tudi izseljevanje ljudi s Kosova je pokazalo, česa je sposobna velikosrbska politika.

Pri nas je žal prezigodaj prevladala ocena, da borci nismo »uporabni« v nastajajočih razmerah. Pa so naši glasovi pri vsakokratnih volitvah štel enako kot glasovi drugih državljanov. Ponavljam, da so v Sloveniji ostali opisani spori v SUBNOR Jugoslavije manj odmevni kot v drugih republikah. Enako so bila manj znana tudi stališča predsedstva slovenskih borcev, predvsem zato, ker smo predstavljali starejšo generacijo, po mnenju nekaterih politično odsluženo. Celo mladina je delila ta mnenja, njihove slogane so pozneje prevzeli tudi prenovitelji in so nastopali s parolami kot »dovolj vas imamo« in še »nočemo biti obremenjeni z grehi naših starih«. Leve stranke so zanemarjale borčevske glasove, desne so pa celo poskušale organizirati novo organizacijo borcev. Zaradi stališč o »odsluženosti« borcev so se naši glasovi razbili po vseh strankah. Čeprav starejši nismo bili v vodstvih novih političnih strank, smo bili z našimi glasovi pri plebiscitarni odločitvi, z udeležbo v kratki vojni in nato na svobodnih volitvah političnih strank enakopravno prisotni z drugimi državljani Slovenije in ostali smo zvesti graditvi samostojne države. ●

Najprej vojaka Kraljevine Italije, nato partizana IX. korpusa

Postavna fanta iz šentviškogorske fare

To je zgodba o dveh prijateljih, sovaščanih, vojaki kraljevine Italije in pozneje partizanih v 9. korpusu. Njuni zgodbi sta si precej podobni predvsem v prvem delu, ko sta služila vojaški rok v italijanski vojski, nato pa jima je življenje teklo precej drugače.

// PIŠE: Janko Mlakar

Franc Drole, po domače Bežičev Frenčk v Paleh v občini Tolmin, je zagledal luč sveta leta 1918. Njegova otroška leta so bila na kmetiji, obiskoval je italijansko osnovno šolo, in ko je dorasel, ga je čakala vojaščina. Po končanem vojaškem roku pa se mu je življenje zasukalo drugače, kot si je predstavljal.

Janko Vončina leta 1939 v Bariju.

Italija je napovedala vojno in vojaščina se je nadaljevala. Pri starejšem oficirju višjega ranga je bil za purša (častniškega slugo) na jugu Italije in razmere so zahtevale premestitev v Ukrajino v Kijev. Mnogo jih je tam ostalo za vedno, z oficirjem pa sta imela srečo: vrnila sta se leta 1943 v Piemont v Italiji in se poslovila s solznimi očmi. Ob razsulu italijanske vojske so jih Nemci lovili in odvažali v nemška taborišča. Sam se je Nemcem srečno izmuznil tudi s pomočjo italijanskih železničarjev in dobrih ljudi, ki so mu dali hrano. Ko je prišel domov, je odšel v partizane in opravljal delo partizanskega telefonista

na operativnem območju 9. korpusa. Srečno je preстал vojaščino in partizansko in se vrnil domov. Pred smrtjo je kmetijo zapustil mlajšim, ki uspešno nadaljujejo delo.

Tudi njegov prijatelj in sovaščan, že pokojni **Janko Vončina**, je doživljal podobno usodo, vendar je bila v marsičem tudi drugačna. Janko Vončina se je rodil leta 1919 v Stopniku kot kmečki sin Rozalije in Anžeta v Patoku. Pred vojno je odslužil vojaščino v kraju Foggi, pozneje v Bariju, kjer je bil prav tako dodeljen nižjem oficirju za purša. Pred kapitulacijo Italije je bil premeščen v razne kraje, tudi v Trento na Tirolskem. Med vojaki so se začele širiti govornice o partizanskem bojevanju. Skupina pa je bila ovađena, da se pripravlja na odhod v partizane. Vojaška policija jih je zaprla v Trstu. Tam so ga med zaslišanjem

Franc Drole v italijanski vojski, okrog leta 1939.

mučili s puljenjem brkov, in ker ni ničesar priznal, so mu grozili s puljenjem nohtov. To pa je preprečil njegov svak, oficir italijanske vojske, ki je bil poročen z njegovo sestro. Vončina je ostal v zaporu do razpada Italije, pred Nemci so si odhod na prostost zaporniki sami izbojevali. Ob prihodu domov se je pridružil partizanom na goriški fronti, tam je bil konjar. Prevažal je vse, kar je potrebovala partizanska vojska. Toda na Cerkljanskem so ga ujeli Nemci in ga uporabili za prenos streliva in orožja na Bukovo, ves čas pa so mu grozili z ustrelitvijo. Ko pa so prispeli v Tolmin, so ga izročili domobrancem.

Toda Janko je bil neustrašen. Ko so stali v zboru za razdelitev večerje (koruzni močnik), je glasno protestiral, da je v partizanih bolje jedel brez molitve. Za te besede je bil kaznovan s premeštitvijo v Trst. Iz Trsta pa ga je rešila zaročenka, s katero sta se skupaj pripeljala domov in na svobodo. A kam zdaj? V partizane in že prvi večer na stražarsko mesto, ki mu zaradi varnosti ni ustrezalo! Zaradi neposlušnosti je bil pred postrojem obsojen na smrt s takojšnjo ustrelitev. Rešil ga je starejši borec Vojkove brigade, vaščan in sosed čez Idrijco, Franc Kogoj, Štulc iz Stopnika, kuhar Vojkove brigade. Ker je kazen torej odpadla, so ga premestili v skupino diverzantov, ki jo je vodil Srečko Tušar. Uspešno so minirali črpalne naprave v idrijskem rudniku in za nagrado je vsak dobil tri dni dopusta, ki pa ga niso izkoristili.

Po vojni si je Janko Vončina na črno kupil par konjev in bil zaradi tega obsojen na sedem mesecev zapora. A ni se predal. S konjsko vprego je sodeloval pri napeljavi električnih vodov in pri elektrifikaciji Cerkljanskega.

Živel je v Zakrižu, kamor se je po vojni primožil na Klavžerjevo kmetijo, na domačijo z velikim hlevom, kjer je bilo dovolj prostora za njegova dva konja, pozneje pa jih je bilo še veliko več. Pri prevozih s konji se je tudi ponesrečil, ko je nekoč pri delu zamenjal vaščana Petra, a v zahvalo ni dobil plačila, še obiska v bolnišnici ne. Umrl je leta 1995, pokopan je v Cerknem. ●

Brošura v spomin na bolnišnico Cafa

Spoštovanje do tistih, ki so pomagali med vojno

Na začetku marca je v Knjižnici Lenart potekala predstavitev knjige Bolnišnica Cafa 1944–2014. Izdajo knjige so omogočili občine Benedikt, Lenart in Sveta Trojica ter Krajevna skupnost Lenart in Voličina, ZZB za vrednote NOB Slovenije, Ustanova Franca Rozmana - Staneta ter Andrej Kožar. Knjigo je izdala ZB za vrednote NOB Lenart v sodelovanju z Občino Lenart; urednica je Marija Šauperl, oblikovalka pa Rosana Lorbek.

// PIŠE: **Marija Šauperl**

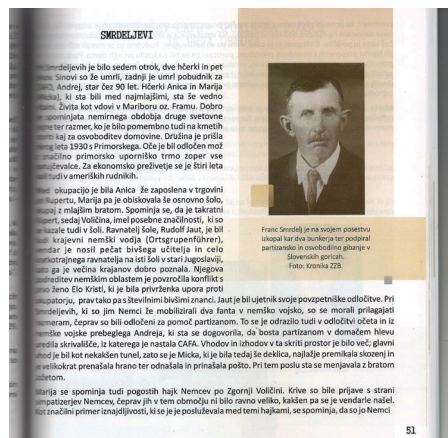
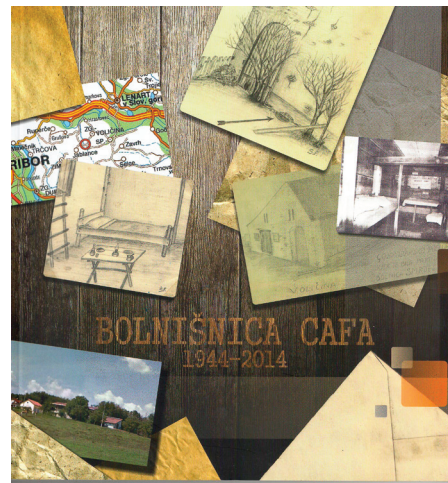
Predstavitev knjige smo posvetili dnevu žena in 55-letnici Knjižnice Lenart; pravicam in delovanju tistih, ki so v ozadju družbenega dogajanja mnogokrat nepogrešljive in še kako pomembne. Osrednje sporočilo dogodka je bilo, da je bila knjiga dobro sprejeta pri ljudeh in da je zaključek pomembnega dogodka v letu 2014, ko smo zaznamovali 70. obletnico delovanja bolnišnice na kmečkem gospodarstvu, ki je dajalo zavetje ranjenim v času druge svetovne vojne. Brošura je nastala ob obnovi in praznovanju 70. obletnice partizanske bolnice Cafa v Zgornji Voličini, kjer zdaj živi družina Kocbek; med NOB kmetija Franca in Ane Smrdelj.

Gradivo smo zbirali na osnovi že zapsanega v kroniki ZB Voličina, diplomske naloge Janka Kšele, knjige Franca Zalaznika - Leona in že raziskanega (Marjan Toš) ter tudi pri živih pričah dogajanja. Ni bilo lahko. Pomagali so številni akterji, najbližji sodelavec, predsednik KO

ZB Voličina Edo Zorko, je v letu 2015 tudi umrl. Delo smo kljub temu končali in je izziv za nadaljnje raziskovanje ter dokument o delovanju aktivistov za svobodo Slovenskih goric.

Knjigo je mogoče dobiti na kmetiji Kocbek v Zgornji Voličini 28, na sedežu ZB Lenart in v Knjižnici Lenart.

Jeseni leta 1944 je gospodar Franc Smrdelj zaradi ugodne lege njihove domačije začel v gospodarskem posloplju kopati bunker kot skrivališče za partizane. Bunker je imel dva vhoda: glavnega, prikrita s kupom desk, in zunanjega – zasilnega, ki je bil predviden za zasilni izhod, če bi Nemci odkrili bunker. Vhod je bil tesno ob zidu, zametan z zemljo, na kateri je rasla majhna češnja. Bunker je imel obliko pravokotnika, opremljen je bil s pogradi in mizico v sredini. Takoj ko je bil bunker dokončan, so ga začeli uporabljati kot bolnico. Bolnišnica je delovala v strogi tajnosti. Zdravila in drugi material so dobivali iz mariborske

Franc Smrdelj, ki je na svojem posestvu skopal dva bunkerja. Foto: brošura Bolnišnica Cafa

bolnišnice ter ga po skrivnih poteh prinašali v partizansko bolnico. Bolnišnico so stražili dan in noč, mnogokrat kar sam gospodar Smrdelj.

V tej bolnici je bilo običajno precej bolnikov in ranjencev z lahкими poškodbami, za katere so med drugimi skrbeli kar Smrdeljevi. Težkih ranjencev ni bilo, zato tudi ni bilo potrebe po zdravniku.

Po osvoboditvi je Smrdelj kmetijo prodal Kmetijski zadruzi, ta pa jo je nato prodala družini Kocbek. Kocbekova družina je pomagala pri obnovi in omogočila najprej obnovo pročelja in zadnje strani gospodarskega posloplja, na katerem so odkrili spominsko ploščo. Leta 1981 pa so posloplje preuredili in je zdaj vsem na ogled. Bolnišnica Cafa je v Zgornji Voličini 28, v krajevni skupnosti Voličina, Občina Lenart. ●

S predstavitev brošure v Knjižnici Lenart

Najina skrb za spomenike

Če delaš s srcem, ne potrebuješ plačila

Vsako leto se oktobra srečamo pred spomeniki na območju Hinj v občini Žužemberk s še živečimi borci in svojci padlih partizanov, ki so dali svoja mlada življenja za našo svobodo. Za njihovo trpljenje se oddolžimo tako, da uredimo okolico spomenikov, položimo cvetje in venec in prižgemo sveče v njihov spomin. Za vse to skrbiva z možem Jožetom že več kot petdeset let, kajti občani iz okoliških vasi nimajo posluha oziroma interesa za partizanske spomenike.

// PIŠE: **Ljuba Šenica** // FOTO: **Jožica Hribar**

Na prireditve vsako leto pridejo tudi naši prijatelji s Primorskega, kajti v januarju leta 1945 se je v tej vasi razvnel hud boj med domobranci in borci VDV-bataljona, pretežno so bili s Primorskega, ogromno jih je padlo. Med obiskovalci slovesnosti je vsako leto tudi 90-letni Danilo Ivančič, eden izmed borcev bataljona VDV in udeleženec teh bojev. Njegovo sporočilo s te prireditve je: »70 let po koncu vojne je čas, da nehamo stopati po rdečih ali belih preprogah, poskusimo stopiti na isto cesto in zakorakajmo v prihodnost.« Tako on kot njegovi rojaki s Primorskega so nama z možem hvaležni, da skrbiva za spome-

nike na tem območju in jih urejava. A skrbiva tudi za spomenike drugod na območju občine Žužemberk: na Prevalah, Plešivici, na Dvoru, Laščah in Ajdovcu. V naši občini je med drugim več kot dvanajst spominskih plošč, ki jih je treba vsaj dvakrat na leto očistiti. Pred leti pa sva poleg čiščenja z možem obnovila tudi črke na spominskih ploščah, za kar je bilo potrebno dovoljenje, ki sva ga dobila od Zavoda za kulturno dediščino Novo mesto.

Vsa ta opravila narediva brezplačno. Kdor vse to počne s srcem, ne potrebuje plačila za borce, ki so dali nedolžna življenja. Njim v spomin sem napisala pesem:

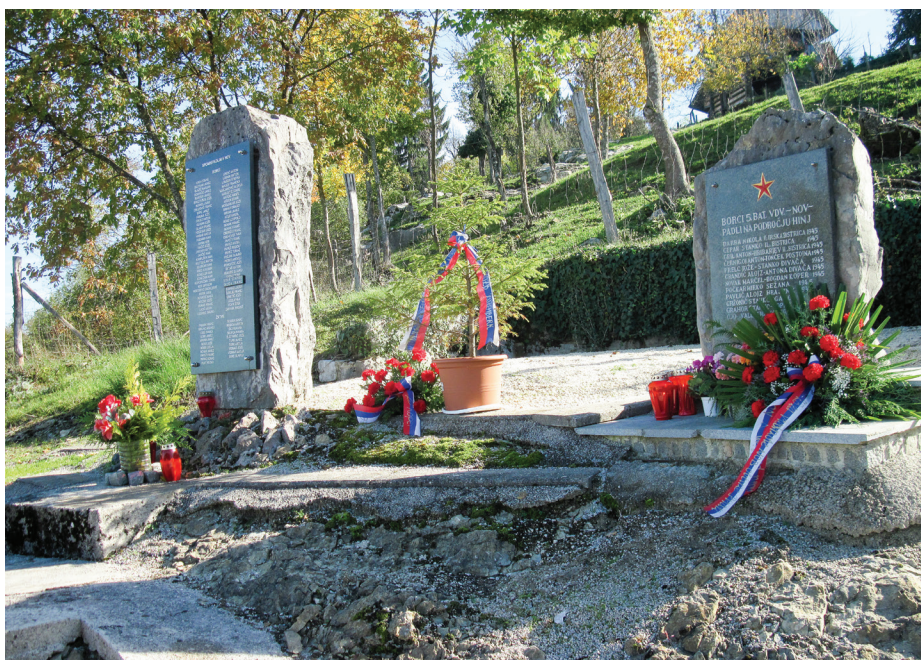
Danilo Ivančič

Ne pozabite nas!

*Nismo šli radi v prerani grob,
saj tako mladi smo še bili,
radi bi z vami še živeli
in se veselili skupaj svobode.*

*Nismo umrli, pobili so nas,
ker sovražniku nismo hoteli služiti,
zato ležimo zdaj v tej mrzli grobnici,
kamor nihče ne more več do nas.*

*Spominjajte se, da svoboda je sreča,
in kdor za svobodo je dal svoje življenje,
naj večno živi v vaših srcih
in spomin na nas ne bi smel biti nikoli
pozabljen!*

Spomenika na Hinjah: eden z napsi vseh žrtev z območja vasi, drugi z imeni umrlih borcev 5. bataljona VDV

Ljuba in Jože Šenica

ZZB za vrednote NOB Črnomelj

Obnovili smo spomenike

Združenje borcev za vrednote NOB Črnomelj skupaj s krajevnimi odbori vsako leto ob pripravi programa delovanja za tekoče leto tradicionalno namenja precejšen del pozornosti ohranjanju spomenikov in znamenj, ki pričajo o času, ki je zahteval, da roka namesto svinčnika, kladiva, pluga prime puško in z njo brani pridobitve nacionalne in osebne svobode, čast in še posebej življenje obstoječih in poznejših rodov. Zato, da smo Slovenci »stali inu obstali«, kot je zapisal utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika, Primož Trubar.

// BESEDILO IN FOTO: **Franci Jontes**

Lani smo v načrt obnove spomenikov in obeležij, ki vključujejo tudi grobove padlih partizanov, zapisali lokacije na Vinici, v Starem trgu ob Kolpi, v Tribučah in na Preloki. Do konca leta smo s prostovoljnim delom ter s pomočjo sredstev, izločenih v ta namen, uresničili vse postavljene naloge.

smo prenovili spominsko znamenje pri Partizanskem mostu čez Kolpo v Sodevcih, ki so ga s pomočjo podjetij iz občin Črnomelj, Kočevje, Vrbovsko in Delnice postavili v 80. letih prejšnjega stoletja in še vedno priča o zglednem medsebojnem sodelovanju obmejnih občin sosednjih republik. V Tribučah smo skupaj

Obnovljeni spomenik ob cesti iz Kočevja proti Staremu trgu ob Kolpi

časa izpred več kot tri četrt stoletja določili v letu 2016. S tem pa našega dela še ni konec, zato si bomo prizadevali za obnavljanje vseh tistih spomenikov in spominskih znamenj, ki so potrebni obnove, da bodo rodovom, ki prihajajo za nami, pripovedovali o tem, zakaj še vedno govorijo, pišejo, pojejo, berejo v svojem, slovenskem jeziku. ●

Obnovljene črke na spomeniku v Vinici

Obnovili smo že precej načeta imena in priimke padlih borcev vse od leta 1941 do 1945 na spomeniku padlim borcem z območja Vinice, Sinjega Vrha, Preloke. Obnovili smo tudi napis na nagrobniku prvih dveh v oktobru leta 1941 ustreljenih žrtev domačih izdajalcev in italijanskih fašistov na tem območju. Popravili smo okvir groba treh padlih borcev na pokopališču v Starem trgu ob Kolpi, očistili in uredili zadnje počivališče neznanega hrvaškega borca, ki je za posledicami ran umrl na Preloki. V celoti

z avstrijskimi protifašisti obstoječe spominsko obeležje, postavljeno v spomin na ustanovitev avstrijskega bataljona, zamenjali z novim, dvojezičnim.

Obnovljen je bil tudi napis na tabli, vzdani v živo skalo ob cesti proti Kočevju, ki ohranja spomin na prvo množično zasedanje OF okrožja Stari trg ob Kolpi.

Člani ZZB za vrednote Črnomelj smo ponosni, da smo uresničili vse naloge, ki smo si jih za ohranitev pričevalcev

Maj

*Jablane vabeče spet cvetijo,
na vrtu šmarnice dehtijo,
ptički v vejah žvrgolijo,
čebele za nektarjem hitijo.*

*Lastovk po nebu se podijo,
sončni žarki zadnji sneg topijo,
potočki hladni skrivnostno žuborijo,
v objemu sladkem zaljubljeni drhtijo.*

Ana Marija Cetin Lapajne,
zbirka **Žarek**

Pohod v spomin na narodnega heroja Marka Radelonghija

Tudi Kitajci poznajo in spoštujejo naš boj

Na začetku maja smo v sodelovanju z ANPI Nadiških dolin, Planinsko družino Benečije, Planinskim društvom Kobarid in krajevno organizacijo ZB Kobarid organizirali drugi pohod po poti narodnega heroja iz Benečije, Marka Redelonghija. Čeprav je kazalo na deževno vreme, je pohodnike zjutraj pričakalo sonce in jih spremljalo na vsej poti. Približno petnajst pohodnikov je krenilo po poti iz Benečije. Njim so se po krajši slovesnosti pred spomenikom v Podbeli pridružili novi pohodniki z obeh strani meje, med katerimi je bil tudi Redelonghijev sin Marjan s sorodniki, in nadaljevali pot na pokopališče v Sedlu, kjer je Marko pokopan.

// PIŠE: **Vojko Hobič** // FOTO: **Jani Alič**

Spomnimo, 13. marca 1944 je enota Marka Redelonghija izvedla drzen napad na letališče Belveder pri Vidmu in uničila devet letal, skladišča in nemško postojanko. O drznem in pogumnem partizanu je v imenu Beneških Slovencev spregovorila Živa Gruden. Prisotne pa je s svojo prisotnostjo presenetil vojaški ataše Kitajske Yang Guang, ki je na grob položil venec in v kratkem nagovoru poudaril pomen spomina na težke dni boja za svobodo vseh narodov, ki so nam jo priborili predniki in zanjo žrtvovali tudi svoje življenje. Ob tej priložnosti so prebrali pismo, ki so ga na pohodnike naslovili daljni sorodniki pokojnega Redelonghija in se zahvalili za obujanje spomina nanj. V kulturnem programu

Kitajski vojaški ataše Yang Guang govori na grobu Marka Radelonghija v vasi Sedlo v Breginjskem kotu.

Sin, vnuki in pravnuki ob spomeniku Marka Radelonghija v Brdcah, kjer je padel.

so sodelovali Mlade pevke iz Sedla in recitator. Slovesnosti so se udeležili tudi praporščaki borčevskih organizacij, člani ANPI, društva Sever in društva TIGR. Nekaj čez sto pohodnikov se je nato odpravilo na Brdca za Breginjem. Tam so na mestu, kjer sta svojo življenjsko pot sklenila Marko in njegov tovariš Avgustin Vrečar, položili cvetje, prižgali svečo in izvedli kratek kulturni program. Prijateljsko druženje se je nadaljevalo v vasi Breginj. Pohodniki, bilo jih je približno 150, so se strinjali, da se prihodnja leta v nedeljo, ki bo najbližje 5. maju, datumu smrti Marka Redelonghija, znova podamo po njegovi poti. ●

Ljubljana:

Dan pred praznikom dneva upora je delegacija ZZB za vrednote NOB Slovenije položila venec pred grobnico narodnih herojev v Ljubljani. Vence in cvetje so ob navzočnosti garde Slovenske vojske položile tudi delegacije Mestne občine Ljubljane, Združene levice in Socialnih demokratov.

Foto: Nik Rovan

Ljubljana:

Vence in cvetje pa so številne delegacije položile tudi k spomeniku pred hišo v Rožni dolini v Ljubljani, v kateri je bila v noči s 26. na 27. april 1941 ustanovljena Osvobodilna fronta. Vence so ob navzočnosti garde Slovenske vojske položili predsednik države Borut Pahor ter delegacije ZZB za vred-

note NOB Slovenije, predstavniki Mestne občine Ljubljana, Združene levice in Socialnih demokratov ter delegacije nekaterih tujih veleposlaništev. Med njimi je bil tudi zdajšnji nemški veleposlanik v Sloveniji, Klaus Riedel. Stavba, ki je bila nekdaj znana kot »Vidmarjeva vila« in v kateri je potekal zgodovinsko dogodek, je zdaj v lasti države Nemčije, v njej pa je nemška ambasada.

Foto: Jožica Hribar

Ljubljana:

ZB NOB za vrednote NOB Ljubljana Center, KO Stari Vodmat, je ob 27. aprilu, dnevu upora proti okupatorja, pred spomenikom na Vodmatu pripravil krajsko spominsko slovesnost. V programu so sodelovali učenci Osnovne šole Vodmat in pevski zbor Mlada srca, spomin na zgodovinske dogodke pa je

obudil **Radmilo Oroz**, predsednik KO Stari Vodmat. Poudaril je vlogo OF leta 1941 in dodal: »Ta spomenik in spominska plošča sta naš dolg in spoštovanje do tistih časov, zato vsako leto počastimo in obudimo spomin na padle krajanje, ki so nam omogočili, da danes živimo v miru in svobodi, in tudi zato moramo fašizmu, ki je spet na pohodu, odločno reči – smrt fašizmu!«

Radmilo Oroz

Celje:

Mestna občina Celje je skupaj z veteranskimi organizacijami Celja pripravila slovesnost ob državnem prazniku, dnevu upora proti okupatorju. Slavnostna govornica je bila obrambna ministrica **Andreja Katič**. Spomину na OF so se poleg številnih navzočih poklonili tudi praporščaki in člani ZB za vrednote NOB.

Foto: Vlado Gaberšek

Celje:

Združenje borcev za vrednote NOB in vojašnica Franca Rozmana - Staneta v Celju sta zgled sodelovanja Slovenske vojske, nadaljevalke tradicij NOB, in Združenja za vrednote NOB Celje. Na skupnem delovnem sestanku smo se dogovorili o letošnjih skupnih projektih. To so proslava ob dnevu upora, proslava na Menini planini, organiziranja tabora mladih in različni pohodi. Naša skupna ugotovitev je, da je takšen odprt odnos med nami zelo pozitiven in pomaga tudi k promociji Slovenske vojske. Pri tem je pomembna predvsem volja, niso pa potrebna zelo velika materialna sredstva. Prvi skupni dogodek je bila proslava ob dnevu upora. Zbrali so se vojaki in starešine

ob glasbi Partizanskega pevskega zbora. Prireditev je povezoval Marjan Petan, predsednik ZZB za vrednote NOB Celje, slavnostni govornik je bil major **Gregor Železnik**, namestnik poveljnika vojašnice. V programu so sodelovali učenci Osnovne šole Lava in Srečko Centriha, član KUD Zarja Trnovlje.

Besedilo in foto: Branko Verdev

Semič:

ZB za vrednote NOB Semič je 26. aprila, na predvečer državnega praznika, pripravila pestro kulturno slovesnost, ki sta jo povezovala mlada in simpatična Kaja in Nejc. Poleg številnih nastopajočih vseh generacij je obiskovalce nagovorila županja Polona Kambič. Predstavili so zbornik domoljubnih, socialnih in uporniških pesmi Vonj po rdečem. Odprli so razstavo Graffiti na Slovenskem med drugo svetovno vojno mag. Helene Konda. Slavnostna

govornica dr. **Jožica Jožef Beg** je govorila o pomenu kulture v partizanskem boju, o negovanju vrednot NOB in o vlogi vsakega posameznika, da po teh vrednotah tudi živi in deluje. Piko na i je prireditvi s pozdravnim nagovorom dal Nell Churches, sin avstralskega pilota z vzdevkom Vran, ki se je med vojno s pomočjo partizanov prebil do Otoka. Ekipa angleških televizijcev, ki ga je spremljala, je celotno prireditev posnela.

Rosa Mohar

fotografija: **Zvone Butala**

Radenci:

Krajevna organizacija ZB za vrednote NOB Radenci je v sodelovanju s podjetjem Erinox in Socialnimi demokrati v Radencih pripravila slovesnost v čast dneva upora proti okupatorju. Udeleženci so se zbrali pri Vrtcu Radenski mehurčki v Radencih in po Titovi cesti so krenili do bistroja Erinox.

Tam je že bila Pihalna godba Gornja Radgona, ki je s koračnico pričakala pohodnike. Spominsko slovesnost zatem je povezoval Dejan Berič. Z opominom na dokaj neprijetno politično razpoloženje v državi je pozdravni nagovor s čestitkami ob prazniku izrekel župan Občine Radenci Janez Rihtarič. Zaradi odsotnosti predsednika KO ZB Radenci Darjana Mencigarja je slovesni govor na prireditvi prebrala njegova sestra Sara Mencigar. Ob melodijah Pihalne godbe Gornja Radgona in s pogostitvijo Socialnih demokratov se je druženje nadaljevalo v pozne večerne ure.

Besedilo in fotografija: Filip Matko Ficko

Topolšica:

9. maja 1945 je v Topolšici general Alexander Löhr, poveljnik nemške armadne skupine E in sil jugovzhodne Evrope, podpisal dokument o vdaji. Krajevna skupnost Topolšica, Občina Šoštanj in Mestna občina Velenje so tudi letos ob obletnici tega zgodovinskega dogodka v zdraviliškem parku v Topolšici pripravile osrednjo slovesnost ob dnevu zmage. Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**. Na slovesnosti so

nastopili Pihalni orkester Zarja Šoštanj, SkorBand, učenci Harmonikarskega orkestra Glasbene šole Roberta Goličnika, Plesna šola Spin in učenci Osnovne šole Karla Destovnika - Kajuha Šoštanj.

Foto: Branko Verdev

Kokrica:

Na praznični četrtek 27. aprila je v organizaciji ZB NOB Kranj, KO BZV NOB Duplje, KOBZV NOB Kokrica in ob pomoči KS Kokrica, PGD Kokrica, Turističnega društva Kokrica in Društva upokojencev Kokrica potekal že 24. Pohod prijateljstva in spomina Udin boršt 2017, ki so se ga že sedmo leto zapored udeležili tudi članice in člani OZVVS Kranj in PVD Sever Gorenjska. Razlogi za organizacijo navedenega pohoda tičijo predvsem v ohranjanju vrednot NOB in domovinske zavesti ter v popularizaciji rekreativnega pohodništva po še vedno dokaj neokrnjenem naravnem okolju krajinskega parka Udin Boršt. Tega je Skupščina občine Kranj v letu 1985 prav na pobudo ZB NOB Kranj z odlokom zavarovala kot zgodovinski in kulturni spomenik.

Pohodniki so se vrnili na slovesnost, ki je ob 12. uri potekala pred trgovskim centrom Mercator na Kokrici. V kulturnem programu, ki ga je povezoval Tine Miklavžič, so sodelovali: učenci OŠ dr. Franceta Prešerna – podružnice Kokrica pod vodstvom mentorice prof. Brigite Fojkar in glasbena gosta, baritonist Tone Habjan in harmonikar Nejc Jemec. Po pozdravnem

nagovoru predsednika ZB NOB Kranj Marjana Gorze, ki je poudaril željo in zavezo po ohranjanju vrednot NOB, je kot slavnostni govornik nastopil zgodovinar, pisatelj in kustos v Vojaškem muzeju slovenske vojske, dr. Martin Premk (govor je objavljen na spletni strani www.svobodnabeseda.si). Vsekakor ognjevit in družbenemu trenutku primeren govor so poslušalci nekajkrat prekinili z navdušenim ploskanjem.

Besedilo in foto: Damjan Renko

Sajevče:

KO ZB za vrednote NOB Hruševje v okviru ZB za vrednote NOB Postojna je konec aprila pri spomeniku v Sajevčah pripravila tradicionalno spominsko slovesnost ob 72. obletnici tragičnega boja Sočanovega bataljona.

Partizanska epopeja Sočanovega bataljona se je začela 24. januarja leta 1945 ob 18. uri, ko je kolona 105 borcev Vojske državne varnosti, formirana v 9. korpusu, krenila na dolgo in naporno pot z Banjške planote čez vipavsko in kraško hribovje ter čez notranjske gozdove do načrtovanega cilja – Lokve pri Črnomlju. Tam se je takrat zadrževalo poveljstvo Narodne obrambe. Fantje v starosti od 17 do 27 let so bili tja poslani za izpopolnitev 1. brigade nove slovenske divizije Narodne obrambe Jugoslavije, ker na Dolenjskem niso našli dovolj borcev za to posebno enoto. Po 120 kilometrih pohoda v izredno težkih vremenskih razmerah, od močnega deževja do ledene burje in globokega snega, so po šestih dneh zjutraj prispeli v partizansko vas Sajevče. Ko so se razkropili po hišah, da bi se odpočili in najedli, jih je napadla močna nemška enota z Razdrtega, ki je prišla po sledih v snegu in obkolila vas. Padlo je sedem borcev, prvi med njimi je izgubil življenje 24-letni komandant Ivan Klobučar - Sočan. Zasnežena dvorišča v vasi so bila oblita s krvjo številnih ranjencev. V globoki spoštljivosti so nato domačini pokopali padle borce, za ranjence pa so poskrbeli domačinke in partizanski zdravnik dr. Franc Ambrožič. Preživeli borci so nato nadaljevali pot v Belo krajino.

Spomenu na tragedijo Sočanovega bataljona so dali letos slovesen pečat častna straža garde Slovenske vojske in praporščaki. Venec je položila slavnostna govornica dr. **Ljubica Jelušič**, podpredsednica ZB za vrednote NOB Slovenije (govor objavljamo na www.svobodnabeseda.govori.si). Prav tako so se spomenu poklonili tudi pohodniki, med katerimi so bili člani Slovenskega planinskega društva iz Trsta, ki so prišli iz smeri Orehek in Laže s pesmijo Naša vojska ob spremljavi harmonike Nejca Šabca.

Zbrane sta nagovorila predsednik KO ZB za vrednote NOB Hruševje Rado Škerjanc in župan občine Postojna Igor Marentič, ki je poudaril pomen ohranjanja spomina na NOB. Ob tej priložnosti je srebrno plaketo ZB za vrednote NOB Slovenije prejel dolgoletni aktivni član ZB za vrednote NOB Postojna, Janko Šabec, doma iz Grobišč.

Kulturni program so popestrili mlada glasbena skupina Amaterji, učenki podružnične OŠ Miroslava Vilharja iz Hruševja in Ženski pevski zbor Kombinat, prireditev je ob recitalu svojih pesmi povezovala Ana Horvat.

Ana Horvat

Malkovec:

V soboto, 23. aprila, je na Malkovcu potekala tradicionalna prireditev ob dnevu upora proti okupatorju in v spomin na dogodke v letu 1942, ko so

fantje iz teh krajev množično odšli v partizane. Da so vrednote, ki izhajajo iz NOB, še žive, priča udeležba predstavnikov številnih borčevskih in veteranskih organizacij, še živečih borcev NOB, veteranov vojne za Slovenijo, društev, ki ohranjajo tradicijo partizanskih enot, in predvsem velikega števila domačinov. Prisotne sta pozdravila predsednica Krajevne organizacije ZZB za vrednote NOB Vladka Blas in sevniški župan Srečko Ocvirk, osrednji govornik pa je bil poslanec državnega zbora Republike Slovenije Janko Veber. Proslave so se udeležili tudi predsednik ZZB za vrednote NOB Slovenije Tit Turnšek in generala Mirko Mirtič in Lado Kocjan. Pred proslavo so predstavniki borčevske organizacije skupaj z gosti položili venec pred spomenik žrtvam fašizma na Malkovcu.

Za bogat kulturni program, ki sta ga povezovala Peter Teichmeister in Jasmina Spahić, so poskrbeli učenci OŠ Tržišče, harmonikar Adi Moškon in tenorist Marko Železnik, recitatorska skupina Pod svobodnim soncem in godbeniki iz Sevnice.

Alojz Povšič / foto: Tomaž Kužner

Hrastnik:

Člani KO ZB za vrednote NOB Rudnik Hrastnik so se na začetku marca zbrali na občnem zboru. V uvodu je predsednica Dani Kovač recitala kratko pesem v spomin na pokojno članico Vladko Ravnikar, na harmoniko pa je zaigral Rok Mejač, učenec OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik. Člani so se seznanili s poročilom o opravljenem delu v letu 2016. Poročilo je predstavila tudi Darja Grebenc, članica Revirske spominske čete, ki je bila ustanovljena v letu 2014. Četa sodeluje na številnih spominskih prireditvah po Sloveniji in je vključena v Dolenjski odred. KO ZB za vrednote NOB Rudnik Hrastnik ima 210 članov, med njimi je še devet takšnih, ki so aktivno sodelovali v brigadah, deset aktivistov na terenu, izgnanci, taboriščniki in ukradeni otroci. Lani je umrlo kar 12 članov in članic, na novo pa se jih je včlanilo pet, zato je KO v svoj program za letos zapisala kot prednostno nalogo pridobivanje novih članov, predvsem iz vrst mlajše generacije, pa tudi skrb za starejše in pomoči potrebne člane, ki so ostali sami, ter skrb za ureditev spominskih obeležij in grobov. Ostro so se odzvali na provokacije, laži in potvarjanja zgodovine.

Poseben poudarek pa so člani namenili odkritju spomenika Gvidu Pavliču - Vidku, ki je bil med prvimi aktivisti pri ustanavljanju odborov OF in okrajni sekretar OF za Hrastnik. Bil je eden glavnih organizatorjev upora v Hrastniku in okolici. Zaradi izdaje so ga Nemci ujeli in mučili, vendar ni izdal svojih tovarišev. Ustrelili so ga leta 1942 v Mariboru. ZZB za vrednote

Hrastnik je ob praznovanju OF in dneva upora proti okupatorju 25. aprila odkrila novopostavljeno obeležje na istem mestu, kjer je stala nekoč Pavličeva rojstna hiša. Obeležje sta odkrila najstarejši član KO ZB NOB Rudnik Hrastnik Friderik Mlinar in članica Valči Bradašević. Na slovesnosti se je zbralo veliko članov ZB, pripadnikov domoljubnih organizacij s praporščaki in občanov Hrastnika z županom Miranom Jeričem in Janezom Žlakom, direktorjem RTH Trbovlje - Hrastnik, ki so postavitev omogočili. V programu so nastopili Rudarska godba Hrastnik, MPZ Svoboda in učenci OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnika. Posebna zahvala gre Francu Kovaču za njegove zasluge pri postavitvi in odkritju spomenika.

Danijela Kovač / foto: Marko Plahuta, Zasavc.net

Voličina:

Na začetku aprila je ZZB Lenart skupaj s KO ZB Voličina pripravila spominsko slovesnost v Črmljenšaku pri Murščevih, kjer je aprila 1945 potekala partizanska akcija, v kateri sta bila ubita dva Nemca. Povračilni ukrep je bil krut: tik pred osvoboditvijo so Nemci obesili brata Janeza in Alojza Muršca.

Na procelju hiše je spominska plošča. Udeleženci spominskega srečanja so se z vsemi častmi poklonili tej junaški družini, ki je bila ob vse premoženje, ker ni sodelovala z okupatorjem, saj so ji domačijo zažgali. Na prireditvi so s kulturnim programom sodelovali učenci Osnovne šole Voličina, slavnostni govornik pa je bil **Peter Golob**, predsednik KS Voličina.

Alojz Bezjak

Serdica:

Na znani partizanski postojanki iz leta 1943, na domačiji pri Ivanu Zupaniču v Jelenčah v Slovenskih goricah, je v neenakem spopadu s številnejšimi nemškimi okupatorskimi vojaki 12. novembra 1944 padla četverica borcev Lackovega odreda: Jurij Buček - Bogo, Maks Kren - Ivan, Alojz Pečnik - Tone in Milko Šrok - Gozdar. Po boju so okupatorski vojaki trupla padlih partizanov zasramovali in jih pokopali zunaj posvečenega dela bližnjega pokopališča.

Posmrtno ostanke prvoimenovanega borca, Jurija Bučeka - Boga, so njegovi domači po končani drugi svetovni vojni pokopali na domačem pokopališču v Serdici v današnji Občini Rogašovci na Goričkem v Prekmurju. Po slovesnosti pri nekdanji bolnišnici Rdeče armade »Mali Monošter« 7. maja letos je delegacija Krajevne organizacije ZB za vrednote NOB Radenci pržgala svečko tudi na grobu Jurija Bučeka - Boga.

Besedilo in foto: Filip Matko Ficko

Ocinje:

Konec druge svetovne vojne je ob pomoči enot III. ukrajinske fronte pod poveljstvom maršala Rdeče armade Fjodorja Ivanoviča Tolbuhina skrajno levo oziroma južno krilo njegove fronte sodelovalo pri osvobajanju Vojvodine in po zavzetju celotne Madžarske je prišlo na vrsto Prekmurje. Vse do reke Mure in rečice Kučnice so v drugi polovici marca 1945 prišle enote 84. in 113. pehotne divizije, 61. in 73. pehotne gardijske divizije iz sestava 57. armade tedanje sovjetske Rdeče armade. Za frontno črto Radgona - Ženavci

je bila v krajih Serdica in Ocinje v današnji Občini Rogašovci na Goričkem v Prekmurju tedaj organizirana vojaška bolnica za vojake in oficirje iz sestava 113. pehotne divizije in 73. gardske divizije Rdeče armade. Ranjenci in domačini so jo poznali pod imenom »Mali Monošter«. V bližini te bolnice naj bi pokopali približno 140 umrlih vojakov in oficirjev, ki so jim postavili spominsko znamenje. Po prekopu pokojnih na pokopališče v Murski Soboti je bilo leta 1955 spominsko znamenje odstranjeno. Toda leta 1995 so aktivisti domačega turističnega društva ohranjeno znamenje postavili na prejšnje

mesto in leta 2005 je bilo znamenje s skupnim prispevkom Občine Rogašovci, Fundacije Franc Rozman - Stane, Veleposlaništva Ruske federacije in nekaterih posameznikov obnovljeno. Letos pa je Občina Rogašovci okolje povsem na novo uredila.

Pri tem znamenju je vsako leto spominska slovesnost in tako je bilo tudi letos 7. maja. Udeležili so se ga predstavniki krajevnih združenj ZB za vrednote NOB in veteranskih združenj. Zbrane je nagovoril tajnik KO ZZB za vrednote NOB Rogašovci Milan Gaber. V kulturnem programu je zapel trio Društva upokojencev Rogašovci, recitirala sta osnovnošolca Ana Benkič in Sebastjan Gomboc, slavnostni govornik pa je bil župan Občine Rogašovci **Edvard Mihalič**. Skupaj z vodjo konzularnega oddelka Veleposlaništva Ruske federacije v Ljubljani Aleksejem Abramovim sta položila venec k spominskemu znamenju. Aleksej Abramov je ob tej priložnosti županu Edvardu Mihaliču pripel na prsi odlikovanje »100-letnica ruske kapelice pod Vršičem«, sledilo je družabno srečanje.

Besedilo in foto: Filip Matko Ficko

Ljubljana:

V okviru Mestne organizacije ZZB za vrednote NOB Ljubljana deluje devet združenj in društev s 70 krajevnimi organizacijami in sedmimi odbori NOV in POS, pomemben sestavni del pa so še samostojna društva Zeleni prstan, Klub MDB in Društvo Dobrič. Celotna organizacija ima več kot štiri tisoč članov. MO ZZB Ljubljana je v letu 2016 izvajala različne naloge z namenom ohranjanja vrednot NOB, posebno pozornost so posvetili 75. obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda. Poleg tega so sodelovali pri organizaciji zgodovinskih učnih ur v šolah, na katerih so mladim udeleženci NOB predstavili različne dogodke iz časa druge svetovne vojne. Veliko

pozornost v organizaciji namenjajo zdravstvenemu in socialnemu varstvu udeležencev NOB, skrbi za spomenike in spominska obeležja. Sodelovali so pri organizaciji številnih spominskih prireditev, med pomembnejše spadajo vsakoletna slovesnost pri spomeniku NOB na Orlah, slovesnosti na Jančah in na Urhu in tradicionalno srečanje v Mostecu.

Poseben poudarek so letos namenili Pohodu ob žici okupirane Ljubljane, pri katerem tesno sodelujejo z društvom Zeleni prstan in Mestno občino Ljubljana, poteka pa ob 9. maju, dnevu osvoboditve Ljubljane. Tesneje bodo sodelovali z drugimi veteranskimi organizacijami, s Slovensko vojsko in z borčevskimi in protifašističnimi organizacijami v državah nekdanje Jugoslavije. Skrb za spomenike je njihova stalna naloga, saj so spomeniki tisti, ki prikazujejo zgodovino in pripovedujejo zgodbe. Posebno skrb bodo namenili spominskemu parku in grobišču na Žalah, spomeniku in kostnici na Urhu, Gramozni jami, grobnici Narodnih herojev in spomeniku v Kozlarjevi gošči. Program prireditev za leto 2017 bo zajel vse pomembne dogodke in praznike, organizirali bodo razna spominska srečanja, praznovanje krajevnih praznikov in žalne slovesnosti.

Na letni skupščini MO ZZB NOB Ljubljana je v imenu župana zbrane nagovoril podžupan MOL Aleš Čerin.

M. T., foto: Jožica Hribar

Ljubljana:

Predstavniki ruskega veleposlaništva v Sloveniji in številnih društev slovensko-ruskega prijateljstva ter predstavniki veteranskih organizacij so

na krajši slovesnosti ob 9. maju, dnevju zmage, položili cvetje k spomeniku ruskim vojakom, padlim v prvi in drugi svetovni vojni na slovenskih tleh. Cvetje so predstavniki Rusije položili tudi k osrednjemu spomeniku žrtvam narodnoosvobodilnega boja na Žalah.

Foto: Mitja Tomažič

Murska Sobota:

Sredi parka na Trgu zmage v Murski Soboti že od konca avgusta 1945 stoji veličasten spomenik v spomin skupnemu boju pripadnikov sovjetske Rdeče armade ter partizanske vojske jugoslovanskih narodov in narodnosti v času druge svetovne vojne. Vsako leto na dan zmage 9. maja tam poteka spominska slovesnost, ki se je udeležijo nekdanji pripadniki partizanske vojske, danes članice in člani organizacij Zveze združenj borcev za vrednote NOB, in člani drugih veteranskih organizacij ter predstavniki ruske ambasade v

Sloveniji in predstavniki mestne občine Murska Sobota.

Letos so na slovesnosti spregovorili župan Mestne občine Murska Sobota dr. Aleksander Jevšek, veleposlanik Ruske federacije v Sloveniji dr. Doku Zavgajev, predsednica Društva Slovenija Rusija s sedežem v Ljubljani Tatjana Komarova in predstavnica Zveze združenj borcev za vrednote NOB Murska Sobota Nada Mladenović. Vsi ti so k spomeniku položili tudi vence in cvetje. V kulturnem programu pa je sodeloval pevski duet ansambla Rulada Ruskega centra za znanost in kulturo v Ljubljani.

Besedilo in fotografije: Filip Matko Ficko

Štore:

V veteranski in častniški organizaciji občine Štore smo pripravili veliko praznovanje ob dnevju zmage. Obiskali smo vse partizanske grobove, ki so v naši občini, ter položili cvetje in prižgali sveče. Grob na Svetini, kjer je pokopanih 30 partizanov in aktivistov OF, smo pred časom obnovili. Še posebno smo ponosni na obnovo peterokrake zvezde, ki je spet rdeča in v vsem svojem sijaju spominja na veliko zmago partizanskega boja med NOB. Skupaj s predstavnikom ruskega veleposlaništva v Ljubljani smo obiskali tudi grob neznanega vojaka ruske Rdeče armade, ki je pokopan v naši občini. S ponosom lahko povem, da sva z županom občine Štore Miranom Jurkoškom letos dobila visoko priznanje ruskega veleposlaništva. Pri Ocvirkovi domačiji v Kompolah pa smo se ob obnovljenem spomeniku poklonili štirim družinskim članom s te domačije, ki so dali svoja dragocena življenja za našo svobodo.

Srečko Križanec

Cerkno:

Vsako leto pred dnevju zmage delegacija veleposlaništva Ruske federacije obišče Cerkno in se pokloni spomenu na rojake, ki so v teh krajih padli v boju proti fašizmu. Letos je delegacijo sprejel župan občine Cerkno Jurij Kavčič. Vodja delegacije Anatolij Kopylov je skupaj s podpredsednikom ZB za vrednote NOB Ildirja - Cerkno Jožetom Jeramom in županom položil venec pred partizansko grobnico v Cerknem. Tu so pokopani tudi borci iz Sovjetske zveze. Napisa na grobnici pa nam pravi: »739 partizanov, talcev in žrtev nasilja, 95 garibaldincev in 176 borcev neznanih imen spi v bratskem objemu svoj zadnji sen v materinskih nedrih teh tihih grobov. V boju za svobodo proti nasilju, za lepše dni izkvraveli so v grudo cerkljanskih bregov. Vsi so nam dragi, za vsemi nam srce ihti, slava jim večna, kot večna je pesem šumečih gozdov.«

Slovesnosti so se udeležili člani in praporščaki ZZB za vrednote NOB Ildirja - Cerkno, praporščaki Zveze veteranov vojne za Slovenijo in Zveze policijskih veteranov Sever. V kulturnem programu so nastopili učenci Osnovne šole Cerkno.

Po koncu uradnega obiska je delegacija veleposlaništva Ruske federacije skupaj z gostitelji obiskala še vas Dolenji Novaki, ki je le nekaj sto metrov oddaljena od Partizanske bolnice Franja. Tudi tam so položili venec k spomeniku borcem in talcem, ki so padli v NOB.

Besedilo in foto: Bojan Jeram

Tolmin:

Veleposlaništvo Ruske federacije v RS se je tudi letos pred dnevju zmage spomnilo padlih ruskih partizanov na Tolminskem. Vojaški ataše Ruske federacije, polkovnik Aleksander Krasnov, in njegov namestnik, podpolkovnik Sergej Banin, sta skupaj z delegacijami Društva veteranov Sever severne Primorske, veteranov vojne za Slovenijo in predstavnikov Združenja borcev za vrednote NOB Dolenja Trebuša, Tolmina, Breginja in Kobarida položila cvetje na grobove in ob spomenike v Dolenji Trebuši, Breginju, pri Napoleonomem mostu pri Kobaridu in na grobnico padlih partizanov na pokopališču. V zahvalo in skrb za spomenike padlim ruskim partizanom in za ohranjanje spomina na dogodke iz NOB ter za prijateljstvo med ruskim in slovenskim narodom je vojaški ataše za dolgoletno delo podelil spominske medalje. Delegacija si je ogledala še etnološko in vojno zbirko Mazora v Breginju, kjer je predstavljeno tudi rusko orožje, in Kobariški muzej, kjer se je ataše vpisal v knjigo gostov.

Besedilo in foto: Vojko Hobič

Postojna:

V okviru prireditve ob občinskem prazniku občine Postojna je tudi Krajevna organizacija ZB za vrednote NOB Postojna pripravila spominsko proslavo v Črni jami, kjer je spomenik hrabrim partizanom, diverzantom, ki so v Postojnski jami 23. aprila 1944 uničili skladišče dragocenega bencina in vsi prišli živi iz gorečega podzemlja. Zbrane je nagovorila predsednica KO ZB Postojna Bruna Olenik, sledili so nagovori članice Gibanja Puntarji, Tine

Žigon, župana postojnske občine Igorja Marentiča in poljskega veleposlanika Pawela Czerwingskega, ki je tudi položil venec na spomenik poljskemu partizanu, vodji diverzantske akcije v Postojnski jami, Tomu Sadowskemu. Slavnostni govornik je bil dolgoletni predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo, **Janez Pajer**. Nanizal je dogodke v NOB in opisal zdajšnje razmere v Sloveniji. Kulturni program so oblikovali: Postojnska godba 1808, Moški pevski zbor Tabor - Lokev, Ženska vokalna skupina Vanda Križaj iz Orehka in recitatorji: Jožica Perenič, Igor Rojc in Tone Šepec. Glasbenica Marjetka Popovski pa je ogrela srca in dlani prisotnih.

Bruna Olenik

Železna Kapla:

Zveza koroških partizanov in prijateljev antifašističnega odpora (ZKP), ki si prizadeva, da na spominskih slovesnostih obuja spomin na padle, mučene, pobite in pomorjene žrtve nacističnega nasilja, se je konec aprila v Železni Kapli poklonila tamkajšnjim padlim borcem. Na dopoldanski spominski slovesnosti pri spomeniku na pokopališču v Železni Kapli so se obiskovalke in obiskovalci spomnili obletnice smrti narodnega heroja Franca Pasterka Lenarta, poleg tega pa tudi 183 žrtev nacističnega nasilja, ki so pokopane na pokopališču. Vabilu ZKP se je odzvala vrsta uglednih gostov, česar je bil vesel tudi tajnik ZKP Andrej Mohar, ki je v svojem govoru med drugim dejal, da je bila

Železna Kapla kraj, ki je za južno Koroško dal najbolj jasen signal vseslovenskemu in mednarodnemu osvobodilnemu gibanju. Predsednik ZKP Milan Wutte je na slovesnosti ugotovil, da je spominjanje »slej ko prej aktualno«. Slavnostni govornik na slovesnosti na pokopališču v Železni Kapli je bil dolgoletni redni profesor slovenistike na ljubljanski univerzi, literarni zgodovinar in teoretik ter podpredsednik ZKB za vrednote NOB Slovenije **Matjaž Kmecl**. Ta je v svojem slavnem govoru med drugim spomnil, da se gre zahvaliti prav pokopanim žrtvam na pokopališču v Železni Kapli s Francem Pasterkom Lenartom na čelu, da si je Avstrija leta 1945 izpogajala status prve žrtve nacističnega imperializma.

Slovesnost je med drugim pospremil tudi domači župnik Polde Zunder, s petjem jo je oplemenitila pevka Metka Štok, kot recitator pa je nastopil Franc Kuežnik.

Vir: Zveza koroških partizanov

Petajnci:

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija v sodelovanju s murskosoboško podružnico Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar pripravila slovesnost z naslovom »Naši zakladi – zatočišče pregnanih« ob 500. obletnici začetka reformacije. Tako je v deževnem dnevu potekalo odprtje spominske razstave z naslovom »Reformacija v Prekmurju« v dvorani Raziskovalne postaje Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in

umetnosti v Vrtu spominov in tovarništva. Razstavo je zasnoval in pripravil Muzej krščanstva na Slovenskem v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem Murska Sobota. Številnim navzočim je razstavo predstavil kar avtor sam, mag. **Franc Kuzmič**, ki je tudi predsednik programskega sveta Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija (UŠF). Ogledu razstave je v Vrtu spominov in tovarništva sledila zasaditev »Trubarjeve jablane« (zlata parmena – *Malus domestica*). Skupaj so jo zasadili župan Občine Velike Lašče Anton Zakrajšek, predsednik UŠF Ernest Ebenšpanger in župan Občine Puconci Ludvik Novak. Drugi del slovesnosti se je zaradi slabega vremena nadaljeval v kulturni dvorani na Tišini, kjer je bil slavnostni govornik **Viktor Žakelj**, predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar.

Besedilo in foto: Filip Matko Ficko

Partizanski napad na italijanski avtomobil na Stehanu pri Višnji Gori

Akcija 2. štajerskega bataljona

Na Dolenjskem, med Grosupljem in Višnjo Goro, je na osemkilometrski razdalji dobra polovica gričevnatega ozemlja poraščena z bukovim in smrekovim gozdom. Skozi ta gozd po imenu Stehan vodi cesta, ki je bila dolga stoletja glavna prometna žila od Hrvaške in Novega mesta do Ljubljane, tudi v času druge svetovne vojne. Iz zgodovine je znano, da so višnjegorski vitezi v Stehanu napadali tovornike in da so takšne napade tudi v dobi prve motorizacije v 20. stoletju izvajale posamezne v ta namen organizirane roparske združbe.

// PIŠE: Franc Godeša

Nenačrtovani napad na italijanski avtomobil na Stehanu je v petek, 13. marca 1942, izvedla 3. četa 2. štajerskega bataljona, ki je v tem času prezimoval na Pugledu. Ta bataljon je bil sicer ustanovljen 15. decembra 1941 v taborišču Stiške čete pod Srebotnicami na Kremenjku na Dolenjskem. Sestavljalo ga je 86 borcev iz Stiške, Mokronoške, Molniške in Grosupeljske čete. Njegov komandant je postal Franc Rozman - Stane, namestnik komandanta Peter Stante - Skala, politični komisar pa Dušan Kveder - Tomaž. Ker je imel bataljon od vsega začetka nalogo, da se poda na Štajersko, so ga tudi poimenovali »Štajerski«, čeprav so bili v njegovi sestavi pretežno Ljubljčančani in Dolenjci. Bataljon se je dejansko odpravil z Dolenjskega proti Štajerskemu, kjer pa je 24. decembra 1941 najprej izbruhnil boj z Nemci na Tisju, pri vračanju pod Primskovim pa še boj z Italijani. V taborišču pod Srebotnicami je bataljon nekaj časa počival, ker pa je pritisnil hud mraz in so bili borci slabo opremljeni, je štab bataljona odločil, da odrinejo na prezimovanje na Pugled, kamor je prispel 8. januarja 1942.

Čeprav je Pugled oddaljen od Ljubljane le deset kilometrov in ga je obkrožalo kar 17 italijanskih in nemških posadk, je bilo od tod najlažje vzdrževati zvezo z Ljubljano, ki je predstavljala tudi glavno preskrbovalno oporišče za bataljon, iz Ljubljane pa so prihajali tudi novi borci. Tako je bataljon konec januarja 1942 štel že več kot sto borcev, sredi marca pa približno 170, organiziranih v pet čet, strojnični vod in radio-telefonski vod. Vsak dan je v taborišču potekal tudi vojaški in politični pouk.

Napad na italijanski avtomobil

Tudi zaradi hudega mraza v zimi 1941-1942 je tako na italijanski kot na partizanski strani v zimskem času bojno delovanje mirovalo. Kot zanimivost naj omenim, da sem v Vodnikovih priliki iz leta 1942 zasledil materin zaznamek, da je npr. 23. februarja 1942 kazal termometer v Višnji Gori -32 stopinj. Še pred pomladjo 1942 pa so partizanske čete 2. štajerskega bataljona začele prve bojne akcije in napade na italijanske patrulje. Tako se je 3. četa v noči na 13. marec 1942 pripravljala na rušitev železniške proge med Mlačevim in Žal-

Italijanska okupacijska vojska požiga in ropa slovenske vasi.

no in je obstreljevala dve lokomotivi. Ker akcija ni uspela, kot je bilo načrtovano, se je komandir čete Janko Sekirnik - Simon odločil, da se četa premakne na Stehan na cesti Grosuplje-Višnja Gora. Postavljeni sta bili dve zasedi, ena na koti 382 v smeri Grosuplje in druga na koti 463, na cestnem ovinku proti Višnji Gori. Čez dan je po cesti pripeljalo nekaj avtomobilov, vendar jih za-

sede niso ustavljale. Ker ni bilo nobene italijanske patrulje, je komandir čete popoldne ukazal, naj ustavljajo tudi osebne avtomobile. Ko je iz smeri Višnje Gore pripeljal osebni avtomobil, je komandir čete stopil na cesto, da bi ga ustavil, tedaj pa je v njem zagledal uniformirani vojaški osebi in takoj začel s pištolo streljati nanju. Na cesto je skočil še borec s strojnico in z nekaj strelji prerešetal avtomobil in italijanska oficirja, ki sta bila v vozilu. Pozneje je pripeljal še en italijanski avtomobil, vendar ga je vozniku, ki je videl, kaj se je zgodilo s prvim avtomobilom, uspelo obrniti in odpeljati proti Višnji Gori. V tem avtomobilu pa se je vozil general Oxilia, namenjen v Rim.

Vojna poročila o napadu

Vojno poročilo št. 4 štaba 2. štajerskega bataljona piše, da je 13. marca 1942 ob pol štirih popoldne padel v zasedo 3. čete konvoj italijanskih avtomobilov ter da sta bila ob tej priliki ubita dva italijanska oficirja, in sicer major Franco Piccinato in poročnik (niso vedeli imena). Avtomobil je bil popolnoma uničen s strojničnim ognjem. Zaplenjeni so bili:

dve puški, trije revolverji, majorska uniforma, kovček perila in dokumenti. 31. marca 1942 je bil o tej akciji objavljen tudi članek v Slovenskem poročevalcu št. 13.

Natančnejše je vojno poročilo poveljnika italijanskega XI. armadnega korpusa generala Maria Robottija s sedežem v Ljubljani, ki ga je brzojavno poslal poveljstvu italijanske 2. armade

Slovesnost v Smrečju pri Turjaku

s sedežem na Reki. V brzovjavi je navedeno: »Danes, 13. marca 1942, okrog 16. ure sta bila med Višnjo Goro in Grosupljem z rafali napadena dva vojaška avtomobila. Kakor smo izvedeli, je bilo v avtomobilu osebje italijanske kraljevske misije v Zagrebu. V prvem avtomobilu sta bila major Piccinato in karabinjer Merkurel. Drugi avto, v katerem se je vozil general Oxilia, se je lahko umaknil v Višnjo Goro. Ukazano je bilo, da takoj pošljejo četo črnih srajc iz Višnje Gore, četo črnih srajc iz Grosupljega in grenadirsko četo iz Ljubljane na motornih vozilih z nalogo, da poiščejo in uničijo upornike in spremljajo v Ljubljano generala Oxilio, ki bi moral nadaljevati pot v Rim. Natančnejša poročila bodo sledila.«

Glas o partizanskem napadu na generala Oxilio 13. marca 1942 je prišel do samega dučaja, Benitta Mussolinija, v Rim, o čemer priča brzovjavi komandanta italijanske 2. armade, generala Roate, ki jo je 15. marca 1942 poslal XI. korpusu v Ljubljano. V njej je navedeno: »Zaradi napada pri Višnji Gori na dva avtomobila kraljevske misije v Zagrebu zapoveduje duče takoj začeti z energičnejšimi in ekseplarnimi ofenzivnimi operacijami.«

Maščevanje Italijanov

Partizani so zaplenjeno orožje, majorsko italijansko uniformo (s katero so pozneje nastopali na mitingih) in dokumente pobrali, avtomobil zažgali in odšli v smeri Stare vasi in Panc v taborišče na Pugledu. Maščevalne akcije italijanske vojske pa so se začele že 13. marca 1942, ko so Italijani vpadli v vas Spodnje Brezovo, ki je bila najbližja mestu napada na italijanska avtomobila in so s policijskimi psi ugotovili sledi, ki so vodile v vas. Tu so se sicer večkrat zadrževali partizani, ker je skozi vas potekala pot od Pugleda čez Polico in Polževo na Dolenjsko. Aretirali so vse moške in jih odgnali v stavbo sodišča v Višnji Gori. Nato so se pozno zvečer vrnili in začeli požigati hiše, gospodarska poslopja, skednje in kozolce. Aretirani moški so bili zaprti v sodnji v Višnji Gori na dvorišču za visokim zidom, ki je bilo namenjeno sprejemu kaznjencev (po vojni je bil ta zid podrt), in v zaporniških celicah v pritličju in prvem nadstropju. Iz prvega nadstropja so obupani vaščani tudi opazovali požar v domači vasi. Po dveh dneh so bili izpuščeni, za njihovo izpustitev je prosil tudi domači župnik Franc Vidmar. ●

Tradicionalno se člani in simpatizerji Društva Zarja spominov Velike Lašče iz občine in okolice ter gostje iz Ljubljane na dan, ko je bilo v Smrečju na pragu svobode pobito vodstvo OF iz Ljubljane, zberemo na spominski slovesnosti ob spomeniku žrtvam. Tokratna slovesnost je bila še posebno množično obiskana in tudi vsebinsko bogata. V uvodu je predsednik Društva Zarja spominov Velike Lašče Srečo Knafelc pozdravil prisotne, med njimi tudi

tni taboriščnik na Golem otoku, ki pa je bil predvsem kritičen do zgodovinarke in filozofinje Spomenke Hribar, ki vsiljuje spravo in s tem znova po nepotrebnem razdvaja Slovence. Svoj govor je končal z besedami: »Spravili smo se mi že po vojni, otroci borcev in belogardistov so se ženili med seboj, odkar pa je prišla naša osamosvojitve, je na žalost kler dosegel to, da nas ti naši potomci zastrupljajo. Dajmo enkrat jasno povedati: Spomenko Hribar visoko cenim

Janka Heberla in Julko Žibert, predsednika in podpredsednica ljubljanske borčevske organizacije, ter predstavnike sosednjih organizacij ZB iz Ribnice, Vrhnike, Škofljice, Borovnice, Grosuplja in celo iz Žiri na Gorenjskem. Na slovesnost je bil povabljen tudi Anton Zakrajšek, župan občine Velike Lašče, a se je ni udeležil. Delegacija mestnega odbora ZZB je k spomeniku položila venec in z minuto molka počastila spomin na umorjene.

Slavnostni govornik je bil Milan Gorjanc, član predsedstva ZZB NOB Slovenije, ki se je v vsebinsko in sporočilno bogatem govoru dotaknil vse bolj agresivne kampanje proti ZB in njenim vrednotam in simbolom. Na posebno željo se je za njim v nagovoru oglašil tudi Radovan Hrast, partizan in dvakra-

kot filozofinjo, ampak naj študira zgodovino in naj neha s spravo. Sprave ne more biti!«

Kulturni program je z njemu lastno energijo povezoval Matjaž Gruden, ki je prebral tudi dve sporočilni pesmi. Sodelovali so Pevci izpod Rožnika pod vodstvom Barbare Jovan, recitatorke Polona in Lolo ter praporščaki in častna straža Slovenske vojske.

Ob tem pa še ugotovitev, da nestrpnosti vsako leto na javnem oglasnem mestu na Rašici odstranijo plakate, ki vabijo na slovesnost v Smrečju, letos pa je bil preplepljen tudi plakat na Turjaku. To zagotovo ne pripomore k boljšemu razumevanju in sožitju v občini. ●

Besedilo in foto: Srečo Knafelc

Ali bomo še proslavljali dan upora?

Nekoliko provokativno vprašanje sem postavil. Sam trdim, da ga vsekakor bomo proslavljali tudi v prihodnje. Želim pa se v svojem imenu in imenu številnih iskreno zahvaliti RTV Slovenija, ki je za ta pomembni praznik letos pripravila zelo lep in bogat televizijski program. Priznam, da je meni velika ljubša besedna zveza Osvobodilna fronta. Pri tem datumu gre izključno za čas ustanovitve OF leta 1941. Pika. Okupacija slovenske dežele je pa trajala stoletja. Zato zame ta dan ni dan upora proti okupatorju.

Sicer je zgodovina tega praznika dokaj pestra. Ne glede na to, ali je komu všeč ali ne, 27. april je dan OF. Ker se vsako leto pred tem pomembnim datumom in posledično praznikom oglašajo posamezniki v imenu raznih društev in združenj, ki poskušajo razvrednotiti njegov pomen in pomen NOB, smo bili deležni teh pritlehnosti in neizmerne podlosti tudi letos. Po vzoru papagajščine iz leta v leto ponavljajo iste neumnosti. Z izjemno sovražno nastrojenostjo blatijo nekdanjega predsednika RS Milana Kučana, udrihati so začeli tudi po sedanjem, blatijo NOB, blatijo po dolgem in počez vse, kar je bilo ustvarjenega pred letom 1991, blatijo rdečo zvezdo. In to tisto rdečo zvezdo, ki so jo takrat sami ponosno in strumno nosili na kapah na vojaški paradi v Beogradu. Kakšno podlo in nizkotno bitje je lahko človek! To očitno tudi dokazujejo s povečevanjem tistih, ki so leta 1941 okupirali slovensko deželo in ji skupaj z izdajalskimi izrodki namenili narodovo smrt. Ni jim uspelo takrat, ne bo jim uspelo niti zdaj.

Govorite in pišete, da je Milan Kučan razorožil TO, da ga je treba kazensko preganjati in ga strpati v zapor. O ti duše pokvarjene, kljub časovni odmaknjenosti spomin na preprodajo orožja še ni zbledel! Tudi imena preprodajalcev našega orožja še niso pozabljena. Seveda lahko zahtevate ukinitve praznika dneva OF, lahko zahtevate tudi kazenski pregon nekdanjega predsednika RS Milana Kučana, nikoli pa vam ne bo uspelo preprečiti pobud in zahtev poštenih Slovencev, ki jo bomo naslovili na aktualne politike. Gre za vprašanje obnove praznika 9. maja, ko svet praznuje zmago nad fašizmom in nacizmom. Od vlade RS bomo zahtevali, da z zakonom prepove vsako povečevanje kolaboracije in postavljanje spomenikov kolaborantom ter obnovitev postopka

o preprodaji orožja v letih 1991-1992. Od sedanjega predsednika RS nekateri zahtevajo in pričakujejo, da se opredeli o ukinitvi državnega praznika 27. aprila. Kakšna zabloda ubogih po duši!

Kot veteran vojne za Slovenijo z ogorčenostjo in žalostjo poleg drugih »osovraženih« praznikov ugotavljam, da nihče ne spoštuje tudi dneva samostojnosti in enotnosti ter dneva državnosti. Samostojni že dolgo nismo, enotni še toliko manj. Seveda se bo našel kakšen lizun, ki bo za takšno stanje krivil rdečo zvezdo. Na omenjene praznike so odprti vsi trgovski centri, kar je absurdno. Prepri se iz leta v leto ponavljajo ob dnevu državnosti. Nekateri skrbi prisotnost posameznih praporov na proslavi, mene pa skrbijo veliko pomembnejše stvari v tej državi: nenehna opozorila Bruslja o naših dolgoletnih nerešenih težavah z odpadki. Neumne napake naših sodnikov in posledično plačevanje odškodnin države, ki jih oškodovancem predpiše Evropsko sodišče za človekove pravice. Država sprejema Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-1). Bankam moramo društva pošiljati svoje statute. Mi veterani, ki v društvih poslujemo z nekaj stotaki. Sramotno in ponižujoče! Tisti, ki so pa dejansko pobrali in oprali milijone, pa še vedno na svobodi pljuvajo in žalijo domovino doma in po svetu.

Srečko Križanec, Štore

Ali je financiranje veteranskih organizacij res nepregledno?

Sreda 3. maja letos bo marsikateremu članu veteranske organizacije ali drugih domoljubnih društev ostala v grenkem spominu. Pa ne zaradi prvega delovnega dne v maju, temveč zaradi dogodka v Državnem zboru na odboru za obrambo. Škandalozno vodenje seje in obnašanje poslancev SDS sta pokazala njihov pravi obraz in vso bedo njihovega primitivizma. Stranki, ki z vso vnemo podpira kolaboracijo, razumljivo najbolj greni življenje ZZB za vrednote NOB. Pred časom so napadali njihove prapore z osovraženo rdečo zvezdo. Tokrat so se lotili njenega financiranja, žal nadvse primitivno, v njihovi maniri pač, in tudi predsednika ZZB. Da so olepšali svojo podlo zahtevo, so na dnevni red uvrstili financiranje tudi drugih veteranskih društev.

Pozorno sem poslušal predstavnika združenja VSO Boža Predaliča. Njemu seveda marsikaj sploh ni jasno. Tudi

tega »ne ve«, da je leta 2012, ko je vladal vodil Janez Janša, to združenje dobilo največ denarja. Pa to združenje ni imelo popolnoma nič z veteranstvom. Združenje veteranov vojne za Slovenijo, katerega član sem tudi sam, je tisto leto komaj preživel. Šele s prihodom nove predsednice vlade Alenke Bratušek so se začele zadeve normalizirati. Z vlado Mira Cerarja pa se je stanje občutno popravilo, saj smo veterani, ki imamo urejen status, dobili za nazaj povrnjeno plačilo dodatnega zdravstvenega zavarovanja. In zdaj poslanci SDS očitajo, da je financiranje društev netransparentno!

Najbolj netransparentno je bilo financiranje vojnih veteranov v času Janševe vlade. Takrat ste s pretvezo z Zakonom o urejanju javnih financ samo jemali veteranom in upokojemcem. Pri glasovanju v DZ so poleg stranke SDS tedaj sodelovale tudi druge stranke, te so bile: SLS, DeSUS in NSi. Drugih, ki so ostali na smetišču zgodovine, ne bom našteval. Poslanec SDS Franc Breznik že dolgo časa zavaja javnost s podatki o pobijanju ljudi, ki naj bi ga zakrivila JLA. Po njegovih ocenah so jih enkrat pobili šeststo tisoč, drugič petsto tisoč. Prav tako sem pred časom v tedniku Družina zasledil članek, v katerem piše, da so komunisti po drugi svetovni vojni vsak dan pobili 300 nedolžnih otrok. Sem pa res imel srečo, da sem še živ! Običajno imajo ljudje s takšno domišljijo resne težave z zdravjem.

O transparentnosti financiranja društev pa tole: podpisniki odprtega pisma, ki so ga naslovili na predsednika DZ Milana Brgleza za zahtevo, naj prepreči zlorabe odbora za obrambo, so Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske, ZZB za vrednote NOB, Zveza društev general Maister, Zveza društev in klubov MORIS, Zveza slovenskih častnikov, Zveza policijskih veteranskih društev Sever, Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora in Zveza vojnih invalidov NOV Trst. Zanimivo, da društva VSO ni med podpisniki. Zato vse podpisnike vljudno naprošam, naj od države skupaj zahtevajo obnovev postopka o preprodaji orožja v letih 1991/92. Kaj je s takratno transparentnostjo financiranja? Na katerem računu je pristalo več milijonov nemških mark? Za ta denar se je treba vprašati, kje je! S tem denarjem bi si opomogli Slovenske vojska in policija ter vse naštetje domoljubne organizacije.

Srečko Križanec, Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo, Štore

Marija Antolin

Sredi februarja smo pospremili na zadnjo pot Marico Antolin, upokojeno učiteljico in predsednico Krajevne organizacije ZB za vrednote NOB Črenšovci in Odranci.

Rodila se je kot četrti otrok v družini Tomelj 26. septembra leta 1927 na gradu Medija v Zasavju, kjer je družina takrat stanovala. Oče, izučen sedlar in tapetnik, prostovoljec v srbski vojski na solunski fronti, s svojim delom ni mogel preživljati sedemčlanske družine. Ko se je ponudila priložnost, je družina dobila nov dom v Kamovcih v Prekmurju, le kilometer od meje z Madžarsko. Tam je Marica začela leta 1934 obiskovati osnovno šolo. Družila se je tudi z učenci in učenkami madžarske narodnosti in se ob tem naučila madžarskega jezika. Ob napadu Nemčije na Jugoslavijo je obiskovala sedmi razred osnovne šole, Prekmurje je okupirala Madžarska, pouk pa je od takrat potekal v madžarskem jeziku.

Junija leta 1942 je okupator interniral vse Slovence, ki so prišli v Prekmurje po letu 1918, v taborišče Šarvar na Madžarskem, med njimi tudi Tomeljevo družino. To taborišče je bilo vir poceni delovne sile za potrebe grofovskih veleposestev in za druge potrebe. Marica je bila tedaj stara manj kot 16 let. V zimi 1944/1945 so za delo spsobne internirance predali nemški vojski in jih odpeljali na graditev obrambnih objektov na avstrijsko-madžarski meji (Rehnitz), med njimi je bila tudi Marica.

Ker je bila pogumna dekle z bogato domišljijo, ji je uspel pobeg in podala se je na približno 150 kilometrov dolgo pot do Murskega Središča, kjer je bila poročena njena najstarejša sestra. Znanje madžarščine je bilo pri tem odločilnega pomena. Pri sestri se je skrivala vse do osvoboditve. Po naravi radovedna in željna znanja se je že jeseni 1945. leta vpisala v nižjo gimnazijo v Lendavi, potem pa nadaljevala izobraževanje in postala učiteljica, kar je bil njen življenjski cilj. Pozneje je ob delu končala tudi pedagoško akademijo.

Tako kot mnogo učiteljev tistega časa je bila tudi ona vsekozi ena od pomembnih organizatorjev in izvajalcev kulturnega življenja v vaseh, kjer je poučevala. Spoštovala je vrednote narodnoosvobodilnega boja in udeležence v tem boju. Verjela je v plemenite cilje tega boja in jih tudi sama s svojim delom po svojih najboljših močeh uresničevala. Bila je žrtev okupatorjevega nasilja in čutila je dolžnost, da mladim rodovom čim bolj nazorno prikaže zlo vojne in metode nosilcev sovraštva, iz katerega izhajajo vojne.

Tudi po upokojitvi je Marica ostala dejavna na več področjih, bila je tudi članica Društva izgnancev 1941–1945 in ZB za vrednote NOB. Kot predsednica Krajevne organizacije ZB in kot nekdanja učiteljica in ravnateljica je vse do zadnjih dni vzdrževala stike s svojimi nekdanjimi učenci. Z njihovo pomočjo je pripravljala bogate vsebine in kakovostno izvedbo kulturnih programov, ki so jih izvajali učenci na slovesnostih v organizaciji Zveze borcev za vrednote NOB. Le štiri tedne pred dokončnim odhodom se je še udeležila seje izvršnega odbora in se zavezala za izpolnitev dogovorjenega. Tokrat se je prvič zgodilo, da dogovorjenega ne bo izpolnila.

Jože Vidič

Oto Srebot

Na začetku marca nas je zapustil Oto Srebot, aktivni član Skupnosti borcev Kozjanskega odreda in eden zadnjih aktivnih udeležencev NOB v občini Laško. Njegova življenjska pot se je začela pred natanko 90 leti na domačiji Španc na Lahomšku. Otroštvo je preživel v družini znanega laškega zidarskega mojstra. V vojni vihri se je vključil v NOB in se leta 1944 kot sedemnajstletnik pridružil partizanom v Šentrupertu. Preko zbirnega centra novincev v osvobojeni Planini pri Sevnici so odšli v Zgornjo Savinjsko dolino, kjer je bil dodeljen prištavnim enotam 4. operativne cone. Decembra leta 1944 je odšel s skupino borcev na Kozjansko, kjer je prav takrat potekala sovražna ofenziva proti partizanom, v njej so sodelovali tudi hrvaški ustaši. Po številnih bitkah in spopadih je bil Oto prve dni aprila 1945 tako kot številni borci Kozjanskega odreda vključen v enoto tega odreda, ki jo je poveljstvo partizanske vojske Slovenije poslalo preko Hrvaške v

slovensko Prekmurje, ker takrat v času sklepnih bojov druge svetovne vojne tam ni bilo partizanskih enot, prihajala pa je tja ruska Rdeča armada. Po mesecu dni maršev in nenehnih spopadov z ustaši so prišli v Lendavo in tam izvedeli, da je konca vojne. Toda za njihovo enoto ni bilo konec vojne

– morali so sodelovati pri razoroževanju različnih vojsk, ki so se s Balkana čez Slovenijo prebijale proti Avstriji.

Po končani vojni se je vrnil domov in delal pri očetu do odhoda v Ljubljano, kjer se je vpisal v srednjo gradbeno šolo. Zaposlitev je dobil v Pivovarni Laško kot vodja gradbenih del. Ob tem se je leta 1956 poročil, z ženo sta si v Laškem ustvarila dom, v katerem sta se rodila hči Marjeta in sin Oto. Deloval je v krajevni skupnosti in različnih društvih, kjer so imeli opravka z gradbenimi deli. Nadaljeval je tudi očetovo tradicijo kamnoseštva in izdeloval nagrobne spomenike za številne grobove na laškem pokopališču. Po upokojitvi se je aktivneje vključil v življenje kraja, še posebno v krajevno organizacijo Združenja borcev za vrednote NOB. Veliko naporov je vlagal v obnavljanje in vzdrževanje spomenikov NOB, kjer je kot izvedenec gradbene stroke veliko dela opravil kar sam. Opravil je popis vseh spominskih obeležij NOB v občinah Laško in Radeče. Bil je eden najbolj delavnih članov skupnosti borcev Kozjanskega odreda. Za delo pri ohranjanju vrednot NOB je dobil srebrno plaketo Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije. Pomagal je organizirati številne spominske slovesnosti in bil pri tem ponosen na prapor, ki predstavlja simbol upora proti okupatorju, simbol zgodovinske odločitve naših ljudi, da se bojujejo za svoj obstoj in obstoj prihodnjih generacij, simbol zmage nad fašizmom in nacizmom. S politiko se ni ukvarjal, bil pa je v svoji odločnosti hud na tiste, ki blatijo pomen in ugled narodnoosvobodilnega boja.

Tako v časih samoupravnega socializma kot tudi v obdobju samostojne Slovenije je bil kritičen do napak in odklonov v družbi in je to tudi javno izražal. Oto je bil na zunaj po delavsko robot, do svojih pa čuteč in ljubeč oče in mož. S svojo delavnostjo in odnosom do ljudi si je ustvaril ugled poštenega – zaupanja vrednega človeka, iskrenega prijatelja, dobre tovariša, soseda in sodelavca.

Andrej Mavri

Marjan Pečan

Dvanajstega marca smo povsem nepričakovano na zadnji pot k poslednjemu počitku na vrh Lovrenca nad Dragomerom pospremili Marjana Pečana, velikega človeka, humanista, neutrudnega borca za spoštovanje vrednot NOB, pravic delovnih ljudi, prekaljenega člana ZZB NOB in zaprisežene-ga strankarskega pripadnika SD.

Nihče od nas ni pričakoval, da bo njegovo srce omagalo sredi vse ostrine dogajanj v času, ko ga najbolj potrebujemo, njega in njegovo vneto poštenega zaslužnega človeka, borca za resnico in pravico, ponosnega praporščaka Gubčeve brigade. Med slovenskimi praporščaki je slovel po svoji ognjevitosti, brezkompromisni, močni volji in prepričanju v dobro, ki ga ni moglo nič omajati.

Krvodajalec svetovnih razsežnosti s 428-krat darovano krvjo, za kar je postal na Valu 202 osebnost leta 2007 in v letu 2008 dobitnik nagrade glavnega mesta Ljubljana, je bil človek, da je malo takih, ponos vseh tistih, ki smo ga imeli radi in nam je bil navdih.

Strma pot do poslovilne vežice na vrhu hriba je odslikavala življenjsko pot Marjana Pečana od rane mladosti do današnjih dni. Vedno je bil neutrujen raziskovalec življenja in življenjskih modrosti, tako da se je bil vedno pripravljen kot bridka sablja spopasti za vrednote, ki si jih je izoblikoval na svoji plodni življenjski poti in jih povzel za svoje že v rani mladosti kot mlad prodoren fantič.

Nepozabne so njegove besede, ko je v svojem javnem pismu z vso ostrino ošvrknil črne nepridiprave in jim dal jasno vedeti: »Sem Marjan Pečan, rdeči levičar, delavec, proletarec s srcem, komunist po prepričanju, in verjetno ne boste dvomili, da sem tudi demokrat in zato član edine demokratične stranke na Slovenskem, stranke Socialnih demokratov«. Odkrito jim je povedal, kar jim gre, ter jim tako nastavljal ogledalo.

Njegov vedno nasmejani obraz, poln vedrine in prešerne radosti, nam bo za vedno ostal v spominu skupaj z njegovim nepogrešljivim praporom slavne partizanske Gubčeve brigade in s titovko z oznako rdeče zvezde, ki ga je vedno krasila, na kar je bil silno ponosen.

Neverjetno, koliko je bilo v tem človeku veselja in prepričanja, da je dobro treba deliti z drugimi, iskati pota za lepše in boljše življenje vseh in v ljudeh vzgajati duh prijateljstva, pokončnosti in nenehnega boja za resnico o svetlih zgodovinskih dejstvih NOB, prav zdaj, v letih, ko je ta slavna zgodovina na udaru porajajočega se novega vala fašizma in nacizma.

Marjan, vedno si bil in v naših srcih ostajaš pravi brezkompromisni borec!

Z vrha Lovrenca nad Dragomerom ga bo še naprej spremljal pogled preko Ljubljanskega barja do mogočnega Krma, ki sam po sebi kliče besede iz znamenite pesmi slovenskega pesnika Otona Zupančiča »Veš, poet, svoj dolg«, ko med drugim pravi: »Krim odmev bo dal.« Da, tokrat bo dal odmev v spomin na čudovitega človeka, odličnega moža, družinskega očeta, neutrudnega nosilca dobrega, resnično dobrega človeka, Marjana Pečana.

Miha Butara

Bogomir Ulbing

Devetega marca smo se v njemu ljubem domačem kraju poslovili od Bogomirja Ulbinga, predsednika območnega združenja ZZB NOB Šentjur. Rodil se je 27. avgusta 1933 v Celju, z družino si je dom ustvaril v Dramljah. Bil je član ZZB NOB od leta 1982, v tem času je bil štiri mandate predsednik krajevne organizacije ZB, zdaj pa drugi mandat predsednik območnega združenja ZZB NOB Šentjur. Hkrati je bil tudi predsednik Društva upokojencev Dramlje, obe funkciji je opravljal z velikim veseljem in srčno zavzetostjo. V svojih mlajših letih se je angažiral tudi v KS Dramlje, kjer je bil en mandat tudi predsednik. Od mladih let je bil član

Prostovoljnega gasilskega društva Dramlje, en mandat tudi predsednik, zadnje obdobje pa je opravljal delo hišnika gasilskega doma. Deloval je tudi v občinski politiki in kot član občinskega odbora stranke Desus.

Do NOB je imel zelo spoštljiv odnos, kar je s posebnim ponosom prenašal na druge ljudi. Za vso velikodušno požrtvovalnost je bil cenjen ter spoštovan tako v domačem kraju kakor tudi širše. Na začetni poti, ki si jo je pri posameznih projektih določil, je bil neomajen. S svojim delom na različnih področjih družbenih dejavnosti je pustil neizbrisen pečat. Kot eden najbolj aktivnih občanov je dobil številna priznanja občine, krajevne skupnosti in društev in zlato plaketo ZZB za vrednote NOB Slovenije.

Posebno pozornost je namenjal organizaciji vsakoletne proslave na Resevni ter izletom in proslavam, ki so se jih udeleževali člani združenja. Trudil se je po svojih močeh, da je bilo vse kar najbolje organizirano, pri čemer mu je zvesto pomagala tudi njegova žena Magda. Proslava na Resevni mu je bila še posebej pri srcu, zgodaj se je loteval priprav nanjo. Spoštljivo, umirjeno, skoraj spokojno ... Tudi letos je kljub težki bolezni, ki mu je vztrajno jemala moč, ne pa tudi upanja, veliko govoril o njej. Upal je, da se bo do proslave na Resevni njegovo zdravje že izboljšalo, žal pa je usoda ubrala drugačno pot ...

Tovariš Bogomir Ulbing bo v naših srcih za vedno ostal zapisan kot velik domoljub, tovariš v pravem pomenu besede, ohranili ga bomo v lepem spominu.

Območna organizacija ZZB NOB Šentjur

Danijel Ernest Brezic

V ponedeljek tretjega aprila smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od Danijela E. Brezica, zdravnika ginekologa, ki je bil leta 1943 kot sedemnajstletni mladenič interniran v taborišče Dachau in je do konca vojne preživel kot taboriščnik. Po vojni je končal študij medicine in s sodelavci postavljaval zdravstveni sistem v Sloveniji. V imenu Skupnosti internirancev Dachaua, katere član je bil, sem se kot član odbora SID poslovil od našega spoštovanega člana.

Tovariš Ernest, spoznal sem te, ko sem postal član Skupnosti internirancev Dachaua in član upravnega odbora Skupnosti. Pomnim te po tvojem pozornem poslušanju, vedno prijaznem nasmehu kljub raznim boleznim, ki so te težile, in po redkih, a vedno pravih besedah, kadar je bilo to potrebno.

Že s svojim vedenjem si vzbujal zaupanje pri vseh, ki smo prišli s teboj v stik, bil si iskren, pošten in moder človek. Videlo se ti je, da si ogromno preстал v svojem življenju, pa tega nisi nikoli izpostavljал. Pri tem si vendar znal ohraniti življenjsko radost in močno etično držo. Nisi se uklanjal nikomur, ne v času okupacije in v taborišču, ne v povojnem obdobju. A vedno si bil pripravljen vsakemu človeku pomagati po svojih močeh, če se je obrnil nate. Nisi bil zdravnik le po poklicu, temveč tudi po svoji duši, a vedel si tako za boleznj telesa in

duha, za njihove vidne in nevidne vzroke in zdravila.

Nate je odločilno vplivala kruta medvojna taboriščna izkušnja. Izkovala te je v izjemnega in neverjetno razumnega, tolerantnega in dobrototnega človeka. Med slovenskimi taboriščniki v Dachauu je bilo presenetljivo veliko

intelektualcev in umetnikov, kar govori o tem, kako so nacistične oblasti motili prav intelektualci. Kruta izkušnja Dachaua te je, tako kot tvoje sotovariše, naučila zmernosti in samodiscipline, pa sočutja in empatije; lastnosti, ki si jih ohranil do konca življenja. Nisi hotel veliko govoriti o tej svoji izkušnji, a iz tvojih besed se je dalo razbrati, skozi kako težke preizkušnje si šel, vedno na robu življenja in smrti in kako si bil vedno pripravljen pogumno in iznajdljivo pomagati drugim taboriščnikom v stiski.

Bil si tudi med prvimi pobudniki združevanja nekdanjih dahavskih internirancev in soustanovitelji Skupnosti internirancev Dachaua. Za tvoje delo v našem društvu smo ti iskreno hvaležni. Ohranili te bomo v blagem spominu.

dr. Andrej Ule

Jelka Kutin

Tiho nas je zapustila naša soborka, partizanka, učiteljica in mati, tovarišica Jelka Kutin. Rodila se je pred 97 leti v skromni družini. Želja biti učiteljica se je s trdno voljo in vztrajnostjo uresničila. Vzgojala je mladi rod v Selu pri Hinjah. V svoji mladosti se je že leta 1941 vključila v delavsko gibanje z nalogo delovati na vasi. V Knežji vasi pri Trebnjem in končno na Škofljici je poučevala mladino.

Med vojno se je priključila partizanom in bila borka Levstikove brigade in zatem Notranjskega odreda. Kot kvalificirana učiteljica in kot borka, je dobila nalogo, da je že med vojno na svobodnem ozemlju poučevala otroke in mladino. A borka in partizanka je ostala vse do najsrečnejšega dneva v svojem življenju, kot je sama rekla: do dneva zmage, 9. maja leta 1945.

V osvobodjeni domovini se je v celoti posvetila vzgoji mladine in delu pri obnovi domovine in aktivnosti v borčevski organizaciji. V razvijajočem se Savskem naselju v Ljubljani sva skupaj gradila Osnovno šolo Borisa Kidriča. Postala je ravnateljica in šolo vodila vse do svoje upokojitve, ob tem pa še krajevno organizacijo Zveze borcev v občini Bežigrad. V boju, ob študiju in delu se je kalila kot borka in kot človek, ki je vedno v drugem videl najprej človeka. Svoje bogato znanje in življenjske izkušnje

je prenašala na mlade v vzgojnem procesu brez patetike, evforije, temveč skromno in pošteno, z vso dostojanstvenostjo in kritičnostjo do napak.

Ko danes podoživljam najino skupno sodelovanje in poskušam predstaviti njeno osebnost, delo in najino sodelovanje, mi zastaja beseda v grlu. Bila je iskrena in preudarna tovarišica. Takšna je bila tudi v času, v katerem je vse polno laži, podtikanj, potvarjanja resnice, pa tudi sovraštva. Jelka je vedno branila svetost resnice, spoštovanje zgodovinskih dejstev, strpnost dialoga in tovarištva. Drug za drugim odhajajo od nas naši najdražji. Tisti, ki ostajamo, se moramo sprijazniti s tem, z bolečino v srcu živeti in se boriti naprej, za pravice in svobodo slovenskega naroda.

Draga Jelka, hvala ti za vse, kar si storila v dobro narodno-osvobodilnega boja, hvala ti za tvoje nesebično razdajanje znanja in izkušenj mladim rodovom.

Janko Heberle

Alojzija Lazar

Konec septembra lani nas je v 92. letu starosti v Domu starejših občanov Gornji Grad zapustila Alojzija Lazar, »naša Lojzka«, najstarejša krajanka.

Rodila se je 5. marca 1925 v vasi Sveti Duh na Notranjskem. Bila je ena izmed desetih otrok. Že zelo zgodaj, pri rosnih 14 letih, je zapustila svoj dom in šla služiti na bližnjo kmetijo kot pestrna. Na Gorenjskem je živela od svojega 17. leta. Pot jo je peljala v Radovljico, Kamno Gorico, Kropo. Zadnjih več kot trideset let je živela na Zg. Dobravi, pri Očakovih po domače. Na Zgornjo Dobravo jo je pripeljala ljubezen do Stan-

ka Koselja. V prvem zakonu je rodila hčer Metodo, ki pa je v šestnajstem letu umrla v prometni nesreči.

Lojzka je bila skromna, marljiva, vztrajna in vedno pripravljena pomagati. Imela je posluš za ohranjanje ljudskega izročila. Ročno je izdelovala zobotrebce, ki jih je podarjala

la, njena najbolj opazna vrlina pa je bila ljubezen do recitacije. Vedno je našla priliko, da je lahko nastopila v javnosti, če ne drugače, je vsakokratnemu slavljenju po uradnem delu sestanka recitala za njegov ali njen rojstni dan. Le kdo od Dobravcev ne pozna njenih recitacij: Šopek za babico, Brinovček, več pesmi za rojstni dan! Recitala je povsod, tudi v bolnišnici. Nekoč, ko smo jo obiskali, je sedela na sredi bolniške sobe, okoli nje pa druge bolnice in nekaj medicinskih sester, ki so jo navdušeno poslušale in ji nato seveda ploskale.

Skoraj do konca je bila dejavna, predvsem je imela to srečo, da so ji noge dobro služile in je z veseljem veliko pešala. Dolga leta je obiskovala urice telovadbe v OŠ Lipnica, prav tako se je udeleževala balinarskega krožka. Bila je članica Društva delovnih invalidov Slovenije, Društva upokojencev Kropa in KO ZB NOB Dobrava - Kamna Gorica. Prisotna je bila na vseh srečanjih invalidov in na večini spominskih prireditvev Zveze združenj borcev, na Pokljuki, na Vodiški planini in drugje po Sloveniji. Druge svetovne vojne se je spominjala kot najtežjega obdobja svojega življenja. Naučiti se je morala italijanskega jezika in se privaditi na še bolj skromne bivanjske razmere.

Lojzka je bila družabna, pozitivna oseba, s svojim vedenjem in delovanjem je veliko pripomogla k boljšemu in lepšemu bivanju v svojem okolju. Manjkala nam bo!

Marko Kozjek

Odprto pismo predsedniku Državnega zbora, dr. Milanu Brglezu

3. maja 2017 ob 14. uri smo se predstavniki veteranskih in domoljubnih organizacij odzvali na uradno vabilo Odbora za obrambo Državnega zbora in se udeležili 48. nujne seje Odbora za obrambo pri točki *Netransparentno financiranje veteranskih in domoljubnih organizacij*. Sejo jo zahtevala poslanska skupina SDS.

Po uvodnih besedah predsednika odbora gospoda Žana Mahničja je zahtevo poslanske skupine SDS podrobno predstavila poslanka gospa Anja Bah Žibert. Čeprav je v govoru večkrat poudarila, da njen nastop ni ideološko motiviran, je prešla meje dopustnega in objektivnega predstavljanja sofinanciranja društev ali zvez vojnih veteranov iz državnega proračuna. Dotaknila se je vseh vabljenih veteranskih in domoljubnih organizacij, naštevala posamezne zneske in jih zmotno in netočno predstavljala le za leta 2015, 2016 in 2017.

Po predstavitvi sofinanciranja veteranskih in domoljubnih organizacij ministrici za obrambo gospe Andreje Katič smo dobili besedo predstavniki vabljenih veteranskih in domoljubnih organizacij. Na provokativen in večkrat žaljiv uvod predstavnice pobudnikov nujne seje, ki je nekorektno posegal tudi v vsebino dela veteranskih in domoljubnih organizacij, smo očitke zavrnilo argumentirano, pri tem pa pohvalili ministrico in njene sodelavce, da smo pred tremi leti končno dobili Pravilnik o merilih za sofinanciranje dejavnosti društev in zvez vojnih veteranov, ki omogoča veliko preglednejše financiranje zvez in društev vojnih veteranov kot kadar koli v preteklosti. Nastopajoči predstavniki veteranskih in domoljubnih organizacij smo poudarjali, da je zdaj financiranje urejeno in transparentno in da bomo tudi v prihodnje skrbeli za njegovo izboljšanje in pr tem sodelovali z Ministrstvom za obrambo.

Po nastopih predstavnikov veteranskih in domoljubnih organizacij je sledil nekorekten nastop poslanke SDS gospe Anje Bah Žibert. Ta je obrambni ministrici in nekaterim predstavnikom veteranskih in domoljubnih organizacij očitala, da lažejo, problematizirala je delovanje civilne družbe, razlagala svoje videnje transparentnega dela in trošenja pro-

računskih sredstev ipd. Pri tem je bilo očitno, da ne pozna prilog Pravilnika o merilih za sofinanciranje dejavnosti društev ali zvez vojnih veteranov ter meril za izračun sofinanciranja dejavnosti društev vojnih veteranov in vloge za sofinanciranje dejavnosti društva ali zveze, ki na področju vojnih veteranov deluje v javnem interesu. Podobno je razpravljal tudi predsednik odbora za obrambo, ko je razlagal, kako je to njemu uspelo urediti pri financiranju športne organizacije v svojem lokalnem okolju.

Sledil je nastop poslanca SDS gospoda Franca Breznika, v katerem je predstavil svoje videnje in dožemanje zgodovine slovenskega naroda. Bil je izjemno žaljiv in je odpiral teme, ki niso imele nobe-

jejo, žalijo in dobesedno »mečejo iz sejne sobe«. Poslanec lahko pove, kar hoče, krivo obdolži in žali ne le posameznika, temveč tudi civilno družbo, ki jo ta posameznik predstavlja. Na takšen nastop in takšnemu poslancu v hramu demokracije ni mogoče odgovoriti. Tudi drugi nismo smeli več govoriti in nismo imeli pravice do replike. In ne nazadnje to ni bil prvi primer javnega političnega šikaniranja in žaljenja predstavnikov veteranskih in domoljubnih organizacij na sejah odbora za obrambo, ki je podoben javnim sojenjem in sodnim procesom v preteklosti.

Zato se zahvaljujemo ministrici, da je odločno nastopila proti izgovornim neresnicam in žalitvam, ter hvala poslancu, ki nas je poimenoval za »zlate

ne zveze z obravnavano točko dnevnega reda seje. Ker je najbolj napadal Zvezo združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, mu je želel odgovoriti predsednik te zveze, vendar mu predsednik odbora tega ni dovolil, ker naj to ne bi bilo v skladu s poslovnikom. Ker je predsednik zveze pri tem vztrajal, je predsednik odbora za obrambo zahteval, da zapusti sejo, in mu zagrozil, da ga bodo odstranili varnostniki. Pri tem se je zgodil ne-ljub in nesprejemljiv verbalni konflikt. Zaradi grožnje je povabljeni predsednik zveze zapustil sejno sobo.

Za hram demokracije je povsem nesprejemljivo, da vanj vabijo predstavnike civilne družbe in jih zatem omalovažu-

predstavnike veteranskih in domoljubnih organizacij«. Znova poudarjamo, kar so predstavniki veteranskih in domoljubnih organizacij povedali tudi na seji, da je ta sklic seje odbora za obrambo zlorabil veteranske in domoljubne organizacije in da je bilo vodenje razprave s predstavniki civilne družbe neprimerno.

Vsi mediji zdaj povzemajo, da smo bili predsedniki oziroma predstavniki veteranskih in domoljubnih organizacij na seji Odbora za obrambo **gostje**. Tako nas je označil na seji predsednik odbora, gospod Žan Mahnič. Zanimivo, prav on nam je poslal uradna pisna vabila, da se udeležimo 48. nujne seje Odbora za obrambo. In 2. odstavek 51. člena Poslovnika

ka DZ določa: »Na sejo delovnega telesa se lahko k obravnavi posameznih točk dnevnega reda **povabijo predstavniki institucij, katerih delo je neposredno povezano z vsebino obravnavanih vprašanj**, ki lahko na seji izjavijo in obrazložijo svoja mnenja in stališča o obravnavani zadevi (netransparentno financiranje veteranskih in domoljubnih organizacij).«

Poslovnik tudi določa, da ima vsak razpravljavec pravico do odgovora na razpravo drugega razpravljavca (replika), kolikor se ta razprava nanaša na njegovo razpravo, če meni, da je bila njegova razprava (smiselno velja tudi mnenje oziroma stališče) napačno razumljena ali napačno interpretirana. Predsedujoči mu da besedo takoj, ko jo zahteva. Replika se mora omejiti samo na potrebno pojasnilo in ne sme trajati več kot tri minute. Replika na repliko ni dovoljena, razen če predsedujoči oceni, da so bile navedbe v repliki netočne (71. člen).

Če bi predsednik odbora gospod Žan Mahnič dal besedo gospodu Titu Turnšku in vsem drugim, ki smo dvigovali roke, se »incident«, ki ga nekateri mediji potencirajo, sploh ne bi zgodil. Da so predstavniki civilne družbe lahko replicirali tudi na sejah odbora za obrambo, je razvidno iz zapisnikov več sej tega delovnega telesa, na primer 37. nujne seje 30. junija 2016 in 44. nujne seje 1. decembra 2016. Tako ravnanje predsednika odbora za obrambo gospoda Žana Mahniča do uradno vabljenih predstavnikov veteranskih in domoljubnih organizacij, ko se je razpravljalo predvsem o njih, nima dovolj trde podlage v poslovniku. Če je ravnal po kakšnih »tajnih aktih« in enkrat dopušča, drugič pa ne dopušča replike, potem se je tudi sam vrnil v tiste čase, o katerih zelo rad negativno govori. In gospodu Titu Turnšku je očital, da zdaj živimo v drugih časih, zato nima pravice do replike, ker mu je on kot predsednik odbora vzel besedo. Na podlagi katere pravne podlage oziroma prakse že?

Zaradi navedenega od Vas, gospod predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, zahtevamo, da:

1. preprečite nadaljnje zlorabe odbora za obrambo DZ v politične in predvsem strankarske namene ter javno obsodite početje predsednika odbora in dveh poslancev SDS zaradi klevetanja, laži in diskriminacije veteranskih in domoljub-

nih organizacij, združenih v Koordinaciji veteranskih in domoljubnih organizacij Slovenije (KoDVOS);

2. zagotovite, da bo odbor za obrambo opravljal s poslovníkom DZ določene naloge in ne bo posegal v delovanje civilnodružbenih organizacij, saj je takšno početje v nasprotju z vsemi demokratičnimi normami. Informacije, ki so jih zanimalo, bi lahko kadar koli dobili na ministrstvu za obrambo, zato prisotnost predstavnikov veteranskih in domoljubnih organizacij na seji ni potrebna. Vse to in vsa predhodna početja kažejo na grob poskus politizacije civilnodružbenih organizacij na področju vojnih veteranov in željo po ponovnem ustvarjanju družbe enoumja, v kateri bomo vsi mislili tako, kot misli ena politična stranka. Vas in tudi slovensko javnost opozarjamo, da je takšno početje predsednika odbora za obrambo omogočeno tudi in predvsem zato, ker sta odbor za obrambo kot tudi komisija za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, namenjena nadzoru skoraj nad celotno nacionalno varnostjo, v rokah ene politične stranke (SDS), kar je v nasprotju z demokratičnimi normami in omogoča zlorabe institucij nacionalno varnostnega sistema Republike Slovenije.

Prisotni predstavniki veteranskih in domoljubnih organizacij:

Zveza veteranov vojne za Slovenijo – Danijel Božič, podpredsednik, in Mitja Jankovič, generalni sekretar

Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske – dr. Savin Jogan, predsednik, in Miha Pogačar, tajnik

Zveza združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilne borbe Slovenije – dr. Tit Turnšek, predsednik

Zveza društev general Maister – mag. Milan Lovrenčič, predsednik, in dr. Janko Prunk, podpredsednik

Zveza društev in klubov MORiS – Peter Vaš, predsednik, Vito Ivanc in Bojan Ivanovič, podpredsednika

Zveza slovenskih častnikov – generalmajor dr. Alojz Šteiner, predsednik

Zveza policijskih veteranskih društev Sever – dr. Tomaž Čas, predsednik, in Anton Pozvek, generalni sekretar

Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora – Andrej Mohar, tajnik

Zveza vojnih invalidov NOV Trst – Pierina Furlan in Martin Lissiach

Vpogled v dokumentacijo prejemnikov sredstev iz naslova javnega razpisa MORS za sofinanciranje dejavnosti društev ali zvez, ki delujejo v javnem interesu na področju vojnih veteranov, za leto 2017

11. maja 2017 je ZZB NOB Slovenije Ministrstvo za obrambo (v nadaljevanju MORS) obvestilo o vpogledu v dokumentacijo ZZB, na podlagi katere smo v letu 2017 dobili sredstva iz naslova javnega razpisa MORS za sofinanciranje dejavnosti društev ali zvez, ki delujejo v javnem interesu na področju vojnih veteranov. Iz obvestila je razvidno, da je zahtevo za vpogled podalo Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve (v nadaljevanju VSO), katerega predsednik je Aleš Hojs.

V ZZB NOB Slovenije izražamo načelno stališče, da je ta dokumentacija lahko na vpogled vsakomur, saj za te podatke kot organizacija tudi odgovarjamo. Prav tako nimamo zadržkov, da v našo dokumentacijo vpogleda MORS. Vendar se nam z vidika organizacije, ki je podala zahtevo za vpogled (VSO), poraja dvom o zlorabi pridobljenih podatkov z namenom javnega blatenja naše organizacije, ki deluje v javnem interesu. V preteklosti je namreč VSO že večkrat javno oškodoval ZZB z blatenjem imena naše organizacije in njenih funkcionarjev. Nazadnje je to storil generalni sekretar Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve dr. Božo Predalič na nujni seji Odbora za obrambo 3. maja 2017 v Državnem zboru.

Zaradi tega se ZZB NOB Slovenije sklicuje na 5. odstavek ZDIJZ (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US in 102/1), ki eksplicitno navaja, da lahko organ prosilcu izjemo zavrne dostop do zahtevane informacije, če prosilec z zahtevami očitno zlorabi pravico do dostopa informacij javnega značaja oz. je očitno, da so zahteve šikanoznega značaja. V ZZB namreč menimo, da bodo pridobljene in-

formacije služile zlorabi in škodovanju dobrega imena naše organizacije.

V nadaljevanju nasprotujemo vpogledu v našo dokumentacijo tudi zaradi izjem, ki jih navaja 6. člen istega zakona. Tako se neposredno sklicujemo na 3. odstavek, ki varuje osebne podatke, saj smo kot nevladna organizacija dolžni zaščititi osebne podatke svojih članov. Ker so med dokumentacijo tudi podatki o financah in davščinah, se ZZB sklicuje tudi na 5. alinejo 6. člena ZDIJZ, saj bi takšen vpogled lahko pomenil kršitev zaupnosti davčne tajnosti za našo organizacijo.

V skladu z navedenim smo MORS sporočili, da kot stranski udeleženec v postopku zaradi bojazni o zlorabi podatkov, ki so v prijavi in bi lahko namerno škodovali dobremu imenu ZZB NOB Slovenije, **ne soglašamo z vpogledom v dokumentacijo.**

Generalni sekretar
Aljaž Verhovnik

AKTIVNOSTI DELOVNIH TELES IN ORGANOV ZVEZE OD 1. 5. DO 31. 5. 2017

1. Predsedstvo

- 16. 5.** Poročilo o uresničevanju sklepov in potrditev zapisnika prejšnje seje; Informacija s seje Glavnega odbora ZZB NOB Slovenije; Sklep o dodelitvi zlatih plaket najboljšim krajevnim organizacijam ZB; Finančne zadeve; Sodelovanje na Festivalu za tretje življenjsko obdobje; Informacija o Slovenski partizanski poti; Informacija o predlogu Zakona o nevladnih organizacijah in predlogih sprememb in dopolnitev Pravilnika o merilih za sofinanciranje dejavnosti društev ali zvez vojnih veteranov; Druga medsebojna obvestila in dogovori.

Člani predsedstva so se udeležili:

- 3. 5.** izredne seje parlamentarnega odbora za obrambo v DZ RS;
6. 5. proslave ob 72. obletnici osvoboditve na Vrhniki;
8. 5. spominske slovesnosti, posvečene padlim v zadnjih bojih za Ljubljano na Orlah;
8. 5. spominske slovesnosti pri spomeniku sinovom Rusije na ljubljanskih Žalah;
9. 5. slavnostne seje MO Ljubljana ob dnevu miru in prazniku Evrope;
13. 5. proslave ob 72. obletnici zadnjih bojev v drugi svetovni vojni na Poljani;
15. 5. prireditve ob dnevu Slovenske vojske v Slovenj Gradcu;
17. 5. dneva veteranov vojne '91 v Slivni pri Vačah;
18. 5. posveta o zgodovini in stanju odnosov na italijansko-slovenski meji, obiska Carla Smuraglia v Vidmu in srečanja z našimi predstavniki, v organizaciji ANPI – Deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine;
18. 5. seje organizacijskega odbora za vsakoletni spominski pohod članov veteranskih organizacij na Triglav;
19. 5. posveta tajnikov združenj borcev za vrednote NOB;
20. 5. prireditve ob spominskem dnevu Mestne občine Maribor in pekrskih dogodkov;
27. 5. proslave ob dnevu mladosti – radosti v Kumrovcu;
28. 5. spominske slovesnosti ob 75. obletnici ustanovitve prve slovenske brigade in II. grupe odredov na Jančah

2. Kolegij predsednika

Vsak torek razen prvega v mesecu

3. Svet ZZB

- 18. 5.** Sporočila preteklosti za prihodnost

4. Predsedniki pokrajinskih svetov

- 1. 6.** Aktualne teme in ZB, statutarne in organizacijske spremembe, medsebojna obvestila, razno

NE PREZRITE

Na voljo je še nekaj izvodov knjige Zlomljena krila s podnaslovom Reševanje zavezniških letalcev na slovenskem med drugo svetovno vojno. To je dolga zgodba o 237 zavezniških letalih in letalcih, ki so bili sestreljeni in so pristali na slovenskih tleh oziroma obmejnih ozemljih. Letalce so reševali domoljubi in partizani ter jih vodili na osvobojeno ozemlje v Belo krajino. Knjiga na 632 straneh je v velikem formatu (24 x 32 cm), na kakovostnem papirju, opremljena z vrsto dokumentarnih fotografij, zemljevidom ameriškega letalca in kazalom osebnih imen.

REDNA CENA: 75,00 EUR-

Akcijska cena: 20,00 EUR*

Stroški pošiljanja po pošti: 4,6 EUR

Vaša naročila sprejemamo na tel. št. 01 434 44 45 ali po e-pošti: romana.jemec@zzb-nob.si.

Dr. Milan Brglez

predsednik državnega zbora, na državni proslavi ob dnevu upora proti okupatorju, Trbovlje, 26. april 2017

»Svoboda ni dana, ampak izbojevana. Naša zgodovina je polna zgledov, kako smo se uprli tistim, ki so nam svobodo hoteli vzeti. Svoboda je to, da zmoremo spoštovati različnost,

predvsem pa je svoboda to, da smo odgovorni za svoja dejanja. Če ni svobode, ni odgovornosti; a ko svoboda je, moramo zanjo prevzeti tudi odgovornost. In ker smo se pred dobrega četrta stoletja za svojo samostojno državo odločili svobodno, moramo še toliko bolj danes z njo odgovorno ravnati.

Odgovornost, spoštovani sodržavljeni in sodržavljanke, pa pomeni tudi najti smisel vnovičnega upiranja. Veliko je oblik upora razrahljanim odnosom in okostenelim razmerjem, ključno za vsa upornišva pa je, da naj bodo utemeljena na znanju in ustvarjalnosti: vedeti morajo, za kaj jim gre; ustvarjati pa morajo skupno dobro.

Tudi razpravi o več ali manj suverenosti naše države v sedanjih in prihodnjih povzemanjih bo koristilo oboje: več znanja in več upiranja. Upravičeno se nam zdi, da nam je preboj med članice mednarodne skupnosti in Evropske unije – namesto da bi nas okrepil – vzel zalet. Kot da v varnem zavetju Schengena in z disciplino evrskega območja niti ne bi opazili, kdaj smo svojo nekdanjo upornost začeli nadomeščati s sprijaznenostjo s pogoji, ki jih postavljajo drugi, močnejši in bogatejši. Kot bi, Slovenci in Slovenke, vsi mi, Prešernovi, Kajuhovi in Kocbekovi dediči, pozabili, da je upor temeljni, ključni pogoj našega uspeha!

Zato vam ne le na ta spominski dan, ampak za vsak (dober) dan želim obilo obeh, upora in uspeha, podprtega z znanjem in ustvarjalno mislijo v dobro vseh nas.«

Dr. Ljubica Jelušič

podpredsednica ZZB NOB Slovenije, na slovesnosti ob obletnici nanoške bitke, Nanos, 29. april 2017

»Ko govorimo o Osvobodilni fronti, mislimo na široko paleto različnih političnih skupin in interesnih združenj, ki so podprla idejo o uporuh proti okupatorjem. Neredko omenjamo

to potrebo po složnosti vseh političnih skupin tudi za današnje čase. Vendar pozabljamo na temeljno podrobnost OF – v njej so se združili napredne politične skupine in gibanja, ne pa vsi politični akterji v Sloveniji leta 1941. To pa je osrednja razlika. Med tistimi, ki v OF niso bili niti povabljeni, bodisi zaradi nazadnjaštva ali zaradi nezaupanja, je raslo seme naslonitve na okupatorja in njegov okupacijski režim. To pa je vodilo v kolaboracijo in izdajstva. Miselni in dejanski dediči kolaboracije danes javno zanikajo pomen NOB in partizanske vojske ter sodelovanje z okupatorjem štejejo za moralno sprejemljivo in modro.

Ob tem se moramo znova vrniti k partizanu Vojku, domoljubu in bojevniku. Na temeljih njegove smrti in še številnih drugih smo zgradili svojo državo, Primorci smo znova združeni s svojo matično domovino. Nikjer v zgodovini ni zapisano, da bi se slovenski kolaboranti pogajali za vrnitev Primorske k Sloveniji, celo več – ban Natlačen je z gospodi v narodnih nošah čakal pri Logatcu italijanske okupatorje, ko so aprila leta 1941 prestopili mejo s Kraljevino Jugoslavijo, in jim govoril hvalnice, češ da se veseli, ker nam bosta zavaladala tako civiliziran narod in kultura.

In za konec še o tem, kako danes razumeti domoljubje. Veliko jih je, ki se tolčejo po prsuh in govorijo, da so domoljubi. Veliko je takih, ki hočejo imeti državo, ki bo čim bolj zaprta, za veliko žico, ograjo, da ne bi kakšen uporen duh ušel od nas še kam drugam! V resnici pa se moramo o pravem domoljubju poučiti pri naših primorskih rojakih. Domoljubje je, ko smo na stoletja dolgem prepihu narodov sposobni ohraniti svojo kulturo, jezik in svojo samozavest. Od tujcev, ki prihajajo k nam, moramo potegniti tisto, kar nam pomaga k preživetju, ne pa govoriti, da nas tujci uničujejo. Mi moramo vedeti, kdo smo, in kot ljudje s svojo identiteto smo nepremagljivi.«

Aljaž Verhovnik

generalni sekretar ZZB NOB Slovenije, ob 72. obletnici osvoboditve Izole, Izola, 26. aprila 2017

»Primorska je boleča rana naše preteklosti. Prizadevanja Primorcev za slovensko identiteto ter priključitev matici so vzor vsem prihodnjim generacijam Slovencev, kako se je treba postaviti v

bran nečemu, kar se nam zdi danes povsem samoumevno. Še več, z gotovostjo lahko trdimo, da so se Primorci bojevali za do tedaj še nikoli pridobljene pravice, saj so v okviru lastne domovine pretežno zaživelih šele po letu 1947. Zgodovinar dr. Ivo Juvančič je že pred leti ugotovil, da »Osvobodilna fronta ni nikjer na slovenski zemlji našla tako rodovitnih tal kot v slovenskem Primorju«. Fašistična policija je tako rekoč poznala slehernega zavednega Slovenca, odporniško gibanje pa se je soočalo s številnimi kadrovske težavami in pomanjkanjem. Vendar to ni bila ovira gorečih želji po svobodi in priključitvi Primorcev k matici. Fašistična represija in nadzor sta bila v precejšnji meri usmerjena zoper ilegalno mrežo antifašističnega gibanja, ki so mu vsak na svoj način pripadali skorajda vsi narodnozavedni primorski Slovenci.

Vsesplošnemu primorskemu uporuh fašizmu se je sredi poletja 1941 pridružila ustanovitev goste mreže odborov Osvobodilne fronte. Čeravno je bila vojna na začetku, je postajalo vprašanje ureditve državne meje po njej vse bolj aktualno. Slovenci na Primorskem se seveda niso mogli zadovoljiti s tem, da bi tudi po vojni ostali na drugi strani meje. V njihovih srcih je tlela želja vsakega naroda, da bi v miru živel znotraj meja svoje države. Velik del Primorske je bil po vojni priključen k matični domovini, vendar so nekatera območja, zgodovinsko poseljena s Slovenci, za vedno ostala zunaj naših meja. Zelo boleča je bila izguba Trsta in Gorice, katera smo Slovenci izgubili kljub krvavemu davku naših partizanov. Prvega maja 1945 so 9. korpus in enote 4. jugoslovanske armade z osvoboditvijo Trsta prinesli novo upanje, da bodo slovenske etične meje postale tudi državne. Podobno upanje smo doživljali Korošci maja leta 1945. Po številnih diplomatskih zapletih in rožljanju z orožjem tudi po koncu najhujše vojne v zgodovini človeštva smo Slovenci ostali brez večine Koroške in brez nekaterih delov Primorske.

Tone Partljič

pisatelj in politik, ob 72. obletnici osvoboditve koncentracijskega taborišča Mauthausen, 7. maja 2017

»Slovenci se ne moremo pohvaliti, da smo »naše zlo« v zgodovini zmerom razumno presojali. Kako smo torej dovolili, da smo o številu Slovencev v Mauthausnu in številu mrtvih začeli spraševati šele štiri desetletja po koncu strahot; kako da smo žalili preživele s sumničenji in uprizarjali po vojni taboriščne procese? Kako da smo molčali o zlu, ki smo ga sami doma povzročili? Moramo znati živeti s tem. Ni mogoče reči, da po letu 1991, odkar imamo svojo državo, lahko podcenjujemo prejšnjo zgodovino in trpljenje patriotov v prvi, drugi in vseh vojnah. Jasenovac in Mauthausen in drugi nacistični lagerji nas ne zanimajo, nas zanima le »nova zgodovina«. Toda seveda tudi ni mogoče reči, da nas žrtve na primer v Rogu in na Teharjah, v Srebrenici, celo v Quantanamu in Afriki ali Siriji ne zanimajo, kajti »mi priznavamo in se klanjamo samo (politično) 'našim' žrtvam. Vsi imajo pravico, da dobijo v zgodovini svoje mesto in pravo ime, kajti tudi ni res, da je bilo vse 'isto'. 'S smrtjo vsakega človeka je tudi mene manj,' je zapisal pisatelj, 'ker sem tudi sam del človeštva. Kadar zvoni, zmerom zvoni tudi meni!' Kadar vidim na televiziji izstradane ljudi v Afriki, bleščeče škornje s severnokorejskih parad, križe v Srebrenici itd., se zavem, da zlo kot kakšen oblak tava na nebu in išče primeren kraj na zemlji, da se zniža in pošlje na zemljo dež smrtonosnih bomb, plinov, granat, jedrskih ... Kako živeti ob vsem tem optimistično naprej, je tu vprašanje, ne pa kdo ima prav pri popravljanju zgodovine in nabiranju sredstev na račun zgodovinskega spomina ... Nočemo slišati Antigone, ki nas že dva tisoč in petsto let opozarja: 'Ne da sovražim, da ljubim, sem na svetu!«

Marko Vrhunec

udeleženec zadnjih bojev za Ljubljano leta 1945, na slovesnosti na Orlah nad Ljubljano 8. maja 2017

Prvo vprašanje se nanaša na naše kolaborante. Zgodovinsko je dokazano, da so zagrešili tri vrste vojnih zločinov in narodno izdajstvo s tem, da so prisegli zvestobo celo tistemu, ki je dal poveljje »napravite mi to deželo nemško« in ukazal iztrebljenje Slovencev, njihovi ministri pa so sedeli v kraljevi vladi v Londonu. Zavezniki so v celoti podpirali narodnoosvobodilni odpor in naše partizanstvo in so obsodili domobransko, policijsko služjenje okupatorju. Zato so nam jih izročili nazaj in na osnovi svojih sklepov zahtevali kazen, ki jo nekateri desničarski krogi danes ocenjujejo kot naš zločin, kar seveda ni res, temveč je bilo to dejanje pravičnosti.

Druga neresnična trditev desnice je, da je bil cilj NOB izvesti boljševisko revolucijo in da so zato oblikovali svoje protirevolucionarne sile. Predvsem jih niso oblikovali oni, temveč je te sile uporabil okupator kot svojo policijo. V točkah OF je jasno napisano, da po izgonu okupatorjev prevzema oblast ljudstvo. Zato se je takrat z NOB prepletala revolucija, ki je bila narodna, socialna in kulturna. Tako so državljani Slovenije že na osvobojenih ozemljih prevzemali oblast od okupatorjev in narodnoosvobodilni odbori so vzpostavili ljudsko demokratično oblast. Najboljši dokaz za to je bila dve leti pred koncem vojne osvobodjena Bela krajina, kjer je OF gradila slovensko državo sredi nemškega rajha.

Tretja napačna trditev je, da je takrat divjala pri nas državljanska vojna. Kako je mogoče v okupirani deželi sprožiti državljansko vojno, saj vsa oblast izvaja okupator? Nacisti bi se tej trditvi smejali, zahodni zavezniki pa ne bi politično in materialno podpirali partizanov, če bi se šli državljansko vojno. Pri nas je takrat zaradi narodnega izdajstva divjala bratomorna vojna, ki je slovenskemu narodu povzročila veliko gorja in žrtev.«

Mirko Hrovat ml.

predsednik ZB Mokronog - Trebelno, ob obletnici poboja prvih talcev v temenški dolini in dnevu upora, Radohova vas pri Grosupljem, 22. aprila 2017

»Do konca vojne je na zasedenem območju Slovenije po podatkih Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani nemški okupator ustrelil 2860 talcev, italijanski okupator pa je v Ljubljanski pokrajini ustrelil 146 talcev, torej skupaj več kot 3000 ljudi. To je skoraj toliko, kot je prebivalcev moje občine Mokronog - Trebelno. Kar zgrozim se ob misli, da nas ne bi bilo več.

V javnosti nas v zadnjem obdobju nenehno seznanjajo s številom povojnih pobojev in poskušajo negirati dosežke partizanske vojske oziroma slovenskega naroda proti okupatorju in njihovim hlapcem. 20 let že prekopavajo zemljo, preštevajo kosti domnevnih žrtev povojnih pobojev in zapravljajo davkoplačevalski denar, ter ponujajo spravo. Samo zato, ker nekaterim tako ustreza, v resnici pa sejejo vnovični razdor med Slovenci, preusmerjajo našo pozornost in tako lažje vladajo.

Namesto da se vedno znova vračajo v preteklost in poneverjajo zgodovinsko resnico, naj se raje usmerijo v sedanjost in prihodnost. Ti isti ljudje, ki tako kopljejo po zgodovini in preteklosti ter jo potvarjajo in ob tem zelo glasno izražajo sočutje z narodovimi izdajalci, pa so zelo neobčutljivi za stiske ljudi, ljudi, ki živijo tukaj in zdaj in ki naj bi po ustavi imeli pravico do spodobnega življenja. Ti isti simpatizerji narodovih izdajalcev v času druge svetovne vojne, nekateri med njimi med drugim varno sedijo v poslanskih klopeh in odločajo o naši prihodnosti, so zelo neobčutljivi za problematiko življenja vseh starostnih in socialnih kategorij svojih sodržavljanov: upokoјencev, med katerimi jih ima veliko število nedostojno pokojnino za pošteno delo v aktivni delovni dobi, s katero životarjajo iz meseca v mesec; zaposlenih, ki s poštenim delom ne morejo dostojno preživljati sebe in svojih družin; mladih, ki se v brezizhodnem položaju vse pogosteje odločajo za odhod v tujino.«

SVOBODNA
B E S E D A

**Vsi govori so v celoti
objavljeni na spletni strani
www.svobodanabeseda.si**

Nastanek znane skladbe The Silence (Tišina)

Skladba danes naznanja slovo od življenja

Po ustnem izročilu naj bi svetovno znana melodija »The Silence« (Tišina) nastala prav v dobi krvavega združevanja držav severnoameriškega kontinenta v Združene države Amerike. Priljubljena skladba je dobila domovinsko pravico tudi Sloveniji. Njeno poduhovljeno glasbeno sporočilo je bilo zlasti priljubljeno na Primorskem med prvo in drugo svetovno vojno.

// PIŠE: Štefan Cigoj // FOTO: Jani Alič

Njeno rojstvo naj bi bilo povezano z naslednjo pretresljivo zgodbo: leta 1860 je ameriškim unionistom po hudih bojih severnoameriške države uspelo združiti v enotno državno tvorbo: v Združene države Amerike. Abraham Lincoln je postal prvi predsednik geografsko obsežne in gospodarsko močne zveze držav. Manj kot leto dni po tem zgodovinskem dejanju (1861) je zaradi nerešenih notranjih vprašanj, predvsem vprašanja suženjstva, izstopilo iz ZDA kar enajst južnih držav ter ustanovilo svojo avtonomno konfederalno državo. Cilj tega dejanja je bil ohranitev suženjskega reda, kar je povzročilo izbruh novega sovraštva in veliko državljansko vojno. V tej vojni je po ocenah zgodovinarjev izgubilo življenje od 600.000 do 750.000 pripadnikov ene in druge strani. Nekateri viri pa navajajo, da naj bi bilo mrtvih dvakrat toliko.

Kljub veliki vojaški premoči severnih držav njihova zmaga ni bila lahka. Leta 1865 je vojne konec. Predsednik Lincoln je v novem političnem in državnem kontekstu objavil znamenito »Deklaracijo o enakopravnosti sužnjev«. Toda priljubljenemu predsedniku ni bilo dano, da bi utrdil demokratične temelje mlade ameriške države. Leta 1865 ga je v washingtonskem gledališču po naročilu velikih zemljiških lastnikov, privrženecv suženjstva in konfederacije ustrelil gledališki igralec John Wilkes Booth. Morilec je bil ujet in ustreljen.

Leta 1862 je državljanska vojna med Združenimi državami in konfederalnimi (odcepljenimi) južnimi enotami dosegla svoj vrhunec. V tistem času je bil Daniel Adams Butterfield (31. 10. 1831–17. 7. 1901), brigadir vojske Združenih držav Amerike, s svojo enoto v središču vojne

med ameriškim Severom in Jugom. Neka večera je med nočnim obhodom bojnih položajev zaslišal s sovražnikove strani pretresljivo stokanje ranjenega ali bolnega vojaka. Po krajšem oklevanju se je kljub šviganju krogel topovskih granat približal kraju, od koder so prihajali

Brigadirjev sin je v predvojnem času študiral glasbo južnoameriških držav. Ko se je začela državljanska vojna med Severom in Jugom, se je mladi Butterfield brez vednosti očeta pridružil konfederalni vojski.

Brigadir Butterfield je dan po pretresljivem dogodku zaprosil nadrejene, da odobrijo pokop sina z vojaškimi častmi. Prošnja je bila odločno zavrnjena, češ da pripadniku sovražne vojske ne pripadajo časti! Zaradi spoštovanja do vestnega častnika so vendar dovolili, da na grobu nesrečnega Butterfielda zaigra vojaški trobentač. Brigadir je dosegel, da je trobentač mimo pravil zaigral do tedaj nikomur znano melodijo po najdenem sinovem notnem zapisu. Rodila se je pretresljiva skladba, ki je v 150 letih pod različnimi naslovi in v različnih izvedbah osvojila velik del sveta.

Pesem »Il Silenzio« (Tišina) je bila italijanskim vojakom, padlim na soški in drugih frontah, obvezno zadnje slovo. Povedati pa je treba, da je omenjena pesem v poldrugem stoletju po svojem

Štefan Cigoj: »Ko so italijanski vojaki v Solkanu med vojno ob večerih zaigrali Tišino, smo otroci vedeli, da bomo morali kmalu v posteljo.«

jali čedalje šibkejši klici na pomoč. Pred seboj je kmalu ugledal silhueto umirajočega vojaka. Ranjenca je s težavo izvlekel na varnejše mesto. Z lanterno je skušal ugotoviti, kdo je nesrečnik, ki ni več kazal znakov življenja. Brigadir je od presenečenja odrevenel: v medlem soju svetilke je ugledal obraz lastnega mrtvega sina, oblečenega v uniformo sovražne konfederalne vojske. V žepih sinove uniforme je skrušeni oče našel le kos zmečkanega papirja, na katerem je bil komaj viden notni zapis.

nastanku imela tudi prozaičen pomen in vlogo kot zvočno naznanilo vojakom, da je delovnega dne konec in da gredo k počitku. Redkeje se pesem igra ob veselih trenutkih.

V glasbeni zakladnici našega naroda hranimo nešteto pietetnih pesmi, ki so spontano vzniknile v najusodnejših trenutkih naše preteklosti. Mislim, da bi bilo hvale vredno, če bi bilo na pogrebni slovesnostih večkrat slišati partizanske otožne pesmi, kot so: Počiva jezero v tihoti, Smrt v Brdih in mnogo drugih. ●

Adaševci pri Šidu/Srbija:

Kar 30 članov borčevskih organizacij z Goriškega in iz Vipavske doline se je 12. aprila udeležilo komemoracije v Spominskem kompleksu Sremska fronta v Adaševcih pri Šidu v Srbiji ob 72. obletnici preboja sremske fronte. Med udeleženci je bil tudi Izidor Čebtron, borec na sremski fronti in udeleženec preboja fronte 12. aprila 1945.

Na komemoraciji v Adaševcih je žal vsako leto manj partizanov. Letos jih je bilo za vzorec, pa tudi sicer je bilo manj prisotnih kot prejšnja leta. Lani je bilo na maketo sremske fronte položenih 100 vencev, letos 45.

Tudi tokrat so glasbeniki odigrali nekaj pesmi, dramska skupina je prikazala dogodke na fronti, nato je imel uvodni govor predsednik Občine Šid Srđan Malešević, ki je opozoril, da za svobodo tečejo krvave reke. Ljudi niso uspeli pokoriti v štirih zimah na Sremu. Zmagalo je dobro nad zlom. Poudaril je velik prispevek prebivalcev občine Šid, saj so borce hranili, oblačili

V imenu ZZB NOB Slovenije so venec položili (z leve): Alojz Gulin iz Šempetra pri Gorici, Izidor Čebtron, Majda Nemec iz Šempetra pri Gorici, hči udeležena bitke, in Rado Jejčič iz Vrtovina.

in zdravili. Vsaka vas je bila fronta. Vsem so hvaležni, posebno tistim, ki so dali življenja.

Glavni govornik je bil državni sekretar v ministrstvu za delo, zaposlovanje in socialo Srbije **Dragan Popović**. Govor je bil zelo kratek. Spomnil je, da je sremska fronta nastala po osvoboditvi Beograda, in nato predstavil vojaško udeležbo posameznih držav na sremski fronti, in sicer se je na obeh straneh sremske fronte bojevalo 250.000 vojakov. Na nemški strani jih je padlo približno 30.000, na strani Jugoslovanske armade 13.500, pa še 1.100 borcev Rdeče armade, 630 borcev bolgarske armade in 163 Italijanov.

V rovih Srema se je odigrala velika sremska bitka. Bilo je močno partizansko srce na čelu s tovarišem Titom in Komunistično partijo Jugoslavije. Verjeli so v svobodo. V boju proti takratnemu fašizmu so zmagali, a danes boj proti fašizmu še traja. Spominjajo se tistih, ki so se proti istemu fašizmu bojevali pred 72 leti. Zveza borcev Srbije (SUBNOR) danes šteje 130.000 članov.

Majda Nemec

Črnomelj, Duga Resa:

Občina Črnomelj je pred precej leti podpisala listino o pobratenju z občino Duga Resa v Republiki Hrvaški, s katero so se že tako dobri sosedski odnosi čez reko Kolpo še poglobili tako na področju občinskih vodstev kot pri de-

lovanju tedanjih društev in gibanj. V času razdruževanja nekdanje skupne države je to sodelovanje nekoliko zamrlo, zadnja leta pa se je obnovilo in se vse bolj krepi.

Tako so se člani ZB za vrednote NOB Črnomelj odzvali povabilu članov Udruge antifašista Duge Rese in se 5. maja udeležili slovesnosti ob spominu na 6. maj 1945, ko so partizanske enote NOV Dugo Reso osvobodile iz nacističnega in fašističnega oklepa. Spominska slovesnost je bila namenjena tudi odkritju obnovljenega spomenika padlim borcem, ustreljenim talcem in drugim žrtvam okupatorskega terorja nad prebivalci Duge Rese v času NOB. Spomenik je bil v celoti obnovljen s sredstvi iz občinskega proračuna, kar so prisotni člani antifašistov iz Zagreba, Karlovca, Krnjaka, Vojnića in seveda Duge Rese toplo pozdravili. Po koncu slovesnosti smo člani obeh organizacij izrazili zadovoljstvo, da se je čezmejno sodelovanje obeh organizacij obnovilo, in si obljubili, da se na takih in podobnih dogodkih znova srečamo. Še posebej zato, ker imamo popolnoma enake poglede na dogodke iz obdobja NOB in vrednote, ki so v tistem času nastale.

Franci Jontes

Orle:

Ob obletnici zadnjih bojev za osvoboditev Ljubljane je tudi letos 8. maja na Orlah potekala spominska slovesnost, na kateri so se spomnili 72. obletnice zadnjih bojev, ki sta jim sledila zmaga in slovesno vkorakanje borcev v osvobojeno Ljubljano. Prireditev sta po tradiciji pripravila mestni odbor ZZB za vrednote NOB Ljubljana in Mestna občina Ljubljana. Uvodoma sta množico zbranih nagovorila Zoran Jankovič, župan Ljubljane, in Ivan Jordan, župan Škofljice, kamor spadajo Orle. V kulturnem programu so tudi letos poleg orkestra Slovenske policije in Partizanskega pevskega zbora nastopili učenci

iz Osnovne šole Škofljica, ki vsako leto pripravijo izviren pevsko-glasbeni nastop. Posebno toplo so prisotni pozdravili slavnostnega govornika, dr. Marka Vrhunca, komisarja 10. ljubljanske brigade in torej udeležena teh bojev (govor objavljamo na spletni strani www.svobodnabeseda.si/govori). Cvetje k spomeniku, ob katerem so bili postrojeni pripadniki garde Slovenske vojske, so položile številne delegacije.

J. H.; foto: Ladislav Zupančič

SVOBODNA
B E S E D A

www.svobodnabeseda.si

Žirovnica:

ZZB za vrednote NOB Občine Žirovnica organizira 3. pohod na Mali Vrh in v Titovo vas, ki bo **v soboto, 27. maja. Ob 11. uri** bo v Titovi vasi krajša slovesnost s polaganjem venca ob spominski plošči. Pohod bo potekal od 8. do 13. ure. Začetek in cilj pohoda sta pri baru Zavrh v dolini Završnice. Hoje je za približno tri ure. Pohod bo v vsakem vremenu, po njem bo v Zavruhu prijateljsko srečanje.

Ilzola:

Kulturno društvo Tito Izola vabi **v soboto, 27. maja, ob 19. uri** na prireditev Dan mladosti na Lonki v Izoli z nastopajočimi Marjetko Popovski, skupino Cvet v laseh in Moškim pevskim zborom Lopar.

Celje, Žalec:

ZZB NOB Žalec, KO Griže in Planinsko društvo Zabukovica vabijo na 10. jubilejni pohod Od starega piskra do Zabukovice, ki bo **v nedeljo, 28. maja**. Pohodniki se bodo zbrali **ob 7.30** v Prešernovi ulici pri Okrožnem sodišču v Celju. Pohod bo potekal iz Celja ob Savinji proti Kasazam in Zabukovici do spomenika talcem pod Gozdnikom. Tam bo **ob 12. uri** spominska slovesnost, slavnostni govornik bo Milan Gorjanc, član predsedstva ZZB NOB Slovenije. Za pohodnike bo nazaj v Celje organiziran prevoz.

Koper:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije vabi na 18. srečanje, ki bo **v soboto, 27. maja, ob 11. uri** v Športni dvorani Osnovne šole Koper. Slavnostni govornik bo Matjaž Nemeč, podpredsednik državnega zbora.

Ljubljana, Janče:

ZZB za vrednote NOB Ljubljana, Moste - Polje in Litija - Šmartno vabijo **v nedeljo, 28. maja, ob 11. uri** na tradicionalno prireditev Janče 2017. Prireditev bo v počastitev 75. obletnice boja 2. grupe odredov NOV in POS in 148. obletnice spopada slovenskih kmetov in nemških turnerjev na Jančah. Prireditev bomo popestrili z bogatim kulturnim programom in družabnim srečanjem. Slavnostni govornik bo Tit Turnšek, predsednik ZZB za vrednote NOB Slovenije.

Pokljuka:

Bohinjske organizacije ZZB NOB vabijo **v soboto, 3. junija, ob 11. uri** na srečanje pri Ambulanti E skozi 4G na griču gozda Stara Poljana nad planino Konjska dolina. Z blejske smeri vodi cesta do ambulante mimo Šport hotela in spomenika do križišča za Konjsko dolino (kažipot), od koder je še 3,7 kilometra. Ambulanta je približno pet minut hoje nad cesto. Prireditelji si želijo, da bi na srečanje prišli tudi nekdanji ranjenci in njihovi svojci. V kulturnem programu bodo predstavili življenje ambulante. Če bo vreme slabo, bo srečanje jeseni. Informacije na telefonski številki 040/525-663.

Kostel:

ZZB za vrednote NOB Kočevje skupaj z OOBZB Kostel in občino Kostel vabi na spominsko slovesnost ob 75. obletnici prvega osvobodjenega ozemlja, ob 75. obletnici italijanske ofenzive in požiga prvih vasi in ob 74. obletnici bojev XVIII. divizije v Gorskem Kotarju na Hrvaškem. Prireditev bo **v soboto, 17. junija 2017, ob 11. uri** v Petrini na Kostelu (na prostoru PIK-inkubator, pred mejnim prehodom). V kulturnem programu bodo sodelovali učenci OŠ Fara in vokalna sk-

upina »Čs poskuš«. Slavnostni govornik bo Milan Kučan, prvi predsednik RS. Za udeležbo iz Ljubljane bo organiziran avtobusni prevoz z odhodom ob 8. uri izpred dvorane Tivoli v Ljubljani. Prijave sprejema MO ZZB Ljubljana na telefonsko številko 01/4325-241.

Tekmovanje za pokal Gubčeve brigade

OO borcev za vrednote NOB Mokronog - Trebelno v okviru praznovanja obletnice ustanovitve XII. SNOUB, Gubčeve brigade in Mokronoške čete načrtuje **v soboto, 3. junija 2017, ob 8. uri** VI. orientacijski pohod, na katerem bodo tekmovale ekipe osnovnih šol ter društev in organizacij iz različnih krajev občin Trebnje, Mirne - Šentruperta in Mokronog - Trebelno. Tako si naša organizacija prizadeva ohraniti vrednote, pridobljene med NOB, ter spomin na dogajanje med NOB 1941-1945 in v osamosvojitveni vojni leta 1991. V času tekmovanja se bodo tekmovalci seznanjali s pomembnimi dogodki iz vojne obdobja, s spominskimi obeležji NOB kakor tudi z dogajanjem v času osamosvojitvene vojne, izvajali pa bodo tudi določene naloge na različnih kontrolnih točkah. Na cilju bo organizirano tekmovanje v streljanju z zračno puško v kategoriji otrok do 15 let in članov.

Začetek tekmovanja bo **v soboto, 3. junija, ob 8. uri** v Športnem parku pred OŠ Mokronog, cilj pa pri LD Mokronog (Preloge). Kategorije: učenci OŠ do 15 let ter člani in članice od 15 let dalje. Ekipa je sestavljena iz treh članov ali članic, lahko so mešane ekipe. Prijave na naslov mirko.hrovat@gmail.com.

Več informacij: Mišo Hrovat, 040/796-475, in Matej Dreža, 040/667-501, ter spletne strani: www.zb-nob-trebnje.si in www.svobodnabeseda.si

Vljudno vas vabimo
na slovesnost

V SPOMIN NA 72. OBLETNICO
OSVOBODITVE
KONCENTRACIJSKEGA TABORIŠČA
POD LJUBELJEM

10. JUNIJA 2017 OB 11. URI

Pozdravni nagovori:

mag. BORUT SAJOVIC,
župan Občine Tržič

JANI ALIČ,
v imenu koordinacijskega odbora
žrtev vojnega nasilja pri ZZB

DANIEL SIMON,
predsednik društva
Amicale nationale de Mauthausen
et ses komandos

Slavnostna govornica:

Vlasta Nussdorfer
varuhinja človekovih pravic

Koordinacijski odbor žrtev vojnega nasilja pri
Zvezi združenj borcev za vrednote NOB Slovenije

Združenje borcev za vrednote NOB Tržič

Občina Tržič

LJUBELJ
MAUTHAUSEN
2017

3. junija 1943 so prvih 300 jetnikov v živiliških vagonih, izmučene in sestradane pripeljali iz koncentracijskega taborišča Mauthausen v osrčje Karavank. Najprej v južno taborišče, oktobra pa še v severnega na drugi strani gore.

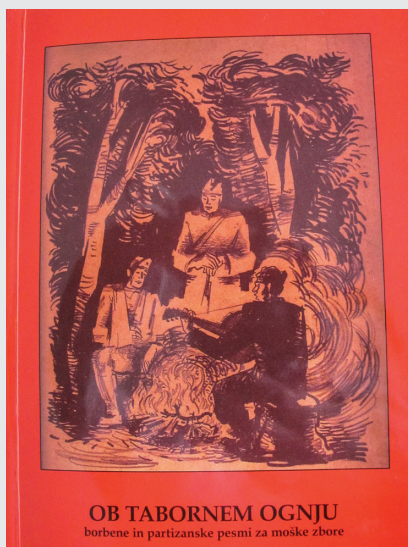
Delavno taborišče Ljubelj, eno od 49 podružnic koncentracijskega taborišča Mauthausen, je bilo edino koncentracijsko taborišče na Slovenskem. Pod budnim očesom stražarjev z mitraljezi in žarometi na šestih stolpih in za tri metre visoko žičnato ograjo je v izredno težkih razmerah 23 mesecev garalo okoli 2000 političnih internirancev 13 evropskih narodov; polovica njih Francozov, poleg pa še Poljaki, Rusi, Jugoslovani oziroma Slovenci, Nemci, Avstrijci, Židi, Italijani, Danci, Čehi, Norvežani, Luksemburžani, Nizozemci, Arabci, Romi, Grki, Belgijci in Švicarji.

V tem času so izgradili 1542 metrov dolg predor, skozi katerega je prvi avtomobil zapeljal 4. decembra 1944. Njihovo trpljenje je bila cena za gradnjo predora, ki naj bi izboljšala prometne poti nemške vojske do Jugoslavije. Predor še vedno služi svojemu namenu, vendar je njegova naloga povezovalna in služi kot povezava med narodi in državami ter nam bistveno olajša pot iz Gorenjske v zamejsko Koroško.

Pod pokroviteljstvom ZZB za vrednote NOB Slovenije je letos v teku trojk po na 61. pohodu Pot ob žici teklo kar 15 trojk, skupaj 45 tekačev.

DARILO ZA NOVE
NAROČNIKE
REVIJE
SVOBODNA
BESEDA

Novim naročnikom, ki se bodo do 30. junija 2017, za najmanj eno leto naročili na revijo Svobodna beseda, bomo podarili pesmarico »Ob tabornem ognju«, ki jo je uredil Mitja Gobec. Izbor pesmi je naravnani na skladbe, ki so aktualne še danes in na katere smo lahko ponosni. Ostajajo večni spomenik poezije in glasbe iz časa boja slovenskega naroda proti okupatorjem med NOB.

Naročila sprejemamo po pošti na naslov: ZZB NOB Slovenije, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, na tel.št. 01 434 44 45 ali po e-pošti: romana.jemec@zsb-nob.si

Na letošnji spominski prireditvi ob 72. obletnici zadnjih bojev za osvoboditev Ljubljane na Orlah je bil slavnostni govornik Marko Vrhunec, komisar 10. Ljubljanske brigade in častni meščan Ljubljane. Ob njem levo Milič Sikirica, član odbora Skupnosti borcev 10. Ljubljanske brigade, desno Aljaž Verhovnik, generalni sekretar ZZB NOB Slovenije in praporščak Bojan Vidmar.

Naročam revijo SVOBODNA BESEDA

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:
ZZB za vrednote NOB Slovenije
Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana

Ime in priimek:

Kraj, ulica, poštna številka:

Telefonska številka:

Naročnino bom plačeval(a): (odgovor označite)

četrtletno 9 €,

letno

36 €.

Podpis:

NAROČILNICA

				SVOBODNA BESEDA	ROJSTNI KRAJ SLIKARJA IVANA GROHARJA	PODUČI- TEV	IVAN GROHAR JE BIL KOT SLIKAR ...	DVORANA	PREBI- VALKA ORL PRI LJUBLJANI	MERA ZA MOČ	NICK NOLTE	JAPONSKI FILMSKI REŽISER (KON; TUDI ICHIKAWA)	VESLAČ V KAJAKU
PRIROČNIK Z VZORCI SPISOV													
JUŽNI SADEŽ, ORANŽA													
ODPLE- TANJE											IVO JAN		
DUR- ALUMINIJ										KRAJ PRI OPATIJI V ISTRI			
IVAN GROHAR, 1867-1911				ANTON LAJOVIC						UGO TOGNAZZI			
POL- KROŽNA GLOBEL V GORAH, V KATERI SE ZBIRA LED	BLAŽJA SOLSKA KAZEN, OPOZORI- TEV	PRIPAD- NICA KOMUNIZ- MA	ZDRAVILNA RASTLINA, SKORO- CELJ	EVA LONGYKA	MEHKO USNJE, IRHOVINA (IZ CRK: AMOŠA)	NEMSKA TENISAČI- CA HUBER ARHITEKT RAVNIKAR			VELIK KMET, GRUNTAR SVOJE- GLAVEC				
							VRATNICA NOG. VRAT ZADNJA NOGA PRI ŽIVALI						
SLIKA IVANA GROHARJA							GOROVJE V ARABJI (IZ: RISA)		NADA SEVSEK	SUKNO RASEVINA TRAVA DRUGE KOŠNJE			
BABICA V MESTIH				NAJNIŽJI DEL MORJA SNOV ZA GNOJENJE							SLIKA IVANA GROHARJA	PREBI- VALKA ANDORE	NEKDANJI PRESED- NIK PORTU- GALSKE (ANTONIO RAMALHO; IZ CRK: ENESA)
MAJHNA INDIJSKA ZVER (NI: MANGO)						IGRALKA NA ROG SUKANA PREJA, MOULINE							
NAJPOGO- STEJSI VEZNIK			SLANO JEZERO V TIBETU PRIPADNIK NEMCEV				SLOVEN. ALKIMIST (IZ: ARNI) ŽENEVSKO JEZERO			NAŠ FOTOGRAF HODALIČ			
IME NEK- DANJEGA HRVAŠKO- SLOVEN- SKEGA PEVCA ROBIČA	SLIKA IVANA GROHARJA				ODISEJ, ULIKSES VRSTA FRANC. PREPROG				SEDEŽ FILOZOFOV ELEATOV	OSNOVNA TEKOČINA DEL MARIBORA OB DRAVI			
JAPONSKI NAČIN RAZPORE- JANJA HARMO- NIČNO UČINKU- JOČIH CVETLIC	TINA MAZE			SLAB PESNIK, RIMAR, BRANKO ELSNER					PODPORNI STEBER NEOMEJE- NO TRAJANJE	LINDA EVANS		ANGLEŠKA VIOLON- ČELISTKA DUŠAN URŠIČ	
	IVAN MINATTI							PODALJ- SEK SLEPEGA ČREVESA, SLEPIČ		PRIMOŽ TRUBAR			
SLIKA IVANA GROHARJA								POSTAVA, RAST					SVOBODNA BESEDA

Rešitve križanke pošljite do 20. junija 2017

Trem izžrebanim reševalcem bomo podarili knjigo.

**SVOBODNA
BESEDA**

Izžrebanim reševalci križanke iz
18. številke revije **Svobodna beseda**:

1. **Janko Kokal**, Ob Suhi 25, 2390 Ravne na Koroškem
2. **Stanka Pucko**, Župeča vas 1/a, 8263 Cerklje ob Krki
3. **Betka Škorjanc**, Dom in vrt 45, 1420 Trbovlje

Rešitve križanke:

AVALISTKA, CEMENTARNA, ELA, URNOST, TIR, VNEMA,
IKONA, RP, SLA, AJ, IŽ, ENAJSTERICA, ARGO, MARATONEC,
LESJAK, EPIKA, FINKA, ANT, NOJ, VN, OKEAN, JE, TJ, NITRAT,
ESTET, ANIMIZEM, RESNIK, LIRIK, ČAVEN, OBUP, ENEJ,
NATISK, VEHA, CACA, NJORKA, ITAL

Geslo: Velika reformatorica in uvajalka krompirja

Geslo križanke napišite na dopisnico in jo pošljite na naslov:
ZZB NOB Slovenije, Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, s pripisom
»nagrada križanka«, do 20. junija 2017.

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Geslo 19. številke SB: _____